

Τ.Ε.Ι. Κρήτης
Σχολή επαγγελμάτων Υγείας και Πρόνοιας
Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Οι διαφορές των φύλων ως προς τις
στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στους
ομοφυλόφιλους σε αστικές και μη
αστικές».**

Εποπεύων Καθηγητής: Χλιαουτάκης Ιωάννης
Ερευνήτριες: Αγγουράκη Ροδάνθη
Δριμισκιανάκη Χαρίκλεια
Κουνάδη Αιμιλία

ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ 2010

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	5
Αντί προλόγου.....	6
Περίληψη.....	7

A. Το θεωρητικό μέρος της παρούσας μελέτης

Κεφάλαιο 1: Το φαινόμενο της ομοφυλοφιλίας.....	8
1.1 Σεξουαλική ταυτότητα	8
1.2 Έννοια της ομοφυλοφιλίας και ιστορική αναδρομή.....	10
1.3 Διαχωρισμός γυναικείας και ανδρικής ομοφυλοφιλίας.....	13
Κεφάλαιο 2: Σύγχρονες αντιλήψεις και στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους.....	16
2.1. Στάσεις.....	16
2.2. Στάσεις της κοινωνίας.....	18
2.3. Στάσεις στην εκπαίδευση.....	21
2.4. Στάσεις της οικογένειας.....	23
Κεφάλαιο 3: Ομοφυλοφοβία.....	25
3.1 Ομοφυλοφοβία (Ορισμός και Ανάλυση).....	25
3.2 Αίτια της ομοφυλοφοβίας.....	26
3.3 Εκδηλώσεις ομοφυλοφοβίας.....	28

B. Ερευνητικό μέρος της παρούσας μελέτης

Κεφάλαιο 1: Υπάρχουσες μελέτες και σκοπός έρευνας.....	30
1.1 Υπάρχουσες μελέτες στον διεθνή και ελλαδικό χώρο.....	30

1.2 Σκοπός της παρούσας μελέτης.....	33
Κεφάλαιο 2: Υλικό και Μέθοδοι.....	34
2.1 Ο σχεδιασμός του δείγματος.....	34
2.2 Μέθοδοι συλλογής πληροφοριών.....	34
2.3 Το ερωτηματολόγιο και οι μετρήσεις.....	35
2.3.1 Κοινωνικό-δημογραφικές και κοινωνικό-οικονομικές μεταβλητές.....	35
2.3.2 Πρώτη μελέτη για την επαφή με ομοφυλόφιλα άτομα.....	36
2.3.3 Δεύτερη μελέτη για τις διαφορές των στάσεων των δύο φύλων σε 5 παράγοντες, απέναντι σε άνδρες και γυναίκες ομοφυλόφιλους.....	36
2.3.4 Αξιοπιστία μέτρησης των οργάνων	37
2.4 Στατιστική ανάλυση	39
<u>Γ. Αποτελέσματα</u>	
Κεφάλαιο 1: Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά.....	40
Κεφάλαιο 2: Αποτελέσματα της κλίμακας των γενικών στάσεων προς τους ομοφυλόφιλους (πρώτη μελέτη).....	42
2.1 Κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων για τις γενικές στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους.....	42
2.2 Αποτελέσματα T-test στις διαφορές των γενικών στάσεων των δύο φύλων απέναντι στους ομοφυλόφιλους.....	44
2.3 Ένα ερμηνευτικό υπόδειγμα των γενικών στάσεων απέναντι στους ομοφυλόφιλους και η συσχέτιση τους με το κοινωνιολογικό προφίλ των ερωτώμενων	47
Κεφάλαιο 3: Αποτελέσματα δεύτερης μελέτης για την αποτύπωση των ειδικών στάσεων (καταδίκη/ανοχή, επαφή, ηθική, στερεότυπα) των δύο φύλων απέναντι σε άνδρες και γυναίκες ομοφυλόφιλους.....	49
3.1 Ανάλυση Κυρίων Συνιστωσών	49

3.1.1 Ανάλυση κυρίων συνιστωσών (PCA) για τα 41 θέματα του ερωτηματολογίου που αφορούν στις στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες.....	50
3.1.2 Ανάλυση κυρίων συνιστωσών (PCA) για τα 41 θέματα του ερωτηματολογίου που αφορούν στις στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες.	54
3.1.3 Ανάλυση κυρίων συνιστωσών (PCA) για τις 7 μεταβλητές του ερωτηματολογίου που αφορούν στις ουδέτερες στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους γενικά.....	59
3.2 Τα αποτελέσματα της Ανάλυσης Πολλαπλής Παλινδρόμησης (Multiple Regression Analysis).....	61
3.2.1 Πέντε ερμηνευτικά υποδείγματα των ειδικών στάσεων απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες ως προς τους παράγοντες καταδίκη/ανοχή, επαφή, στερεότυπα, ηθική, ανοχή.....	62
3.2.2 Πέντε ερμηνευτικά υποδείγματα των ειδικών στάσεων απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες ως προς τους παράγοντες επαφή, καταδίκη, ηθική, στερεότυπα, ανοχή.....	64
3.2.3 Δυο ερμηνευτικά υποδείγματα των ουδέτερων στάσεων απέναντι στους ομοφυλόφιλους.....	66

Δ. Συζήτηση

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή.....	69
Κεφάλαιο 2: Συζήτηση για τις γενικές στάσεις απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα (πρώτη μελέτη).....	71
Κεφάλαιο 3: Συζήτηση δεύτερης μελέτης.....	74
Κεφάλαιο 4: Συμπεράσματα	77
Κεφάλαιο 5: Η χρησιμότητα των αποτελεσμάτων της έρευνας στην Κοινωνική Εργασία	78
5.1. Ομοφυλοφοβία και Κοινωνική Εργασία.....	78

5.2. Συμπεριφορές Κοινωνικού Λειτουργού απέναντι στους ομοφυλόφιλους.....	79
5.3. Οι παρεμβάσεις του Κοινωνικού Λειτουργού.....	80
Επίλογος.....	82
Βιβλιογραφία.....	83
Παράρτημα.....	93

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας την πτυχιακή μας εργασία, νιώθουμε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε τους ανθρώπους εκείνους που μας βοήθησαν καθ' όλη την διάρκεια της εκπόνησης της πτυχιακής μας εργασίας.

Αρχικά, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε βαθύτατα τον εποπτεύοντα καθηγητή Χλιαουτάκη Ιωάννη, για την καθοδήγηση, την βοήθεια και τις γνώσεις που μας προσέφερε σχετικά με την ποσοτική έρευνα και την στατιστική ανάλυση.

Ιδιαίτερα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τις οικογένειες μας και τους φίλους μας, για την υλική και ηθική συμπαράσταση κατά την διάρκεια διεκπεραίωσης της εργασίας μας.

Επίσης, αισθανόμαστε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε την υπεύθυνη Η/Υ Κονιόρδου Ελένη (ΕΤΠ Τμήματος Νοσηλευτικής- ΣΕΥΠ) και το προσωπικό των εργαστηρίων Η/Υ της σχολής μας. Ακόμα, ευχαριστούμε την Τζαμαλούκα Γεωργία για την συμπαράσταση και την βοήθειά της σε θέματα σχετικά με την πτυχιακή μας, καθώς και τον Κριτσωτάκη Ευάγγελο για την βοήθειά του σε θέματα Spss.

Τέλος, ευχαριστούμε όλους όσους συμμετείχαν στην έρευνα αυτή, με κάθε τρόπο, έτσι ώστε να αποπερατωθεί με επιτυχία. Επίσης, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε η μία την άλλη για την καλή και ομαλή συνεργασία που είχαμε.

*Τίποτε ας μην παραδεχόμαστε στα τυφλά και τίποτε ας μην απορρίπτομε
χωρίς εξέταση. Ας εξετάζουμε κι ας ερευνούμε τα πάντα, με πνεύμα
εντελώς ελεύθερο από συμβατικές ιδέες και προκαταλήψεις. Κάθε τι που
γίνεται δεν είναι δυνατό παρά να συμφωνεί με τους νόμους της φύσης.
Εμείς όμως αγνοούμε το σύνολο σχεδόν αυτών των νόμων.*

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ¹

¹ Από την εγκυκλοπαίδεια της αρχαίας και νεώτερης σοφίας.

Περίληψη

Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό να μελετήσει τις διαφορές που υπάρχουν στις στάσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών απέναντι στους ομοφυλόφιλους, άνδρες και γυναίκες ξεχωριστά, μελέτη που δεν παρατηρήσαμε να έχει πραγματοποιηθεί μέχρι τώρα, στη χώρα μας.

Αρχικά, στο θεωρητικό μέρος αναλύθηκε η έννοια της ομοφυλοφιλίας, παρουσιάζοντας μια μικρή ιστορική αναδρομή, καθώς και ο διαχωρισμός μεταξύ της ανδρικής και γυναικείας ομοφυλοφιλίας. Στην συνέχεια παρατέθηκαν χρήσιμοι ορισμοί που μας βοήθησαν να κατανοήσουμε τις στάσεις των ανθρώπων απέναντι στους ομοφυλόφιλους. Συγκεκριμένα, αναλύθηκαν οι στάσεις της κοινωνίας και της οικογένειας απέναντι σε αυτό το φαινόμενο. Τέλος, έγινε αναφορά στην ομοφυλοφοβία και τα αίτια της, καθώς και τις συμπεριφορές που εκφράζουν ομοφυλοφοβικά συναισθήματα.

Στο ερευνητικό μέρος της παρούσας μελέτης, στηριχθήκαμε σε δύο διαφορετικές έρευνες για την δημιουργία του ερωτηματολογίου. Η πρώτη έρευνα μελετούσε τις διαφορές των φύλων ως προς τις γενικές στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους. Η δεύτερη έρευνα μελετούσε το ρόλο του φύλου ως προς την διαφοροποίηση των στάσεων προς τους ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες στους εξής τομείς: καταδίκη/ανοχή, ηθική, επαφή, στερεότυπα, δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στην επαφή.

Τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο του 2009 μελετήθηκε ένα τυχαίο δείγμα 300 ενηλίκων, ηλικίας 18 έως 70 ετών, κατοίκων αστικών περιοχών (Δήμου Ηρακλείου Κρήτης και Δήμου Χαϊδαρίου Αττικής) και ημιαστικής περιοχής (Δήμος Μοιρών Κρήτης). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι άνδρες είναι περισσότερο αρνητικοί απέναντι στην ανδρική και γυναικεία ομοφυλοφιλία σχεδόν σε όλους τους παράγοντες. Όσον αφορά, στην επαφή με ομοφυλόφιλες γυναίκες, οι γυναίκες είναι αυτές που έχουν περισσότερο αρνητική στάση. Τέλος, τα ευρήματα αυτής της έρευνας, θα χρησιμεύσουν για την εγκυρότερη πληροφόρηση και γνώση των ειδικών.

Λέξεις ευρετηρίου: Ομοφυλοφιλία, ομοφυλόφιλος, άνδρας, γυναίκα, γενικές στάσεις, ειδικές στάσεις, κοινωνία, ομοφυλοφοβία, προκατάληψη, στερεότυπα.

A. Το θεωρητικό μέρος της παρούσας μελέτης

Κεφάλαιο 1: Το φαινόμενο της ομοφυλοφιλίας

1.1 Σεξουαλική ταυτότητα

Ο προσανατολισμός της σεξουαλικής επιθυμίας ή ο γενετήσιος προσανατολισμός είναι εύκολο να διακριθεί από άλλες συνιστώσες της ανθρώπινης σεξουαλικότητας. Η βιολογία του φύλου, η σεξουαλική του συμπεριφορά και η ταυτότητα είναι τα πιο σημαντικά στοιχεία για την διαμόρφωση της σεξουαλικής επιθυμίας του καθένα. Αυτά τα τρία στοιχεία, μπορούν να οδηγήσουν σε μια αρμονική ανάπτυξη, που θα βοηθά το άτομο να ζήσει τη σεξουαλικότητά του με μια αίσθηση ισορροπίας και ωριμότητας. Ο τρόπος που προβάλλουμε και εκφράζουμε την σεξουαλικότητά μας καθορίζεται από το πώς αισθανόμαστε αναφορικά με την «αρσενικότητα» ή την «θηλυκότητά» μας, από το είδος των ατόμων που μας ελκύουν, αλλά και από τα πρότυπα που έχουμε εσωτερικεύσει για τον τύπο του άνδρα ή της γυναίκας που μας αρέσει (Λαγουμίδου, 1996, Maroto Sáez, 2006).

Η ανδρική ταυτότητα χαρακτηρίζεται από τις έννοιες της κατάκτησης, της κυριαρχίας και της επιβολής που πολλές φορές φτάνει και στην βία. Σε αντίθεση, η γυναικεία ταυτότητα, χαρακτηρίζεται από υπακοή, υποχωρητικότητα και υποταγή στο αντίθετο φύλο. (Badinter, 1994). Αυτά είναι τα εξωτερικευμένα πρότυπα του άνδρα και της γυναίκας που καθορίζουν την «αρσενικότητα» και την «θηλυκότητα» αντίστοιχα. Επίσης, από την ώρα που γεννιέται ο άνθρωπος, σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που τον διαφοροποιούν (τα χρωματοσώματα, τα γονίδια, οι ορμόνες, τα έσω και έξω γεννητικά όργανα κτλ), το περιβάλλον, οι γονείς και η κοινωνία, έχουν ήδη δημιουργήσει την ταυτότητα του φύλου του (Ασκητής, 1997, Γιαννακόπουλος, 2001, Maroto Sáez, 2006).

Ο προσανατολισμός της σεξουαλικής ζωής είναι η κατάσταση επίγνωσης της ταυτότητας του εαυτού και του περιβάλλοντος, όσον αφορά την σεξουαλική τοποθέτηση του ατόμου. Αναφέρεται, δηλαδή, στο αν το άτομο είναι ετεροφυλόφιλο, ομοφυλόφιλο ή αμφισεξουαλικό (Ασκητής, 1997). Ο σεξουαλικός προσανατολισμός του ατόμου προσδιορίζει την έλξη. Ετεροφυλόφιλα είναι τα άτομα που έλκονται σεξουαλικά από άτομα του αντίθετου φύλου, ομοφυλόφιλα είναι εκείνα που έλκονται από άτομα του ίδιου φύλου, ενώ αμφιφυλόφιλα καλούνται τα άτομα που νιώθουν σεξουαλική έλξη και για τα δύο φύλα (Γιαννακόπουλος, 2001).

Η κοινωνική ταυτότητα του φύλου αφορά στις συμπεριφορές που θεωρούνται αποδεκτές από την κοινωνική ομάδα για κάθε φύλο. Αυτές πηγάζουν από τα πρότυπα του «ιδανικού άνδρα» και της «ιδανικής γυναίκας», όπως αυτά ορίζονται από την κοινωνία. Η ταυτότητα του φύλου διαμορφώνεται σταδιακά με την πάροδο της ηλικίας και συχνά επηρεάζεται από πολιτισμικά καθορισμένες στάσεις και σχήματα συμπεριφοράς που συνδέονται με την αρρενωπότητα και την θηλυκότητα (Ασκητής, 1997, Φρειδερίκου & Φολερού, 2004).

Ο δυτικός πολιτισμός αντιπροσωπεύει ένα συγκεκριμένο σεξουαλικό τρόπο ζωής όπου δεσμεύεται από τον πολιτισμό και την ιστορία. Οι παραδοσιακές σεξιστικές αντιλήψεις συνδέονται με αντίομοφυλοφιλική συμπεριφορά. Συνεπώς οι ομοφυλόφιλοι επειδή δεν ακολουθούν το παραδοσιακό πρότυπο κατακρίνονται κυρίως από τους ετεροφυλόφιλους άνδρες (Bernard & Whitley, 2002).

Η ελληνική κοινωνία εντάσσεται σε αυτές όπου η ανδρική ή η γυναικεία συμπεριφορά, βρίσκεται σε αντιστοιχία με τα αρσενικά ή θηλυκά γεννητικά όργανα. Το κυρίαρχο μοντέλο για τις σεξουαλικές σχέσεις είναι η φυσιολογική σεξουαλικότητα που αντιπροσωπεύει την επιλογή ατόμου του αντίθετου βιολογικά φύλου ως σεξουαλικό σύντροφο (Κουκουτσάκη, 2001).

«Η λέξη που συνήθως χρησιμοποιείται για τους άνδρες είναι «σώμα» ενώ για τις γυναίκες, «συναίσθημα» και κάποιες φορές γίνεται λόγος για την πνευματική ή την εγκεφαλική διάσταση του σεξ, όπου για τις γυναίκες είναι περισσότερο ζήτημα καρδιάς και μυαλού, έρωτα και φαντασιώσεων» (Λαβώ & Κερβαντονέ, 2000: 129). Αυτή η φυσιολογική σεξουαλικότητα σε πολλές κοινωνίες, ταυτίζεται με την ετεροφυλοφιλία και η ομοφυλοφιλία θεωρείται ως μη φυσιολογική συμπεριφορά. (Κουκουτσάκη, 2001). Έτσι «η ετεροφυλόφιλη σεξουαλικότητα αντιμετωπίζεται ως η μόνη φυσιολογική και ιδανική έκφραση της σεξουαλικότητας, ενώ οι εναλλακτικές μορφές της καθίστανται, είτε αόρατες (γυναικεία ομοφυλοφιλία), είτε καταδικαστέες (ανδρική ομοφυλοφιλία), ενώ συνολικά τους αντιμετωπίζονται ως παρέκκλιση. (Griffin, 1993 στο Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, 2005: 204).

1.2 Έννοια της ομοφυλοφιλίας και ιστορική αναδρομή.

Τις τελευταίες δεκαετίες, η ομοφυλοφιλία χρησιμοποιείται ως έννοια που αφορά στην διαφορετική σεξουαλικότητα των δυο φύλων. Η έννοια αυτή, έχει ανατρέψει την κοινωνία, όπου όλοι προσπαθούν να επικεντρώσουν τις έρευνές τους στην σεξουαλικότητα του φύλου. Η ομοφυλοφιλία είναι ένα φαινόμενο το οποίο έχει γίνει αντικείμενο μεγάλης διαμάχης κατά τη διάρκεια σχεδόν όλου του περασμένου αιώνα έως και σήμερα. Τα τελευταία χρόνια οι συζητήσεις που γίνονται περιστρέφονται κυρίως γύρω από την φύση και τα αίτια της ομοφυλοφιλίας.

Οι σημερινές έννοιες «ομοφυλοφιλία», «ομοφυλόφιλος», «ετεροφυλόφιλος» δεν υπήρχαν για τους αρχαίους Έλληνες. Οι ομοφυλοφιλικό έρωτες για τους τότε Έλληνες δεν ήταν κάτι το αφύσικο αλλά κάτι το αποδεκτό, όπως και οι ετεροφυλοφιλικό έρωτες (Canterella, 1998).

Ως ομοφυλοφιλία ορίζεται η αίσθηση σεξουαλικής επιθυμίας για άτομα του ίδιου φύλου ή η σεξουαλική εμπειρία με άτομα του ίδιου φύλου ή ο συνδυασμός και των δύο (Thio, 2003)

Ο όρος ομοφυλοφιλία εμφανίστηκε στο τέλος του περασμένου αιώνα. Πηγάζει από την ελληνική λέξη «όμοιος» ή την λατινική «uomo» (άντρας) και την λέξη «σεξουαλικότητα» (Αντωνοπούλου, 1997).

Πρόκειται για τη σεξουαλική και συναισθηματική έλξη προς άτομα του ίδιου φύλου. Ως εκ τούτου, συνεπάγεται - αν και όχι πάντοτε απαραίτητα - τη σεξουαλική επιθυμία, τις σεξουαλικές φαντασιώσεις, το συναισθηματικό δέσιμο και την επιθυμητή σεξουαλική συμπεριφορά με τους ανθρώπους του ίδιου φύλου (Maroto Sáez, 2006).

Ο Ούγγρος γιατρός Benkert δημιούργησε τον όρο ομοφυλοφιλία το 1869 και ζήτησε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης την κατάργηση του προγενέστερου όρου, σοδομισμός. Η γέννηση αυτού του όρου είναι το ξεκίνημα ενός προβληματισμού και μιας μισαλλοδοξίας (Batinder, 1994).

Η ομοφυλοφιλία φαίνεται αρχικά να θεωρείται ως αμάρτημα, αργότερα ως έγκλημα και στην συνέχεια ως ασθένεια (Τζαμαλούκα, 2002, Μπαντμαν, 2000). Η θρησκεία ήταν η πρώτη που θεώρησε την ομοφυλοφιλία ως αμάρτημα και καταδίκασε τις άσεμνες σεξουαλικές σχέσεις των ομοφυλόφιλων (Ταχτσής, 1992).

Σε αντίθεση με την θρησκεία, η ιατρική θεώρησε την ομοφυλοφιλία ως ασθένεια ή ηθική νόσο. Προσπάθησε να την μελετήσει και στην πορεία αυτή, της

απόδωσε τον όρο «εκ γενετής κληρονομικό εκφυλισμό». Οι άνθρωποι με αυτή την «ασθένεια» κατηγορήθηκαν ως θλιβερά θύματα ενός λάθους της φύσης. Η ιατρική, μετά από αυτή την μελέτη, έψαχνε την θεραπεία, προκειμένου να καταστείλει και να ελέγξει το φαινόμενο της ομοφυλοφιλίας (Ασκητής, 1997).

Στις αρχές του εικοστού αιώνα, ο Φρόυντ έκανε την εμφάνιση του ερευνώντας την ομοφυλοφιλία και διαπιστώνοντας ψυχογενετικά αίτια για αυτήν. Ο Φρόυντ θεωρούσε την ομοφυλοφιλική τάση ως ένα φυσικό στάδιο προς την ωρίμανση του ανθρώπου. Σύμφωνα με την φροϋδική λογική, η ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη του ατόμου που είναι ομοφυλόφιλο έχει παγιδευτεί. Αυτό οφείλεται σε ανεπίλυτες συγκρούσεις μεταξύ γονέων και παιδιού στις πρώτες φάσεις της εξέλιξής του (Κουκουτσάκη, 2002).

«Τα αγόρια αναζητούν ομοφυλοφιλικές σχέσεις για να δώσουν την αντρική αγάπη που δεν ένιωσαν ποτέ από τον πατέρα τους, ενώ τα κορίτσια ζητούν σχέσεις με άλλες γυναίκες για να αντισταθμίσουν την έλλειψη της γυναικείας αγάπης που δεν ένιωσαν από την μητέρα τους» (Αντωνοπούλου, 1997:160). Έτσι, πολλά χρεώνονται στον αδιάφορο πατέρα που μπορεί να έχει μία κόρη που δεν έχει μάθει να σχετίζεται με το άλλο φύλο, με αποτέλεσμα να νιώθει έλξη για τις γυναίκες, ενώ αντίστοιχα η υπερπροστατευτική μητέρα που δεν επιδιώκει να ενθαρρύνει τον γιό της ως προς τον ανταγωνισμό, που επικρατεί μεταξύ των ανδρών στον κόσμο, ευθύνεται για την ομοφυλοφιλική τάση του γιού της (Αντωνοπούλου, 1997).

Η ψυχιατρική, είχε εντάξει την ομοφυλοφιλία ως ψυχική πάθηση και για τον λόγο αυτό, πολλοί ήταν αυτοί, που όταν συνειδητοποιούσαν ότι το παιδί τους ήταν ομοφυλόφιλο, απευθύνονταν σε γιατρούς για να το θεραπεύσουν. Αυτό άλλαξε με το πέρασμα του χρόνου, καθώς στις μέρες μας πλέον η ομοφυλοφιλία δεν θεωρείται ψυχιατρική πάθηση και οι έννοιες που περιλάμβανε το εγχειρίδιο της αμερικάνικης ψυχιατρικής εταιρείας άλλαξαν μετά το 1980, αναφέροντας την έννοια της «σεξουαλικής διαταραχής» (Ασκητής, 1997, Κουκουτσάκη, 2002).

Η δέκατη έκδοση της Διεθνούς Κατάταξης των Διαταραχών και των Σχετικών Προβλημάτων, του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, ICD-10, περιλαμβάνει μια κατηγορία εγωδιστονικού σεξουαλικού προσανατολισμού κάτω από την επικεφαλίδα «Ψυχολογικές και Συμπεριφορικές Διαταραχές σχετιζόμενες με τη σεξουαλική ανάπτυξη και τον προσανατολισμό». Η επικεφαλίδα αυτή συνοδεύεται από υποσημείωση ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός από μόνος του δεν αποτελεί διαταραχή. Ο δυστονικός ως προς το “εγώ” σεξουαλικός προσανατολισμός ορίζεται

ως εξής: «Δεν υπάρχουν αμφιβολίες για τη σεξουαλική ταυτότητα ή την ερωτική προτίμηση, αλλά το άτομο επιθυμεί (θα ήθελε) να ήταν διαφορετικό εξαιτίας των συνοδών ψυχολογικών ή συμπεριφορικών διαταραχών και αναζητά θεραπεία για την αλλαγή του».

Ωστόσο, στην αναθεωρημένη έκδοση του DSM-III-R (1987) και DSM-IV (1994), ο όρος εγωδιστονική ομοφυλοφιλία δεν αναφέρεται ως διαγνωστική κατηγορία. Κάτω από τις σεξουαλικές διαταραχές μη προσδιοριζόμενες αλλιώς, μία από τις τρεις κατηγορίες περιλαμβάνει επίμονη και σημαντική δυσφορία για το σεξουαλικό προσανατολισμό. Δεν υπάρχει κανένα περαιτέρω σχόλιο, ούτε αναφέρονται διαγνωστικά κριτήρια και, προφανώς, η κατάσταση θα μπορούσε να περιλαμβάνει και ετεροφυλόφιλους που νοιώθουν δυσφορία για την ετεροφυλοφιλία τους (Βαϊδάκης, 2005).

Οι ανθρωπολογικές μελέτες που έχουν γίνει τα τελευταία έτη πάνω στο θέμα της σεξουαλικότητας αναγνωρίζουν ότι σε κάθε κοινωνία, το φύλο και η σεξουαλικότητα του δεν περιορίζονται σε κανονιστικά σχήματα και κατηγορίες αλλά χαρακτηρίζονται από ασάφεια, πολλαπλότητα και άρνηση. Έτσι, στρέφονται στην παρατήρηση και καταγραφή σχέσεων, αντιφάσεων και διαφωνιών ανάμεσα στους τρόπους έκφρασης. Παράλληλα, ενώ οι πρόσφατες οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις διέδωσαν την ομοφυλοφιλία σε παγκόσμιο επίπεδο, ο τρόπος που θα γίνουν οι αλλαγές αποδεκτές ή μη απέναντι της, σχετίζεται άμεσα με τις παραδοσιακές αντιλήψεις που επικρατούν σε κάθε κοινωνία γύρω από το φύλο και τη σεξουαλικότητα του (Καντσά, 2009).

Στην ιστορία φαίνεται, ότι τις πρώτες έρευνες για την ομοφυλοφιλία τις ξεκίνησε ο Κίνσευ και οι συνεργάτες του, όπου άρχισαν να μελετάνε συστηματικά τις ομοφυλοφιλικές συμπεριφορές. Ξεκίνησαν με κάποια ερωτηματολόγια το 1948 και το 1953, που συμπληρώθηκαν από άτομα της λευκής φυλής. Σε αυτά διέκρινε την ομοφυλοφιλική πράξη από την ομοφυλοφιλία. Τα αποτελέσματα των εν λόγω ερευνών έδειξαν ότι ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων είχαν ζήσει κάποια ομοφυλοφιλική εμπειρία σε σχέση με ένα μικρότερο ποσοστό που είναι πραγματικά ομοφυλόφιλοι. Σύμφωνα με τις κλίμακες του Kinsey, αναφέρεται ότι υπάρχει 1-2% αποκλειστική γυναικεία ομοφυλοφιλία και έτσι φαίνεται ότι η συχνότητα της είναι περίπου όμοια με την συχνότητα της ανδρικής ομοφυλοφιλίας. Όπως αναφέρει ο Kinsey, ένα 4-6% του πληθυσμού έχει αποκλειστικά ανδρική ομοφυλοφιλία (Αντωνοπούλου, 1997, Λαγουμίδου, 1996, Maroto Sáez, 2006, Thio, 1998).

Συνοψίζοντας, η ομοφυλοφιλία στις μέρες μας φαίνεται ότι εμφανίστηκε πιο δυναμικά μέσα στην κοινωνία, διεκδικώντας την αποδοχή της από το κοινωνικό σύνολο. Πολλοί είδαν αυτή την διαφορετική σεξουαλικότητα να λαμβάνει θέση μέσα στην κοινωνία και έχοντας ως αφετηρία τον Κίνσευ ξεκίνησαν να ερευνούν διάφορα θέματα σχετικά με την ομοφυλοφιλία.

1.3 Διαχωρισμός γυναικείας και ανδρικής ομοφυλοφιλίας

Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες και οι ομοφυλόφιλες γυναίκες, αν και απευθύνονται στο όμοιό τους φύλο για τις συναισθηματικές και σεξουαλικές τους σχέσεις και ενώ θα πιστεύαμε ότι θα έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά, φαίνεται ότι διαφέρουν στην συμπεριφορά τους.

Από την μία, οι ομοφυλόφιλες γυναίκες, κατά κύριο λόγο μοιάζουν με τις ετεροφυλόφιλες. Αυτό τις διαφοροποιεί από τους ομοφυλόφιλους άνδρες. Από την άλλη, οι ομοφυλόφιλες έχοντας τον ίδιο σεξουαλικό προσανατολισμό, μοιάζουν κατά κάποιον τρόπο με τους ομοφυλόφιλους άνδρες. (Maroto Sáez, 2006, Thio, 1998).

Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες φαίνεται ότι δεν κατακρίνονται σε τέτοιο βαθμό, εφόσον δεν ομολογούν τις ομοφυλοφιλικές τους σχέσεις, ενώ συνήθως περιορίζονται σε συναισθηματικού τύπου σχέσεις. Συνήθως έχουν μια τάση προς τους σταθερούς δεσμούς, όπου η αγάπη και τα συναισθήματα κατέχουν το σημαντικότερο ρόλο για αυτές, χωρίς να δίνουν τόση έμφαση έντονα την σεξουαλική πράξη (Κουκουτσάκη, 2002, Τζαμαλούκα, 2002). Αυτό αντιπροσωπεύει και τις ετεροφυλόφιλες γυναίκες οι οποίες στο μεγαλύτερο ποσοστό τους ενδιαφέρονται λιγότερο για το περιστασιακό σεξ και περισσότερο για το δεσμό και την αγάπη, με την επιθυμία να γίνουν κάποια μέρα μητέρες, όπως επιθυμούν και οι ομοφυλόφιλες (Thio, 1998). Σε αντίθεση, οι ομοφυλόφιλοι άνδρες επιζητούν περισσότερο τη σεξουαλική ικανοποίηση σε φευγαλέες σχέσεις (Symons, 1979 στο Τζαμαλούκα, 2002).

Πιο συγκεκριμένα, την δεκαετία του '60 οι περιστασιακές σχέσεις των ομοφυλόφιλων ανδρών ήταν συχνό φαινόμενο. Σταδιακά όμως και επειδή ο ιός του AIDS είχε πάρει μεγάλες διαστάσεις, υπήρξε μια δραστική στροφή των ομοφυλόφιλων ανδρών προς την μονογαμία (Thio, 1998).

Η γυναικεία ομοφυλοφιλία, σε σχέση με την ανδρική αποτέλεσε αντικείμενο λιγότερων μελετών και εργασιών. Επειδή παρουσιάζεται ως λιγότερο γνωστή από την ανδρική και είναι περισσότερο αποδεκτή σε κοινωνικό επίπεδο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η σεξουαλική διάστασή της δεν είναι τόσο έντονη. (Κουκουτσάκη, 2002).

Αυτό υποστηρίζει ο Herek (2002) στην έρευνά του, και συγκεκριμένα αναφέρει ότι τα άτομα που ερωτήθηκαν ήταν περισσότερο δεκτικά στην γυναικεία ομοφυλοφιλία από ότι στην ανδρική. Παρατηρείται, ότι οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες είναι πιο αρνητικοί προς τους ομοφυλόφιλους και είναι πιθανότερο να πιστεύουν ότι οι ομοφυλόφιλοι είναι διανοητικά άρρωστα άτομα. Επίσης μια άλλη εξήγηση που δίνεται από την έρευνα του Bernard & Whitley (2002), δείχνει τους ετεροφυλόφιλους άνδρες να έχουν πιο αρνητική συμπεριφορά προς την ομοφυλοφιλία, αφού δεν ακολουθούνται από τους ομοφυλόφιλους τα παραδοσιακά πρότυπα του βιολογικού φύλου.

Η Σκουτάρη (2004) αναφέρει ότι «Η ελληνική κοινωνία είναι ιδιαίτερα αυστηρή». «Οι βασικές της αρχές «Πατρής-Θρησκεία-Οικογένεια» δεν είναι δεκτικές ούτε αμφισβητήσεων ούτε παρεκκλίσεων. Οι άνθρωποι που ξεφεύγουν από τα συγκεκριμένα πρότυπα συνήθως περιθωριοποιούνται ή ακόμα χειρότερα στιγματίζονται. Εντούτοις, δεν ξεφεύγουν από μύθους, προκαταλήψεις και πολύ περισσότερο από τα γρανάζια του ετεροσεξισμού και του ρατσισμού που είναι διάχυτοι στην ελληνική κοινωνία, διαπερνώντας θεσμούς και κύκλους ανθρώπων».

Σύμφωνα με τους Kite & Whitley (1998, στο Bernard & Whitley, 2002), τόσο οι ομοφυλόφιλοι άνδρες όσο και οι ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι αντιπαθητικοί τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό, επειδή θεωρείται ότι παραβιάζουν τους παραδοσιακούς κανόνες των ρόλων των φύλων.

Οι αφηγήσεις ομοφυλόφιλων γυναικών «γύρω από την επιθυμία, τη σεξουαλικότητα, και τους έμφυλους προσδιορισμούς δεν έχουν κατορθώσει ακόμα να αντικαταστήσουν πιο «παραδοσιακές» αντιλήψεις για το φύλο και τη σεξουαλικότητα, φέρουν ωστόσο μέσα τους στοιχεία αλλαγής, στο βαθμό που οι θέσεις και οι αντιλήψεις μας για αυτά τα θέματα επαναπροσδιορίζονται διαρκώς, χρόνο με το χρόνο μέσα από τις «σαρκικές επαφές της καθημερινής ζωής» και υπογραμμίζουν τη σημασία της επιθυμίας στη διαπραγμάτευση των σχέσεων» (Weeks 2000: 245 στην Καντσά, 2009).

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι όλες σχεδόν οι κοινωνίες αντιμετωπίζουν την γυναικεία ομοφυλοφιλία με σχετική επιείκεια και η στάση και ο τρόπος

συμπεριφοράς απέναντι τους είναι τελείως διαφορετικός σε σχέση με ό' τι ισχύει προς αυτό που συμβαίνει προς τους άνδρες ομοφυλόφιλους, τους οποίους καταδικάζουν περισσότερο γιατί συνήθως όταν δε ακολουθούν τα παραδοσιακά πρότυπα εκδηλώνονται περισσότερο από τον τρόπο συμπεριφοράς τους.

Κεφάλαιο 2: Στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους.

2.1 Στάσεις

Η ομοφυλοφιλία είναι ένα φαινόμενο που απασχολεί την κοινωνία, περισσότερο απ' ό,τι η ίδια θέλει να πιστεύει. Είναι μια πραγματικότητα που μας αφορά όλους. Για τον λόγο αυτό, είναι χρήσιμο να δούμε την θέση που παίρνει η οικογένεια και η κοινωνία σε ένα τόσο καίριο ζήτημα καθώς και τις στάσεις που παρατηρούνται απέναντι στους ομοφυλόφιλους.

Ωστόσο, πριν αναλύσουμε τις στάσεις της κοινωνίας και της οικογένειας προς την ομοφυλοφιλία θα πρέπει να κάνουμε αναφορά σε κάποιους ορισμούς, οι οποίοι θα μας βοηθήσουν να τις κατανοήσουμε.

Σύμφωνα με τους Zanna και Rempel (1988 στο Potter, 2004): «η στάση είναι η κατηγοριοποίηση ενός αντικειμένου - ερεθίσματος κατά μήκος ενός αξιολογικού άξονα. Η οποία κατηγοριοποίηση, είτε βασίζεται σε τρεις γενικούς τύπους πληροφορίας, είτε παράγεται από αυτούς: (1) γνωστική πληροφορία, (2) θυμική/συναισθηματική πληροφορία και/ή (3) πληροφορία που σχετίζεται με προηγούμενες συμπεριφορές ή προθέσεις συμπεριφοράς».

Οι άνθρωποι τείνουν να κατηγοριοποιούν και να αποδίδουν, συγκεκριμένη ταυτότητα σε διάφορα αντικείμενα - ερεθίσματα, που είναι σε αυτούς ορατά, να τα κρίνουν και να τα αξιολογούν. Η κρίση τους αυτή, είτε βασίζεται σε διάφορες πληροφορίες, είτε παράγεται από αυτές.

Οι πληροφορίες μπορεί να είναι γνωστικές πχ. ιδέες, γνώσεις, πεποιθήσεις, αναμνήσεις για κάτι. Ακόμη, μπορεί να είναι συναισθηματικές, δηλαδή να βασίζονται σε θετικά ή αρνητικά συναισθήματα. Αυτοί οι δύο τύποι πληροφοριών μπορούν να συνδυαστούν. Επίσης, υπάρχουν πληροφορίες σχετιζόμενες με συμπεριφορές που έχουν παρατηρηθεί στο παρελθόν.

Βάσει αυτών των πληροφοριών κατασκευάζονται οι στάσεις. Σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση των στάσεων διαδραματίζουν οι κοινωνικές αναπαραστάσεις.

Σύμφωνα με τον Guimelli, (1999) οι κοινωνικές αναπαραστάσεις είναι οι γνώσεις, οι δοξασίες και οι γνώμες των ατόμων μιας ομάδας για ένα συγκεκριμένο κοινωνικό αντικείμενο. Μέσα από την διαδικασία των κοινωνικών αναπαραστάσεων, «αποκρυπτογραφείται» και «ερμηνεύεται» κάθε κοινωνικό αντικείμενο και

διαμορφώνεται μια εικόνα γι' αυτό από τα άτομα, σύμφωνα με τον Moliner (1996). Μέσω των κοινωνικών αναπαραστάσεων, συγκεκριμενοποιείται κάθε κοινωνικό αντικείμενο και προστίθενται γι' αυτό, σε ένα ήδη οικείο πλαίσιο αναφοράς, έτσι ώστε να μπορέσει να ερμηνευθεί και να γίνει κατανοητό (Τζαμαλούκα, 2002)

Όταν το άτομο έχει άγνοια αναφορικά με κάποιο φαινόμενο είναι πολύ πιθανό “να πέσει στην παγίδα” της προκατάληψης. Σύμφωνα με τον Allport (1954, στο Dovidio et al., 1996), «η προκατάληψη είναι μια αντιπάθεια βασισμένη σε λανθασμένη και άκαμπτη γενικοποίηση. Μπορεί να είναι συναίσθημα ή και έκφραση. Είναι πιθανό να απευθύνεται σε μια ομάδα ή σε ένα άτομο που είναι μέρος αυτής της ομάδας».

Συχνά, οι άνθρωποι λειτουργούν με προκατάληψη όταν βάζουν ετικέτες ή κατηγοριοποιούν κάτι που δεν γνωρίζουν. Τότε περιορίζουν την ικανότητά τους να αντιληφθούν κάτι πέρα από γενικεύσεις (Ιωαννίδου - Johnson, 1998). Δεν είναι λίγες οι φορές που διατυπώνουν βιαστικές κρίσεις ιδίως για πράγματα που δεν γνωρίζουν σε βάθος και αποδίδουν ιδιότητες και χαρακτηριστικά για αυτά, που δεν αντιστοιχούν στην πραγματικότητα.

Η προκατάληψη είναι διαχρονικό φαινόμενο, κάτι που δείχνει ότι είναι εγγενές στοιχείο της ανθρώπινης φύσης. Αποτελεί βασικό συστατικό της ανθρώπινης συμπεριφοράς και οι συνέπειές της επιδρούν σημαντικά στις διαπροσωπικές σχέσεις (Ιωαννίδου - Johnson, 1998).

Η άγνοια και η προκατάληψη είναι πιθανόν να οδηγήσουν τους ανθρώπους στην δημιουργία στερεοτύπων για άτομα ή καταστάσεις. Ο Lippman (1922 στο Dovidio et al., 1996), πρώτος υποστήριξε ότι τα στερεότυπα είναι προϊόντα διαδικασιών λανθασμένης σκέψης όπου οδηγούν σε ευρύτερες λανθασμένες αντιλήψεις.

Οι στάσεις της κοινωνίας, αρκετά συχνά, βασίζονται σε στερεότυπα και διαστρεβλωμένες αντιλήψεις σχετικά με διάφορα φαινόμενα που την αφορούν. «Η στερεοτυπική σκέψη έχει σημαντικές συνέπειες στις στάσεις και συμπεριφορές απέναντι σε κοινωνικές ομάδες» (Dovidio et al., 1996). Συνήθως, οδηγεί σε στενόμυαλες και άκαμπτες απόψεις που παρεμποδίζουν την ανακάλυψη της πραγματικής αλήθειας για διάφορα φλέγοντα κοινωνικά θέματα

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, είναι εύκολο να κατανοήσουμε τις στάσεις των ατόμων απέναντι στους ομοφυλόφιλους και πώς αυτές διαμορφώνονται μέσα στην κοινωνία και την οικογένεια.

2.2 Στάσεις της κοινωνίας

Σε μία κοινωνία, όπου «η ετεροφυλοφιλία παραμένει το κυρίαρχο μοντέλο του σεξουαλικού προσανατολισμού και της σεξουαλικής ταυτότητας», (King & Biro, 2006) είναι αναμενόμενο, οι στάσεις προς την ομοφυλοφιλία να είναι αρνητικές. Καθελί που παρεκκλίνει από αυτό που η κοινωνία ορίζει ως «κανονικό» προκαλεί πληθώρα αντιδράσεων, κυρίως, αρνητικών.

Τα ομοφυλόφιλα άτομα που αποφασίζουν να μην αποκρύψουν την πραγματική τους σεξουαλικότητα, η οποία δεν ανταποκρίνεται στα στερεότυπα του κοινωνικού φύλου δέχονται την απόρριψη του κοινωνικού τους περιβάλλοντος, τον στιγματισμό και την περιθωριοποίηση της κοινωνίας, έως και λεκτική, ψυχολογική και σωματική βία, συγκαλυμμένη ή απροκάλυπτη (Παπαθανασίου, 2005).

Αυτές οι αρνητικές συμπεριφορές είναι δείγματα ομοφυλοφοβίας. Ομοφυλοφοβία είναι ένα σύνολο αρνητικών στάσεων και άδικων πράξεων εναντίον των ομοφυλόφιλων. Οι στάσεις μπορεί να εκφράζονται, είτε με απόψεις που φανερώνουν καταδίκη, π.χ. ότι η ομοφυλοφιλία είναι σιχαμερή ή είναι ανωμαλία, είτε με αρνητικά συναισθήματα, π.χ. φόβος, αηδία, μίσος. Οι άδικες πράξεις εκφράζονται με διάφορους τρόπους, όπως με βρισιές, προσβολές και αποκλεισμό από την εργασία εξαιτίας της ιδιαιτερότητάς τους (Thio, 1998). Οι πεποιθήσεις και οι συμπεριφορές αυτές δεν βασίζονται στην λογική, αλλά σε προκαταλήψεις και στερεότυπα αναφορικά με το φαινόμενο της ομοφυλοφιλίας, που όμως δεν ευσταθούν στην πραγματικότητα.

Οι ομοφυλόφιλοι συναντούν την ομοφυλοφοβία σε όλους τους τομείς της ζωής τους. Αντιμετωπίζουν συνεχώς προκλήσεις για την ταυτότητά τους, μέσα στις διαπροσωπικές τους σχέσεις, στις δημόσιες συνδιαλλαγές, στην κοινότητα, στο εργασιακό περιβάλλον, σε νομικά και οικογενειακά θέματα (King & Biro, 2006).

Τα άτομα, λόγω της ομοφυλοφιλίας τους, αρκετές φορές, νοιώθουν την απόρριψη από τα μέλη της οικογένειάς τους και από τους φίλους τους. Οι συνάδελφοί τους στον εργασιακό χώρο τους αποφεύγουν. Αν είναι έφηβοι, δεν επιτρέπεται να συζητήσουν τον σεξουαλικό προσανατολισμό τους στο χώρο του σχολείου. Ειδικά, όταν πηγαίνουν στο στρατό αντιμετωπίζουν έντονες διακρίσεις με συνέπεια να κρύβουν την αληθινή σεξουαλική τους ταυτότητα. Επιπλέον, νομικά δικαιώματα που

αναγνωρίζονται στους ετεροφυλόφιλους, δεν ισχύουν για τους ομοφυλόφιλους (Thio, 1998).

Η κοινωνία θέτει περιορισμούς και εμπόδια στη ζωή των ατόμων με ομόφυλο σεξουαλικό προσανατολισμό με αποτέλεσμα να τους εξαναγκάζει να αποκρύπτουν την σεξουαλική τους προτίμηση. Με αυτόν τον τρόπο, τους βάζει στο περιθώριο και στην κοινωνική απομόνωση στιγματίζοντάς τους (Ασκητής, 1997). Με τον στιγματισμό των ομοφυλόφιλων ατόμων δημιουργείται μια αρνητική κοινωνική «ταυτότητα» και ένας ιδιότυπος ρατσισμός. Το γεγονός αυτό, περιθωριοποιεί το στιγματισμένο άτομο και το κάνει να αισθάνεται μειονεκτικά απέναντι στην κοινωνία (Πολίτης, 2006). Σύμφωνα με έρευνες για την ψυχική υγεία, το στίγμα στην ομοφυλοφιλία παίζει σημαντικό ρόλο στην ψυχολογία του ομοφυλόφιλου ατόμου (Wright & Perry, 2006)

Η κοινωνία δεν το αντιμετωπίζει ως ισότιμο μέλος της και το ίδιο αισθάνεται κατώτερο απέναντι στα υπόλοιπα μέλη της. Αυτό φαίνεται από τον τρόπο, με τον οποίο αντιμετωπίζεται η ομοφυλοφιλία από το νόμο και τις σχετικές με αυτή ρυθμίσεις.

«Σήμερα, σύμφωνα με την νομοθεσία των περισσότερων ευρωπαϊκών χωρών αλλά και ορισμένων Πολιτειών της Αμερικής, δεν συνιστούν ποινικό αδίκημα οι ομοφυλοφιλικές σχέσεις μεταξύ συναινούντων ενηλίκων, αν τελούνται σε ιδιωτικό χώρο και κατά τρόπο που να μην προκαλούν την δημόσια αιδώ» (Κουκουτσάκη, 2002:165).

Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα οι ομοφυλοφιλικές σχέσεις μεταξύ συναινούντων ενηλίκων έχουν πάψει να διώκονται ποινικά από το 1950. Η μοναδική σχετική ρύθμιση που υπάρχει και αφορά μόνο στην ανδρική ομοφυλοφιλία, είναι το άρθρο 347 του Ποινικού Κώδικα «Παραφύσιν ασέλγεια μεταξύ αρρένων». Οι προϋποθέσεις για το αξιόποινο είναι οι εξής:

A. Αν τελείται «δια καταχρήσεως σχέσεως εξαρτήσεως», η οποία στηρίζεται σε οποιαδήποτε υπηρεσία. Στη περίπτωση, αυτή τιμωρείται μόνο εκείνος ο οποίος καταχράται της θέσης του, ενώ το άλλο πρόσωπο θεωρείται θύμα της πράξης.

B. Αν πρόκειται για αποπλάνηση από ενήλικο, προσώπου νεότερου των 17 ετών. Και σ' αυτήν την περίπτωση τιμωρείται το ενήλικο άτομο.

Γ. Αν τελείται εκ κερδοσκοπίας. Δράστες της αξιόποινης πράξης στην περίπτωση αυτή, θεωρούνται και οι δύο.

Δ. Αν τελείται κατ' επάγγελμα. Η ρύθμιση αυτή είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα, διότι το αξιόποινο δεν αναφέρεται στην πράξη, η τέλεση της οποίας εξάλλου δε απαιτείται και να αποδειχθεί, αλλά στον ίδιο τον δράστη, εάν αποδειχθεί «ότι την παρά φύσιν ασέλγεια μετέρχεται ως κατ' επάγγελμα» (Κουκουτσάκη, 2002:165).

Το παραπάνω άρθρο δεν ποινικοποιεί άμεσα την ομοφυλοφιλία αυτή κάθε αυτή, αλλά τις ομοφυλοφιλικές πράξεις όταν χρησιμοποιούνται για παράνομους σκοπούς. Επίσης, ανύπαρκτες είναι οι ρυθμίσεις σχετικά για ζητήματα σχετικά με την ζωή των ομοφυλόφιλων ατόμων.

«Στην Ελλάδα δεν υπάρχει νομικό πλαίσιο, ειδικά αναφερόμενο σε άτομα με ομοφυλοφιλικές προτιμήσεις, το οποίο να τους αναγνωρίζει δικαιώματα απέναντι στο σύντροφο τους ή στο κράτος σε θέματα που αφορούν στην προσωπική τους κατάσταση, πολύ περισσότερο σε θέματα γάμου, συμβίωσης, συγγένειας ή σχέσεων γονέων και τέκνων ή υιοθεσίας. Δικαιολογία που προβάλλεται γι' αυτό, είναι η έλλειψη κοινωνικής πίεσης, που δημιουργεί την εντύπωση, ότι δεν υπάρχει πρόβλημα». (Παπαζήση, 2000:45).

Οι σχέσεις, όμως, των ομοφυλόφιλων ατόμων στην ελληνική κοινωνία, είναι πραγματικότητα και δεν δικαιούνται καμίας νομικής κατοχύρωσης και αναγνώρισης, σε αντίθεση με τα ετεροφυλόφιλα άτομα.

Τα τελευταία χρόνια γίνεται λόγος για το συμφωνητικό ελεύθερης συμβίωσης μεταξύ ομοφυλόφιλων, το οποίο μέχρι στιγμής, ισχύει μόνο για ετεροφυλόφιλους. Η ελληνική νομοθεσία αρνείται να αναγνωρίσει στους ομοφυλόφιλους αυτό το δικαίωμα.

Στις 16 Ιουλίου 2009 απερρίφθη, για μια ακόμη φορά από την επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης της Βουλής, η πρόταση νόμου που κατέθεσε το ΠΑΣΟΚ αναφορικά με την θεσμοθέτηση συμφώνου συμβίωσης για ομοφυλόφιλα ζευγάρια. Η πλειοψηφία των κομμάτων είχε αρνητική στάση απέναντι στην πρόταση (www.tideon.org).

Η ελληνική κοινωνία έχει να διανύσει μεγάλη απόσταση για να καταφέρει να αποδεχτεί, στην κυριολεξία, το διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό και να αναγνωρίσει ορισμένα δικαιώματα στα άτομα που τον επιλέγουν. Είναι χρέος της κοινωνίας να αντιμετωπίσει το ομοφυλόφιλο άτομο ως ισότιμο μέλος της και να μην λειτουργεί σε βάρος του, βασιζόμενη σε στερεότυπα και προκαταλήψεις.

2.3 Στάσεις στην εκπαίδευση

Η εκπαίδευση είναι αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας στα πλαίσια του οποίου, διαμορφώνονται στάσεις και συμπεριφορές για διάφορα ζητήματα. Η ομοφυλοφιλία δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση.

Καταρχάς, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η εκπαίδευση έχει έναν ετεροσεξουαλικό χαρακτήρα. Στις δυτικές κοινωνίες η σεξουαλικότητα ταυτίζεται με την ετεροσεξουαλικότητα και κατά συνέπεια, με την αναπαραγωγή. Εκλαμβάνοντας την ετεροσεξουαλικότητα ως «κανονική» σεξουαλικότητα, άλλες μορφές σεξουαλικότητας, όπως η ομοφυλοφιλία τίθενται στο περιθώριο, στιγματίζονται ή ακόμα και τιμωρούνται. Με αυτόν τον τρόπο η ετεροσεξουαλικότητα μπορεί να μετατραπεί σε ετεροσεξισμό. Το σχολείο νομιμοποιεί και ενθαρρύνει τον ετεροσεξισμό και την ομοφυλοφοβία. Επιπλέον, είναι ένας χώρος ο οποίος μπορεί να συντελέσει στην διαμόρφωση «σεξουαλικών ταυτοτήτων», εφόσον «η σεξουαλική ταυτότητα» είναι αποτέλεσμα των βιωμάτων, των εμπειριών και των θεσμικών πρακτικών και όχι κάτι που συμβαίνει βιολογικά (Πολίτης, 2006).

Στα πλαίσια της εκπαίδευσης, ο ετεροσεξισμός είναι ο κανόνας. Στάση που τροφοδοτείται και ενισχύεται εντός και εκτός σχολείου. Όπως αναφέρει ο Pearson (2003), «η απρόσεκτη ετεροφυλοφιλική προκατάληψη στην καλύτερη περίπτωση, οι κραυγαλέες αρνητικές, απέναντι στους ομοφυλόφιλους, συμπεριφορές στη χειρότερη περίπτωση, επικρατούν στην εκπαίδευση και στα θεραπευτικά περιβάλλοντα».

Μέσα στο σχολείο, η ετεροσεξουαλικότητα επιδοκιμάζεται και θεωρείται ως ο αδιαμφισβήτητος, κοινωνικός, ηθικός κανόνας. Επομένως, οτιδήποτε παρεκκλίνει από αυτό εκλαμβάνεται ως ανωμαλία (Πολίτης, 2006). Συμπεριφορές και πρακτικές που δεν είναι αποκλειστικά ετεροσεξουαλικές, μέσα στο χώρο του σχολείου, θεωρούνται κατακριτέες και μη αποδεκτές.

Τέτοιου είδους συμπεριφορές, που δεν ταυτίζονται με την ηγεμονική ταυτότητα του φύλου, αντιμετωπίζονται με εχθρότητα, απομόνωση, δυσφορία, προσβλητικές εκφράσεις, άρνηση αποδοχής και αρκετά συχνά, ετικετοποίηση (Δελιγιάννη-Κουιμτζή, 2005).

Ειδικότερα, τα αγόρια, και ιδιαίτερος, εκείνα των οποίων η ετεροσεξουαλικότητα αμφισβητείται, στιγματίζονται ως ομοφυλόφιλα και γίνονται στόχοι ομοφυλοφοβικών συμπεριφορών. Δέχονται τόσο κοροϊδευτικά και μειωτικά σχόλια όσο και ομοφυλοφοβικές επιθέσεις. Αυτό συμβαίνει γιατί κυριαρχεί η

αντίληψη ότι για να είναι κάποιος ‘άνδρας’ πρέπει να είναι και ετεροσεξουαλικός. Το αξίωμα του αυτονόητου της ετεροσεξουαλικότητας θεωρείται κεντρικό αξίωμα του ανδρισμού. Έτσι, τα αγόρια που ‘παρεκκλίνουν’, πιστεύεται, ότι υπονομεύουν το αξίωμα αυτό (Πολίτης, 2006).

Αυτές οι απόψεις δεν πρεσβεύονται μόνο από τη μαθητική κοινότητα αλλά και από τους εκπαιδευτικούς. Υπάρχουν αρκετοί, οι οποίοι αντιλαμβάνονται την ομοφυλοφιλία ως κάτι αφύσικο και ανώμαλο, ως ψυχική ασθένεια ή ως ένα φαινόμενο που οφείλεται σε βιολογικούς λόγους.

Ακόμη και αν κάποιος από αυτούς αποδέχεται την διαφορετικότητα, ωστόσο τους είναι δύσκολο να αποδεσμευτούν από την αντίληψη περί «φυσιολογικού». Αυτό συνεπάγεται, την έλλειψη ικανότητας αποσύνδεσης του βιολογικού φύλου από το κοινωνικό φύλο. Οι ίδιοι θεωρούν το δεύτερο ως αντανάκλαση του πρώτου (Πολίτης, 2006).

Σε περίπτωση που κάποιος θελήσει να αναπτύξει διαφορετική σεξουαλική ταυτότητα από την ετεροφυλοφιλική, αλλά και γενικότερα να επιλέξει κάτι που παρεκκλίνει από την επικρατούσα κατάσταση στο σχολικό χώρο, θα αντιμετωπίσει πλήθος αρνητικών και ομοφυλοφοβικών αντιδράσεων (Δεληγιάννη - Κουιμτζή, 2005).

Οι συνθήκες που επικρατούν αποτελούν τροχοπέδη για την ανάπτυξη οποιασδήποτε διαφορετικότητας. Στην πραγματικότητα, η εκπαίδευση θα έπρεπε να είναι ένας χώρος όπου θα παρέχει πρόσφορο έδαφος για την ελεύθερη έκφραση των ατόμων σε διαφορετικούς τομείς της ζωής τους, συμπεριλαμβανόμενης, φυσικά και της σεξουαλικότητας τους.

Επίσης, «τα εκπαιδευτικά προγράμματα θα πρέπει να παραδεχτούν τους περιορισμούς των πρόσφατων εκπαιδευτικών μοντέλων και παιδαγωγικών παρεμβάσεων που αποτυγχάνουν να αναγνωρίσουν την διαφορετικότητα μέσα και ανάμεσα σε διαφορετικές κουλτούρες, με σκοπό να εξασφαλίσουν ότι οι σχολικοί χώροι ή οι εργασίες δεν διαιωνίζουν αρνητικές συμπεριφορές απέναντι σε σεξουαλικές μειονότητες» (Eliason & Hughes, 2004 στο Kissinger, 2009 :900).

Είναι αναγκαίο, οι εκπαιδευτικοί χώροι να παρέχουν ένα ασφαλές περιβάλλον για μαθητές με διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί, εφόσον υπάρξει μια σοβαρή, εκπαίδευση κατά των προκαταλήψεων, όπως και συγκεκριμένες στρατηγικές μείωσής τους. Αν οι ομοφυλόφιλοι μαθητές έχουν την ευκαιρία, να αλληλεπιδρούν με τους συμμαθητές

τους με θετικό και ωφέλιμο τρόπο, τότε το σχολικό πλαίσιο μπορεί να αποτελέσει ένα δεκτικό και φιλόξενο γι' αυτούς, περιβάλλον (Heinze & Horn, 2009).

2.4 Στάσεις της οικογένειας

Η στάση της οικογένειας προς την ομοφυλοφιλία δεν θα μπορούσε να διαφέρει από την στάση της κοινωνίας, αφού η οικογένεια είναι, ουσιαστικά, μικρογραφία της κοινωνίας και δέχεται σημαντικές επιρροές από αυτήν.

Η αποκάλυψη της ομοφυλοφιλικής ταυτότητας ενός μέλους της οικογένειας, προξενεί ποίκιλα αρνητικά συναισθήματα και έντονες αντιδράσεις. Όταν γίνεται μια τέτοια αποκάλυψη στην οικογένεια προκαλείται μεγάλη αναστάτωση και στεναχώρια.

Τα συνηθέστερα συναισθήματα που κυριαρχούν όταν συμβαίνει κάτι τέτοιο, είναι θυμός, ντροπή, ενοχές, αγωνία, πανικός, αηδία, απογοήτευση, ακόμα και απάρνηση (Ασκητής, 1997), (Altemeyer, 2002), (Muller & Hartman, 1998 στο Kissinger et al, 2009), (Thio, 1998).

Η δυσκολία αποδοχής του γεγονότος αυτού, οδηγεί την οικογένεια, αρκετές φορές, σε ακραίες αντιδράσεις. Μερικοί γονείς θρηνούν και έχουν αντιδράσεις απώλειας (Ben - Ari, 1995 στο Kissinger, 2009). Κάποιοι οδηγούν τα ομοφυλόφιλα άτομα σε ψυχιάτρους και άλλους «ειδικούς», με σκοπό να καταπνίξουν και να «θεραπεύσουν» τις ομοφυλοφιλικές τάσεις του παιδιού τους. Άλλοι θεωρούν κατάλληλες τις απειλές, είτε για κατ' οίκον περιορισμό, είτε για διωγμό από το σπίτι (Ασκητής, 1997, Oksal, 2007), ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που ασκείται σωματική βία (Pilkington & D' Augelli, 1995 στο Kissinger et al, 2009, Oksal 2007).

Αυτές οι αρνητικές, πολλές φορές ακραίες αντιδράσεις εκ μέρους των γονέων, επιτείνουν ακόμη περισσότερο την άσχημη ψυχολογική κατάσταση των ομοφυλόφιλων παιδιών τους, μετά την αποκάλυψη της πραγματικής σεξουαλικής τους ταυτότητας.

Σε αυτή τη δύσκολη δοκιμασία για το ομοφυλόφιλο άτομο, να αντιμετωπίσει την οικογένεια του ενώ δηλώνει ανοιχτά την νέα του ταυτότητα, έχει ως μοναδικούς συμμάχους τους παππούδες του. Όσο παράδοξο και αν ακούγεται αυτό, οι παππούδες αποδεικνύονται περισσότερο ελαστικοί και δεκτικοί στην ομοφυλοφιλία του παιδιού. Αυτό δεν θα πρέπει να προκαλεί τόση έκπληξη γιατί οι παππούδες, έχοντας δεχτεί

διακρίσεις και προκατάληψη σε μια κοινωνία με επίκεντρο τους νέους ανθρώπους, βρίσκονται και αυτοί στο περιθώριο της κοινωνίας, όπως και οι ομοφυλόφιλοι. (Marcus, 1993 στο Thio, 1998).

Εντούτοις, η συμπαράσταση των παππούδων, από μόνη της, δεν είναι αρκετή. Είναι πολύ σημαντικό για τα ομοφυλόφιλα άτομα να έχουν γερή υποστήριξη από τους γονείς τους, αφού με αυτόν τον τρόπο μπορούν να μειωθούν οι επιδράσεις της θυματοποίησης τους, σύμφωνα με τους Hershberger & D' Augelli (1995, στο Wills & Crauford, 1999).

Ωστόσο, υπάρχουν πολλοί λόγοι, για τους οποίους οι γονείς δεν υποστηρίζουν την εν λόγω συμπεριφορά, τουλάχιστον στην αρχή. Η στάση τους επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες, θρησκευτικούς, πολιτικούς, κοινωνικοοικονομικούς, κ.α. (Kissinger et al, 2009).

Ειδικότερα, η κοινωνία όντας ιδιαίτερα ομοφυλοφοβική, επηρεάζει την στάση των γονέων, οι οποίοι δίνουν μεγάλη σημασία στη γνώμη που θα σχηματίσουν για την οικογένειά τους, το φιλικό και συγγενικό τους περιβάλλον. Πέφτοντας θύματα της αντιομοφυλοφιλικής κουλτούρας της κοινωνίας, οι γονείς προσπαθούν να κρατήσουν κρυφή την ομοφυλοφιλία του παιδιού τους ακόμη κι αν το ίδιο θέλει να τη κοινοποιήσει. (Thio, 1998).

Επιπλέον, οι γονείς αντιδρούν αρνητικά στο άκουσμα της ομοφυλοφιλίας και για έναν ακόμη λόγο. Το γεγονός της ομοφυλοφιλίας του παιδιού τους καθιστά αδύνατη την δημιουργία οικογένειας και την απόκτηση απογόνων, διαψεύδοντας, με τον χειρότερο τρόπο, τις προσδοκίες τους, με αποτέλεσμα να νιώθουν απογοητευμένοι από τα παιδιά τους (Ασκητής, 1997, Borhek, 1988).

Λαμβάνοντας υπ' όψη τα παραπάνω, γίνεται κατανοητό, ότι είναι πραγματικά δύσκολο για τους γονείς να αποδεχθούν την πραγματικότητα και ό,τι αυτή συνεπάγεται. Παρ' όλα αυτά, επιβάλλεται η προσπάθεια εκ μέρους τους, έτσι ώστε να κατανοήσουν και να αποδεχτούν τη διαφορετικότητα του παιδιού τους, για να το βοηθήσουν να διαχειριστεί την κατάστασή του και να την αποδεχτεί και το ίδιο. Είναι απαραίτητο, οι γονείς να συμπαραστέκονται στο παιδί τους και να μην το απομακρύνουν από την οικογενειακή εστία. Το ομοφυλόφιλο άτομο, με την υποστήριξη και συμπαράσταση της οικογένειάς του, θα μπορέσει να αντιμετωπίσει με περισσότερη αυτοπεποίθηση την προκατάληψη και τον στιγματισμό της κοινωνίας.

Κεφάλαιο 3: Ομοφυλοφοβία

3.1 Ομοφυλοφοβία (Ορισμός και ανάλυση)

Όπως συμβαίνει με άλλες μειονότητες, οι ομοφυλόφιλοι συχνά αντιμετωπίζουν την προκατάληψη και τις διακρίσεις των άλλων. Πιο συγκεκριμένα, οι ομοφυλόφιλοι άνδρες και οι ομοφυλόφιλες γυναίκες γίνονται αποδέκτες προκαταλήψεων και διακρίσεων, επειδή οι σεξουαλικές τους προτιμήσεις διαφέρουν από εκείνες των περισσότερων ανθρώπων. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται ομοφυλοφοβία (Weinberg, 1972) και αποτελεί ένα ενδιαφέρον χαρακτηριστικό της σχέσης μεταξύ ετεροφυλόφιλων και ομοφυλόφιλων ατόμων.

Στις κοινωνικές επιστήμες όλες οι προκαταλήψεις και διακρίσεις που δέχονται οι ομοφυλόφιλοι, ονομάζονται ομοφυλοφοβία, αν και ο όρος αυτός, μπορεί επίσης να αναφέρεται μόνο στο φόβο ή στην αντιπάθεια για τους ομοφυλόφιλους. Η ομοφυλοφοβία γενικά αποτελεί μια αρνητική και άδικη στάση (προκατάληψη και διάκριση) απέναντι στους ομοφυλόφιλους (Thio, 2003).

Η ομοφυλοφοβία, με την ευρεία έννοια, χαρακτηρίζεται από αντιπάθεια ή μίσος προς τους ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες, συμπεριλαμβάνοντας τόσο πολιτιστικές όσο και προσωπικές προκαταλήψεις εναντίον τους. Πιο συγκεκριμένα, ο όρος ομοφυλοφοβία υποδηλώνει ένα έντονο φόβο προς τους ομοφυλόφιλους (με άγγιξε, με κοίταξε ή ήρθα σε επαφή με ένα ομοφυλόφιλο άτομο) (Denmark, 2004, Smith, 1993, Kimmel, 2003).

Σύμφωνα με ελληνικό λεξικό ψυχολογίας «η ομοφυλοφοβία είναι ο παράλογος φόβος για την ομοφυλοφιλία. Δηλαδή ο όρος αυτός αναφέρεται στο φόβο του ατόμου για τις ίδιες του τις ομοφυλοφιλικές τάσεις, το φόβο προς τα ομοφυλόφιλα άτομα ή το γενικευμένο φόβο για την ομοφυλοφιλία» (Παπαδόπουλου 1994:405). Επιπλέον, σε λεξικό της κοινωνικής εργασίας κατανοείται και ως ένα είδος φοβίας, η οποία πιθανόν κάνει το άτομο να αντιτίθεται μέσω λεκτικής ή σωματικής βίας (Pierson & Thomas, 2002).

Η Ελλάδα τοποθετείται ανάμεσα στις πιο ομοφυλοφοβικές χώρες της Ευρώπης ως προς τις στάσεις που δηλώνουν οι πολίτες της στις σχετικές ευρωπαϊκής εμβέλειας δημοσκοπήσεις. Από έρευνες που έχουν γίνει, φαίνεται ότι μόνο το 17% των Ελλήνων έχουν φίλους ομοφυλόφιλους, έναντι στο 34% του Ευρωπαϊκού μέσου όρου (i-RED, 2009).

Ο όρος της ομοφυλοφοβίας είναι αρκετά γνωστός και χρησιμοποιείται συχνά, με σκοπό να δείξει τις αρνητικές συμπεριφορές και τις επιφυλάξεις των ετεροφυλόφιλων απέναντι στους ομοφυλόφιλους. Εντούτοις πολλοί κοινωνικοί επιστήμονες έχουν αντιταχθεί στο όρο αυτό. Ο Herek (1995), για παράδειγμα, υποστήριξε ότι οι προκαταλήψεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους δεν αποτελούν φοβία με την κλινική έννοια της λέξης, καθώς δεν βασίζονται στον φόβο και αντικαθιστά τον όρο ομοφυλοφοβία με τον αυτόν του ετεροσεξισμού.

Εκτός από το φαινόμενο της ομοφυλοφοβίας που βιώνουν οι ετεροφυλόφιλοι υπάρχει και η εσωτερική ομοφυλοφοβία την οποία βιώνουν τα ίδια τα ομοφυλόφιλα άτομα. Σύμφωνα με το φαινόμενο αυτό, το ομοφυλόφιλο άτομο υποφέρει για την σεξουαλική του ταυτότητα και ζητάει να απαλλαγεί από το άγχος και τη δυσφορία που νιώθει σχετικά με τον σεξουαλικό του προσανατολισμό. Αυτή η μορφή ομοφυλοφοβίας αποτελεί κίνδυνο για τους ομοφυλόφιλους νέους, οι οποίοι έχουν μάθει να μισούν ότι συνδέεται με την ομοφυλοφιλία με αποτέλεσμα να οδηγούνται σε κατάθλιψη, σκέψεις αυτοκτονίας και χρήση ουσιών. Οι συμπεριφορές αυτές παρουσιάζονται κυρίως σε άτομα, που έχουν πέσει θύματα επιθέσεων μίσους.

3.2 Αίτια της ομοφυλοφοβίας

Κάποιοι ορισμοί των ρόλων των δύο φύλων είναι πιθανόν να αποτέλεσαν την αιτία δημιουργίας του φαινομένου της ομοφυλοφοβίας, καθώς πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν ότι η ομοφυλοφιλία αποτελεί μια σύγχυση των δυο φύλων. Μια άλλη πιθανή εξήγηση για την ομοφυλοφοβία μπορεί να είναι η μισογυνία, κατά την οποία η κοινωνική αποστρόφη οφείλεται στο γεγονός ότι οι ομοφυλόφιλοι άνδρες “φέρονται σαν γυναίκες” εγκαταλείποντας έτσι τα ανδρικά προνόμια που δικαιούνται, ενώ οι ομοφυλόφιλες γυναίκες θεωρείται ότι σφετερίζονται τα ανδρικά προνόμια. Η ομοφυλόφιλη γυναίκα είναι πιθανόν να απαξιωθεί για την συμπεριφορά της, αλλά οι επιλογές τις αυτές είναι πιο κατανοητές. Η θεωρία των ρόλων των δύο φύλων μας δείχνει ότι η ομοφυλοφοβία είναι αποτέλεσμα της υπονόμησης των στερεοτύπων που αφορούν στους ρόλους των δύο φύλων (Irvine, 1994, Horwood & Connors, 2002).

Η ομοφυλοφοβία αφορά σε μια συγκεκριμένη μειονότητα ανθρώπων. Συνδέεται με άλλες φοβίες και ειδικά με αυτήν της ισότητας των δυο φύλων. Οι

ομοφυλόφοβοι είναι συντηρητικά άτομα, στενόμυαλα και προσκολλημένα στην διατήρηση των παραδοσιακών ρόλων των δύο φύλων. Ακόμη, ορισμένοι άνδρες (και ιδιαίτερα οι νέοι) παρουσιάζουν ομοφυλοφοβική συμπεριφορά. Η φοβία αυτή εκφράζεται μέσω της προσπάθειας αποφυγής, της επιθετικότητας ή της έκδηλης αηδίας προς τους ομοφυλόφιλους (Thio, 2003, Sullivan, 2003, Parrott et al, 2002).

Μπορούμε να πούμε ότι η ομοφυλοφοβία επηρεάζει την κοινωνική και την συναισθηματική ευημερία, καθώς είναι επιζήμια τόσο για τα ετεροφυλόφιλα άτομα όσο και για τα ομοφυλόφιλα. Πρόσφατα στοιχεία υποδεικνύουν την ύπαρξη άμεσης σχέσης μεταξύ ανδρικής ομοφυλοφοβίας και έλλειψης οικειότητας σε ετεροφυλόφιλες φιλίες μεταξύ ανδρών (Devlin & Cowan, 1985, Meier et al, 2005). Οι Adams, Wright, and Lahr (1996) υποστηρίζουν ότι η ομοφυλοφοβία σχετίζεται με την ομοφυλοφιλική διέγερση, γεγονός που υποδηλώνει ότι το ομοφυλοφοβικό συναίσθημα είτε αγνοείται, είτε καταστέλλεται η απουσία των ομοφυλοφιλικών ερωτικών συναισθημάτων. Έτσι, αυτοί που επιδεικνύουν τις πιο ομοφυλοφοβικές συμπεριφορές ενδέχεται να έχουν ισχυρές μυστικές επιθυμίες, τις οποίες έχουν καταπιέσει, για άτομα του ίδιου φύλου.

Σήμερα η επικρατούσα άποψη των περισσότερων κοινωνικών επιστημόνων υποστηρίζει ότι οι διακρίσεις σε βάρος των ομοφυλόφιλων αποτελούν ένα υποπροϊόν των πολιτιστικών στάσεων, το οποίο περνάει από τη μια γενιά στην επόμενη. Σύμφωνα με την κοινωνία, η ετεροφυλοφιλία είναι ή θα πρέπει να είναι ο μόνος αποδεκτός σεξουαλικός προσανατολισμός, καθώς η ομοφυλοφιλία θεωρείται απειλή για την κοινωνία. Ο Daly and Wilson (1983 στο Gallup, 1993) ισχυρίζονται ότι οι γονείς δεν ωφελούνται από την φροντίδα των παιδιών που δεν είναι πιθανό να αναπαραχθούν, με αποτέλεσμα αυτοί να αναμένεται να διακόψουν ή να μειώσουν την γονική φροντίδα, στην περίπτωση αυτή.

Στις περισσότερες πατριαρχικές κοινωνίες, η έννοια της αρρενωπότητας ταυτίζεται με αυτή της ετεροφυλοφιλίας, η οποία αποτελεί και την μοναδική επιθυμητή σεξουαλική συμπεριφορά. Στις κοινωνίες αυτές, το ανδρικό φύλο εξακολουθεί να προσδιορίζεται με βάση τη σεξουαλική του συμπεριφορά και την αρρενωπότητα του, η οποία έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την θηλυκότητα. Έτσι, στην διαμόρφωση της ανδρικής ταυτότητας, σημαντικό ρόλο παίζουν η ομοφυλοφοβία και η μισογυνία. Η ομοφυλοφοβία αποτελεί το μίσος για τα γυναικεία γνωρίσματα στους άνδρες, ενώ η μισογυνία αποτελεί το μίσος για τα γυναικεία γνωρίσματα στις γυναίκες. Αυτή, η παραδοσιακή αρρενωπότητα επιζητάται από τους

άνδρες καθώς τους προσφέρει αρκετά θετικά στοιχεία, όπως είναι η κοινωνική θέση, η επιτυχία, η ανοχή και η κοινωνική υπεροχή τους έναντι των άλλων ανδρών και οι σεξουαλικές τους σχέσεις με τις γυναίκες (Badinter, 1994).

Από τα παραπάνω, συμπεραίνουμε ότι η ομοφυλοφοβία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ετεροφυλοφιλικής αρρενωπότητας, αλλά και ότι ενισχύει την εύθραυστη ετεροφυλοφιλία ορισμένων ανδρών. Λειτουργεί, δηλαδή, ως ένας μηχανισμός άμυνας για την αποφυγή αναγνώρισης ενός μέρους του εαυτού τους, το οποίο δεν γίνεται αποδεκτό από την κοινωνία. Η ομοφυλοφοβία με αυτόν τον τρόπο οδηγεί τους άνδρες στην αρρενωπότητα, η οποία αποτελεί το ζητούμενο γι' αυτούς.

3.3 Εκδηλώσεις ομοφυλοφοβίας

Οι διακρίσεις σε βάρος των ομοφυλόφιλων ατόμων, είναι φανερές με την μορφή άδικων πράξεων εναντίον τους (όπως το να απορρίπτονται από τους εργοδότες, να υβρίζονται ή να δέχονται επιθέσεις).

Ορισμένοι ετεροφυλόφιλοι είναι περισσότερο ομοφυλοφοβικοί από κάποιους άλλους και έχει ανακαλυφθεί ότι έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, τα οποία τους διακρίνουν από τους άλλους. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι τα εξής:

1. Λιγότερες πιθανότητες να γνωρίσουν προσωπικά κάποιον ομοφυλόφιλο (άνδρα ή γυναίκα)
2. Είναι περισσότερο συντηρητικοί τόσο κοινωνικά, πολιτικά, θρησκευτικά όσο και σεξουαλικά.
3. Είναι λιγότερο μορφωμένοι και λιγότερο εύποροι
4. Είναι μεγαλύτερης ηλικίας εκτός από τις περιπτώσεις ακραίας βίας σε βάρος των ομοφυλόφιλων, οι οποίες συνηθίζονται μεταξύ των νέων.
5. Είναι πιθανό να επηρεαστούν από τους φίλους τους.
6. Είναι πιθανό να θεωρήσουν ομοφυλόφιλο έναν άνδρα, ο οποίος κατά την κρίση τους είναι θηλυπρεπής (Thio, 2003).

Η ομοφυλοφοβία εγκυμονεί κινδύνους για την αρμονία της κοινωνίας αλλά και για τον ίδιο τον ομοφυλόφιλο, καθώς δημιουργεί προβλήματα στην κοινωνική συνοχή και στην κοινωνική δικαιοσύνη. Η ομοφυλοφοβία σιγά - σιγά μπορεί να οδηγήσει σε αρκετά εχθρικές συμπεριφορές προς τα ομοφυλόφιλα άτομα, όπως είναι

τα αισθήματα δυσφορίας, απομόνωσης, χρήσης προσβλητικών εκφράσεων και λέξεων, ειρωνικά σχόλια και πολύ συχνά στην “ετικετοποίηση” κάποιων ατόμων ως ομοφυλόφιλων.

Η αρνητικότητα αυτή, πολλές φορές οδηγεί σε άσχημες συμπεριφορές όπως για παράδειγμα, έλλειψη βοηθητικής συμπεριφοράς, κακόβουλα σχόλια ή άλλες μορφές προφορικής παρενόχλησης, ακόμη και καθαρή σωματική βία απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα (Herek, 1989, Herek & Berrill, 1992).

B. Ερευνητικό μέρος της παρούσας μελέτης

Κεφάλαιο 1: Υπάρχουσες μελέτες και σκοπός έρευνας.

1.1 Υπάρχουσες μελέτες στον διεθνή και ελλαδικό χώρο.

Η έρευνα που πραγματοποίησε το Ινστιτούτο για τα Δικαιώματα, την Ισότητα και την Ετερότητα (i-RED), τον Απρίλιο του 2009 στην Ελλάδα με τίτλο Homophobia in Greece: Love for equality από τον Μίλτο Παύλου, δείχνει ότι στην Ελλάδα είναι πιο διαδεδομένες οι διακρίσεις με βάση το σεξουαλικό προσανατολισμό (73% έναντι 51% του Ευρωπαϊκού μέσου όρου) ότι και η χώρα μας θεωρείται μια από τις πιο ομοφοβικές της Ευρώπης. Ωστόσο, εντύπωση προκαλεί το γεγονός, ότι η ελληνική κοινωνία φαίνεται σταδιακά να αποδέχεται τους κοινωνικούς χώρους και εκδηλώσεις των ΛΟΑΤ (Λεσβιακά, Ομοφυλόφιλα, Αμφισεξουαλικά, και Τρανσεξουαλικά άτομα LGBT). Παρ' όλα αυτά, φαίνεται να υπάρχει έλλειψη ενημέρωσης του ευρύτερου κοινού σχετικά με την ομοφυλοφιλία και τις διακρίσεις που γίνονται απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα.

Επιπροσθέτως, απουσιάζει πλήρως η ανοχή απέναντι στους ομοφυλόφιλους αλλά αντιθέτως παρατηρείται έντονη ομοφυλοφοβία, σύμφωνα με τα ευρήματα της Τζαμαλούκα Γ. Τα αποτελέσματα αυτού του δείγματος δείχνουν ότι η εικόνα που έχουν για την ομοφυλοφιλία είναι αρνητική και την θεωρούν ως μια ανωμαλία και ασθένεια, κάτι που δείχνουν και τα αποτελέσματα των απαντήσεων των ομοφυλόφιλων, τα οποία είναι κάπως αντιφατικά και προκαλούν έκπληξη.

Έχει παρατηρηθεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον στις στάσεις τελειόφοιτων επαγγελματιών υγείας, απέναντι στους ομοφυλόφιλους λόγω της φύσης του επαγγέλματος τους, που τους αναγκάζει να έρχονται συχνά σε άμεση επαφή με άτομα που ενδεχομένως είναι ομοφυλόφιλα.

Πτυχιακή έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο ΤΕΙ Κρήτης (Αρκαδινού & Πεντίδης, 2006), αναφέρει ότι οι σπουδαστές νοσηλευτικής και ιατρικής είναι περισσότερο αρνητικοί προς τους ομοφυλόφιλους, από ότι οι τελειόφοιτοι κοινωνικής εργασίας. Επίσης φαίνεται, ότι οι άνδρες, τα σχετικά θρησκευόμενα άτομα και τα άτομα που δεν γνωρίζουν κάποιον ομοφυλόφιλο είναι περισσότερο απορριπτικοί προς τα ομοφυλόφιλα άτομα.

Μια άλλη πτυχιακή έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο ΤΕΙ Πάτρας (Καραβαγγέλη, 2005) αναφέρεται αποκλειστικά στις στάσεις των φοιτητών της κοινωνικής εργασίας, όπου η πλειοψηφία των ανδρών είναι πιο αρνητική σε σχέση με την πλειοψηφία των γυναικών, που εμφανίζονται να έχουν μια πιο θετική στάση απέναντι σε όλα τα θέματα που αφορούν τους ομοφυλόφιλους.

Σε διεθνή έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2002 από τους Newman, Dannenfeiser and Benishek (στο Kissinger et al, 2009) αναφέρθηκε, ότι οι φοιτητές συμβουλευτικής είναι ελαφρώς πιθανότερο να κατέχουν αρνητικές στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους, σε σχέση με τους φοιτητές κοινωνικής εργασίας και παρατηρείται ακόμη, ότι οι συμπεριφορές των φοιτητών και επαγγελματιών υγείας απέναντι στους ομοφυλόφιλους είναι ανεκτές.

Εξετάζοντας την διεθνή βιβλιογραφία, υπάρχουν έρευνες που μελετάνε την διαφορά των φύλων ως προς τις στάσεις τους απέναντι στην ομοφυλοφιλία. Τα αποτελέσματα των ερευνών δείχνουν ότι οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες διάκεινται πιο αρνητικά απέναντι στην ομοφυλοφιλία (Bernard&Whitley, 2002).

Μια άλλη έρευνα που αποφαινεται το ίδιο, είναι αυτή του Verweij et al (2008) όπου τα αποτελέσματα της αναφέρουν, ότι οι άνδρες έχουν σημαντικότερα αρνητική συμπεριφορά απέναντι στους ομοφυλόφιλους απ' ότι οι γυναίκες και οι μη ετεροφυλόφιλοι είναι λιγότερο ομοφιλοφοβικοί από τους ετεροφυλόφιλους.

Ερευνώντας περισσότερο την διεθνή βιβλιογραφία, διαπιστώνουμε ότι οι άνδρες είναι πιο αρνητικοί απέναντι στην ομοφυλοφιλία και ειδικότερα στην ανδρική, απ' ότι οι γυναίκες.

Οι άνδρες που δεν συμμορφώνονται με τους στερεοτυπικούς, ετεροφυλοφιλικούς, αρσενικούς φυλετικούς ρόλους, θεωρούνται ως πιο αποκλίνοντες, ανησυχητικοί και απειλητικοί για την κοινωνία απ' ότι οι γυναίκες, οι οποίες συμπεριφέρονται με τον ίδιο τρόπο. Αυτή η εκδήλωση ετεροφυλοφιλίας υποστηρίζεται από αρκετές μελέτες που ζητούσαν από άνδρες και γυναίκες προπτυχιακούς φοιτητές να αξιολογήσουν έναν ετεροφυλόφιλο, έναν ομοφυλόφιλο άνδρα και μια ομοφυλόφιλη γυναίκα. Συμφωνά με τους McCreary και Page & Yee (1994, 1985 στο Horwood & Connors, 2002), οι ομοφυλόφιλοι άνδρες βαθμολογήθηκαν σημαντικά λιγότερο ευνοϊκά απ' ότι οι ετεροφυλόφιλοι και οι ομοφυλόφιλες γυναίκες ελαφρώς λιγότερο ευνοϊκά από ότι οι ετεροφυλόφιλοι.

Οι μελέτες αυτές δείχνουν ότι οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες και γυναίκες είναι περισσότερο προκατειλημμένοι προς τους ομοφυλόφιλους άνδρες, από ότι προς τις

ομοφυλόφιλες γυναίκες. Σχετικά με τα συμπεράσματα των Chung & Moore και Piskur & Degalman (1991, 1992 στο Hopwood & Connors, 2002), είναι συνεπής και εμπειρικά τεκμηριωμένη η παρατήρηση ότι οι ετεροφυλόφιλοι άνδρες είναι σε μεγαλύτερο βαθμό ομοφοβικοί σε σχέση με τις ετεροφυλόφιλες γυναίκες.

Την παραπάνω άποψη ενστερνίζεται και η έρευνα της Vivien K. G. Lim, (2002) που εξετάζει τις διαφορές των δυο φύλων όσον αφορά στις στάσεις τους, απέναντι στους ομοφυλόφιλους στην Σιγκαπούρη. Η έρευνα δείχνει ότι οι νέοι φοιτητές είναι αρκετά αρνητικοί απέναντι στους ομοφυλόφιλους και περισσότερο οι άνδρες. Συγκεκριμένα, οι γυναίκες φαίνεται να είναι πιο άνετες στην συνεργασία τους με άνδρες ομοφυλόφιλους και αντίστοιχα οι άνδρες με γυναίκες ομοφυλόφιλες. Εκείνο που δεν εξετάστηκε, είναι οι στάσεις απέναντι σε άνδρες ομοφυλόφιλους και γυναίκες ομοφυλόφιλες ξεχωριστά, εμπεριέχοντας τον κίνδυνο, το δείγμα να υποθέσει ότι ερωτάται μόνο για άνδρες ομοφυλόφιλους.

Η έρευνα που εξέτασε ξεχωριστά τις στάσεις σε άνδρες ομοφυλόφιλους και γυναίκες ομοφυλόφιλες είναι των Lisa LaMar and Mary Kite, (1998). Στην εν λόγω έρευνα, ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στους τέσσερις τομείς: *καταδίκη-ανοχή, ηθική, επαφή και στερεότυπα*. Τα ευρήματα της έρευνας παρουσίασαν, ότι οι άνδρες είναι λιγότερο θετικοί σε σχέση με τις γυναίκες απέναντι στους ομοφυλόφιλους, σε όλους τους τομείς, εκτός από τα *στερεότυπα*. Οι συμπεριφορές, που εντοπίζονται απέναντι σε ομοφυλόφιλους άνδρες είναι περισσότερο αρνητικές από ότι σε γυναίκες ομοφυλόφιλες σε όλους τους τομείς. Ειδικότερα παρατηρείται, ότι οι γυναίκες έχουν πιο αρνητική στάση στις λεσβίες από ότι στους ομοφυλόφιλους άνδρες στον τομέα της *επαφής*. Όπως αναφέρουν οι ερευνήτριες, Kite και LaMar (1998), η επαφή είναι ένας τομέας που έχει ερευνηθεί ελάχιστα και αξίζει περαιτέρω διερεύνησης.

Στον ελλαδικό χώρο, δεν βρήκαμε τέτοιου είδους έρευνες που αφορούν στις διαφορές των φύλων, στις στάσεις και στις αντιλήψεις των ατόμων απέναντι στους ομοφυλόφιλους και των δύο φύλων. Για το λόγο αυτό, χρησιμοποιήθηκαν οι παραπάνω κλίμακες για την διεξαγωγή της έρευνας μας.

1.2 Σκοπός της παρούσας μελέτης

Κύριος σκοπός μας είναι να μελετηθούν οι διαφορές που υπάρχουν στις στάσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, απέναντι στους ομοφυλόφιλους, άνδρες και γυναίκες ξεχωριστά. Θα θέλαμε να εξετάσουμε κατά πόσο ισχύουν τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα :

- Οι άνδρες ή οι γυναίκες συμπεριφέρονται αρνητικά όταν έρθουν σε επαφή με ομοφυλόφιλα άτομα του ίδιου φύλου.
- Οι γυναίκες αποδέχονται περισσότερο τα ομοφυλόφιλα άτομα.
- Τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας είναι πιο αρνητικά απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα.
- Τα άτομα που μένουν σε ημιαστική περιοχή έχουν στερεοτυπικές αντιλήψεις προς τα ομοφυλόφιλα άτομα.
- Τα έγγαμα άτομα αποδέχονται λιγότερο απ' ό τι τα άγαμα, τους ομοφυλόφιλους.
- Τα άτομα με χαμηλότερο επίπεδο μόρφωσης είναι πιο αρνητικά προς τα ομοφυλόφιλα άτομα.
- Τα άτομα που έχουν στενότερη σχέση με κάποιον ομοφυλόφιλο (συγγενής, φίλος, γείτονας, συνάδελφος) έχουν πιο θετική στάση απέναντι στους ομοφυλόφιλους απ' ό τι άτομα που «δεν γνωρίζουν» ή «απλώς γνωρίζουν» κάποιον ομοφυλόφιλο.

Τα ευρήματα αυτής της έρευνας πιστεύουμε ότι θα συνεισφέρουν στην εγκυρότερη πληροφόρηση και γνώση του Κοινωνικού Λειτουργού και στην εξάλειψη των διακρίσεων και της ομοφυλοφοβίας.

Κεφάλαιο 2: Υλικό και Μέθοδοι

2.1 Ο σχεδιασμός του δείγματος

Τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο του 2009, μελετήθηκε ένα δείγμα 300 ενηλίκων, ηλικίας 18-70 ετών, κατοίκων Αστικών περιοχών (Δήμοι Ηρακλείου Κρήτης και Χαϊδαρίου Αττικής) και μη Αστικής περιοχής (Δήμος Μοιρών Κρήτης).

Το κριτήριο, σύμφωνα με το οποίο επιλέχτηκε το δείγμα μας είναι ο τύπος διαμονής των ατόμων. Επιλέξαμε 200 άτομα από δύο αστικές περιοχές και 100 άτομα από μία ημιαστική περιοχή. Επίσης, σύμφωνα με την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, ο πληθυσμός των γυναικών είναι μεγαλύτερος των ανδρών και γι' αυτό το λόγο αποφασίσαμε το 60% του δείγματος μας να είναι γυναίκες (180) και το 40% άνδρες (120).

Η διαδικασία επιλογής του δείγματος έγινε σε μέρη όπου βρίσκουμε ένα ευρύ φάσμα ηλικιών π.χ. εκπαιδευτικά ιδρύματα, δημόσιοι και ιδιωτικοί χώροι, στους οποίους παρευρίσκονται άνδρες και γυναίκες και κάποια τυχαία νοικοκυριά των αντίστοιχων δήμων.

Τέλος, αυτός ο συνδυασμός δειγματοληψίας ελπίζουμε να εξασφαλίσει αυξημένες πιθανότητες εκπροσώπησης όλων των κοινωνικό-δημογραφικών χαρακτηριστικών του πληθυσμού.

2.2 Μέθοδοι συλλογής πληροφοριών

Στους προεπιλεγμένους χώρους μοιράσαμε ερωτηματολόγια, τα οποία περιείχαν διάφορες προτάσεις, στις οποίες οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να δηλώσουν τον βαθμό συμφωνίας τους. Στη συνέχεια, τους ενημερώσαμε για τον φορέα προέλευσης μας, τους σκοπούς της έρευνας μας και τους ρωτήσαμε αν ενδιαφέρονταν να συμμετάσχουν. Έπειτα, τους δώσαμε οδηγίες για την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων και τους διαβεβαίωσαμε ότι θα τηρηθεί ανωνυμία και εχεμύθεια σχετικά με τις απαντήσεις τους. Θα πρέπει να αναφέρουμε ακόμη, τη δημιουργία 2 πιλοτικών ερωτηματολογίων, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η εγκυρότητα των απαντήσεων του δείγματος. Τέλος, ελέγξαμε όλα τα ερωτηματολόγια για τυχόν παραλήψεις.

2.3 Το ερωτηματολόγιο και οι μετρήσεις.

Μετά από την αναζήτηση και μελέτη πολλών βιβλιογραφικών πηγών σχετικά με τις στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους, καταλήξαμε σε 2 έρευνες.

Η πρώτη έρευνα, της Vivien K. G. Lim, (2002) η οποία εξετάζει τις διαφορές των δυο φύλων στις γενικές στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους στην Σιγκαπούρη, μας ενέπνευσε, να χρησιμοποιήσουμε την κλίμακα της, σε σχέση με τον τελικό σκοπό της μελέτης μας.

Τη δεύτερη έρευνα, στην οποία βασιστήκαμε για να δημιουργήσουμε το ερωτηματολόγιο μας, μας πρότεινε ο εποπτεύων καθηγητής της πτυχιακής μας εργασίας και ήταν των Lisa LaMar and Mary Kite, (1998) η έρευνα των οποίων αφορούσε στις διαφορές των δύο φύλων στις ειδικές στάσεις απέναντι σε ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες σε συνάρτηση με τέσσερις τομείς: *καταδίκη/ανοχή, ηθική, επαφή και στερεότυπα.*

Συνδυάσαμε την παραπάνω έρευνα με την έρευνα της Vivien K. G. Lim, (2002) που εξετάζει τις διαφορές των δυο φύλων, στις γενικές στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους, για να δημιουργηθεί το τελικό ερωτηματολόγιο. Για τον έλεγχο της εγκυρότητας του δείγματος, χρειάστηκε να πραγματοποιήσουμε 2 πιλοτικές έρευνες μέχρι να έχουμε έγκυρα αποτελέσματα, και να χρησιμοποιήσουμε το οριστικό ερωτηματολόγιο.

2.3.1 Κοινωνικό - δημογραφικές και κοινωνικό - οικονομικές μεταβλητές

Το πρώτο μέρος περιείχε ερωτήσεις που κατέγραφαν το κοινωνιολογικό προφίλ των ερωτώμενων π.χ. φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, τόπος διαμονής, έτη σπουδών. Ακόμη, περιείχε δύο ερωτήσεις για το αν γνωρίζουν κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο και τι είδους σχέση έχουν μαζί του.

2.3.2 Πρώτη μελέτη για τις γενικές στάσεις ως προς τα ομοφυλόφιλα άτομα.

Στο δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου, χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα Vivien K. G. Lim, (2002) η οποία περιείχε 22 μεταβλητές που εκτιμούσαν τα συναισθήματα που προκαλούνται από την επαφή που έχουν τα άτομα με ομοφυλόφιλους. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν στο κατά πόσο συμφωνούν ή διαφωνούν (σε κλίμακα τύπου likert), από 1 = διαφωνώ έως 5=συμφωνώ, σε όλες τις μεταβλητές, οι οποίες επανακωδικοποιήθηκαν σε τρεις ομάδες (1=διαφωνώ, 2=δεν γνωρίζω, 3=συμφωνώ) έτσι ώστε είναι πιο ευδιάκριτα τα αποτελέσματα για τον αναγνώστη. Επίσης, επανακωδικοποιήσαμε εκείνες τις μεταβλητές, που εκφράζουν την έννοια τους σε θετική φορά, ούτως ώστε όλες να έχουν εκφραστεί με τέτοιο τρόπο, ώστε η υψηλή βαθμολογία να σημαίνει αρνητική στάση.

2.3.3. Δεύτερη μελέτη για τις διαφορές των ειδικών στάσεων των δύο φύλων σε 5 παράγοντες, απέναντι σε άνδρες και γυναίκες ομοφυλόφιλους.

Στο τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου, χρησιμοποιήσαμε την κλίμακα των Lisa LaMar and Mary Kite, (1998) όπου περιείχε 91 μεταβλητές που εκτιμούν τις στάσεις απέναντι σε άνδρες και γυναίκες ομοφυλόφιλους. Από αυτές, οι 42 μεταβλητές απευθύνονται στις στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες και 42 ίδιες μεταβλητές απευθύνονται στις στάσεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες. Επιπλέον, υπήρχαν 7 μεταβλητές όπου απευθύνονται στις στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους γενικότερα.

Αυτές οι 91 μεταβλητές, αντιπροσωπεύουν 4 συνιστώσες συμπεριφορών απέναντι στους ομοφυλόφιλους, οι οποίες έχουν κοινό θέμα: *καταδίκη/ανοχή, ηθική, επαφή και στερεότυπα.*

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα, κλήθηκαν να απαντήσουν στο ποσοστό συμφωνίας ή διαφωνίας τους με τις παραπάνω μεταβλητές και οι απαντήσεις που έδιναν κυμαίνονταν (σε κλίμακα τύπου Likert) από 1=Διαφωνώ απόλυτα έως 5=Συμφωνώ απόλυτα. Επίσης, βαθμολογήσαμε αντίστροφα τις σχετικές μεταβλητές,

που εκφράζουν την έννοια τους σε θετική φορά, έτσι ώστε όλες να έχουν διατυπωθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε η υψηλή βαθμολογία να σημαίνει αρνητική στάση.

2.3.4 Αξιοπιστία μέτρησης των οργάνων

Τα αποτελέσματα των απαντήσεων του δείγματος μας αναλύθηκαν με την μέθοδο του τεστ Cronbach's α . Αξιολογήθηκαν ξεχωριστά οι 2 μελέτες του ερωτηματολογίου μας. Στην δεύτερη μελέτη, [διαφορές των φύλων στις στάσεις απέναντι σε ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες των Lisa LaMar and Mary Kite,(1998)], αξιολογήθηκαν ξεχωριστά οι συντελεστές για κάθε έναν από τους παράγοντες, με σκοπό να καθοριστεί η ομοιογένεια και η αξιοπιστία των απαντήσεων σε διαφορετικούς τομείς των στάσεων προς τους ομοφυλόφιλους, που περιέκλειε ο κάθε παράγοντας. Ο έλεγχος αξιοπιστίας, δηλαδή, στηρίχθηκε στη στατιστική συσχέτιση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τις διαφορετικές ερωτήσεις που ο κάθε παράγοντας περιελάμβανε.

Επίσης, επειδή μας ενδιέφερε η σύγκριση των στάσεων ως προς το φύλο των ομοφυλόφιλων ατόμων, πραγματοποιήσαμε δύο διαφορετικές αναλύσεις, μία για τους ομοφυλόφιλους άνδρες και μία για τις ομοφυλόφιλες γυναίκες στόχους.

Στηριζόμενοι στις απαντήσεις των 300 ερωτηθέντων, ο συντελεστής alpha βρέθηκε σε επίπεδα ικανοποιητικά σχεδόν για όλους τους παράγοντες (Πίνακας 1). Στην πρώτη μελέτη, όπου αναφέρεται στις γενικές στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους, το Cronbach's α είναι (.897).

Στην δεύτερη μελέτη, όπου αναλύεται σύμφωνα με τους 5 παράγοντες που μετρούν ξεχωριστά τις ειδικές στάσεις για τους ομοφυλόφιλους άνδρες και τις ομοφυλόφιλες γυναίκες, το Cronbach's α ως προς τις ειδικές στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες είναι: 1) *καταδίκη/ανοχή* (.905), 2) *επαφή* (.915), 3) *στερεότυπα* (.776), 4) *ηθική* (.799), 5) *ανοχή* (.416).

Ενώ, το Cronbach's α ως προς τις ειδικές στάσεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι: 1) *επαφή* (.930), 2) *καταδίκη* (.850), 3) *ηθική* (.843), 4) *στερεότυπα* (.790), 5) *ανοχή* (.531). Στην δεύτερη μελέτη, υπάρχουν ακόμα 2 άλλοι παράγοντες, η *ουδέτερη ηθική* (.758) και η *ουδέτερη επαφή* (.842). Ο συντελεστής Cronbach's α

βρέθηκε σε επίπεδα ικανοποιητικά έως πολύ ικανοποιητικά για κάθε παράγοντα, εκτός από τον πέμπτο παράγοντα, την ανοχή.

Πίνακας 1. *Cronbach's α.*

<i>Γενικές στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους</i>	,897
5 παράγοντες που αφορούν στις ειδικές στάσεις ως προς τους ομοφυλόφιλους άνδρες	
<i>καταδίκη/ανοχή</i>	,905
<i>Επαφή</i>	,915
<i>Στερεότυπα</i>	,776
<i>Ηθική</i>	,799
<i>Ανοχή</i>	,416
5 παράγοντες που αφορούν στις ειδικές στάσεις ως προς στις ομοφυλόφιλες γυναίκες	
<i>Επαφή</i>	,930
<i>Καταδίκη</i>	,850
<i>Ηθική</i>	,843
<i>Στερεότυπα</i>	,790
<i>Ανοχή</i>	,531
2 παράγοντες που αφορούν στις ουδέτερες στάσεις ως προς στους ομοφυλόφιλους γενικά	
<i>Ουδέτερη ηθική</i>	,758
<i>Ουδέτερη επαφή</i>	,842

2.4 Στατιστική ανάλυση

Πραγματοποιήθηκε Ανάλυση Πολλαπλής Παλινδρόμησης (Multiple Regression Analysis) προκειμένου να προσδιοριστεί η σχέση των γενικών στάσεων απέναντι στους ομοφυλόφιλους (της πρώτης μελέτης) και της δεύτερης μελέτης (διαφορές των φύλων στις ειδικές στάσεις απέναντι σε ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες) με τα κοινωνικό - δημογραφικά χαρακτηριστικά. Στην πρώτη μελέτη, αθροίσαμε όλες τις μεταβλητές (compute variable) με αποτέλεσμα να προκύψει ένας παράγοντας, που ονομάστηκε κλίμακα των γενικών στάσεων απέναντι στους ομοφυλόφιλους, έτσι ώστε να σχετιστεί πιο εύκολα με τα κοινωνικό - δημογραφικά χαρακτηριστικά.

Στην συνέχεια, σχετίστηκαν οι παράγοντες της δεύτερης μελέτης με τις κοινωνικό-δημογραφικές μεταβλητές του ερωτηματολογίου. Η γραμμική παλινδρομική εξίσωση επελέγη, λόγω του γεγονότος ότι οι εξαρτημένες μεταβλητές ήταν ποσοτικές.

Για την ανάλυση της πολλαπλής παλινδρόμησης χρησιμοποιήθηκαν ως ανεξάρτητες, οι εξής μεταβλητές:

1) το φύλο, η ηλικία (ποσοτική μεταβλητή), η οικογενειακή κατάσταση, που επανακωδικοποιήθηκε σε άγαμους και άλλους, ο τόπος διαμονής, που χωρίστηκε σε αστική και ημιαστική περιοχή και τα έτη σπουδών (ποσοτική μεταβλητή).

2) Η γνωριμία με κάποιον ομοφυλόφιλο και

3) Η σχέση με αυτόν, δηλαδή εάν είναι «απλώς γνωστός» ή άλλο πιο στενό πρόσωπο (π.χ. φίλος, συγγενής, συνάδελφος και γείτονας).

Ως εξαρτημένες μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν οι εξής:

1) Οι μεταβλητές της πρώτης μελέτης, η οποία αφορά στις γενικές στάσεις προς τα ομοφυλόφιλα άτομα.

2) Οι μεταβλητές της δεύτερης μελέτης, οι οποίες χωρίστηκαν σε 5 παράγοντες, ξεχωριστά για τους ομοφυλόφιλους άνδρες και ξεχωριστά για τις ομοφυλόφιλες γυναίκες και 2 παράγοντες που αφορούσαν στην *ουδέτερη επαφή* και *ουδέτερη ηθική* απέναντι στους ομοφυλόφιλους .

Γ. Αποτελέσματα

Κεφάλαιο 1: Κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά

Λεπτομέρειες για τα κοινωνικό - δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού του δείγματος παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα 2, που αναφέρεται στην κατανομή των ερωτηθέντων ως προς το κοινωνιολογικό τους προφίλ και στην γνωριμία τους με κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο. Το δείγμα αποτελείται από 180 γυναίκες (60%) και 120 άνδρες (40%). Η μέση ηλικία ήταν τα 34,28 χρόνια (ηλικιακό εύρος 18-70). Αναφορικά με την οικογενειακή κατάσταση των συμμετεχόντων, αυτοί ήταν στο 54,7% άγαμοι και στο 45,3% άλλο (έγγαμοι κ.α.). Ο τόπος διαμονής τους ήταν στο 66,7% στις αστικές περιοχές και στο 33,3% στην ημιαστική περιοχή. Το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων, το οποίο μετρήθηκε σε συμπληρωμένα έτη σπουδών, είχε μέση τιμή 14,5 χρόνια. Επίσης, το 32,3% των ερωτώμενων «δεν γνωρίζει» κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο, ενώ το 67,7% «γνωρίζει». Από αυτούς που γνωρίζουν, το 44% έχει κάποιον «απλώς γνωστό», ενώ το 56% έχει άλλου είδους σχέση (φίλος, συγγενής, συνάδελφος και γείτονας).

Πίνακας 2. Κατανομή των ερωτηθέντων ως προς το κοινωνιολογικό τους προφίλ και αν γνωρίζουν κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο.

Μεταβλητές	N	%
Φύλο		
Άνδρες	120	60
Γυναίκες	180	40
Οικογενειακή Κατάσταση		
Άγαμοι	164	54,7
Άλλο	136	45,3
Τόπος Διαμονής		
Αστικές	200	66,7
Ημιαστική	100	33,3
Γνωρίζετε κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο.		
Ναι	203	67,7
Όχι	97	32,3
Αν ναι το ομοφυλόφιλο άτομο είναι:		
Απλά γνωστό	132	44
Άλλο	168	56

	Μ.Τ	Σ.Α
Ηλικία	34,28	11,9
Έτη Σπουδών	14,52	2,96

Κεφάλαιο 2: Αποτελέσματα της κλίμακας των γενικών στάσεων προς τους ομοφυλόφιλους (πρώτη μελέτη)

Στα ακόλουθα υποκεφάλαια, παρουσιάζονται απλές κατανομές των στάσεων, το T-test στις διαφορές των στάσεων των δύο φύλων απέναντι στους ομοφυλόφιλους και η ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης των στάσεων αυτών.

2.1 Κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων για τις γενικές στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους.

Τα αποτελέσματα της πρώτης μελέτης συνοψίζονται στον πίνακα 3 που αφορά στην κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων για τις στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους, επανα - κωδικοποιημένα σε 3 ομάδες (1=διαφωνώ, 2=δεν γνωρίζω, 3=συμφωνώ). Γενικά, τα αποτελέσματα της έρευνας μας, αποκαλύπτουν ότι στις προτάσεις όπου έδειχναν στενότερη επαφή με τους ομοφυλόφιλους, οι ερωτηθέντες είχαν αρνητικότερη στάση συγκριτικά με τις προτάσεις, οι οποίες δεν παρουσίαζαν μια τόσο άμεση επαφή.

Στις προτάσεις, «θα αισθανόμουν απογοητευμένος εάν μάθαινα ότι το παιδί μου ήταν ομοφυλόφιλο» (71%), «θα αισθανόμουν άβολα εάν μάθαινα ότι ο/η σύντροφος μου ελκύεται από άτομα του φύλου του/της» (87%), «θα αναστατώνόμουν εάν μάθαινα ότι ο αδερφός μου ή η αδερφή μου ήταν ομοφυλόφιλος/η» (72%), υπήρχαν υψηλά ποσοστά συμφωνίας, ενώ στις προτάσεις «θα με ενοχλούσε εάν ανακάλυπτα ότι ο/η γιατρός μου ήταν ομοφυλόφιλος/η» (73%), «θα αισθανόμουν άβολα εάν μάθαινα ότι ο/η προϊστάμενος/η μου ήταν ομοφυλόφιλος/η» (71%), «θα αισθανόμουν άβολα εάν μάθαινα ότι ο γείτονας μου ήταν ομοφυλόφιλος/η» (80%), συνέβη το αντίθετο, υπήρξαν υψηλά ποσοστά διαφωνίας.

Στην ερώτηση «θα ένιωθα ότι έχω αποτύχει ως γονέας εάν μάθαινα ότι το παιδί μου ήταν ομοφυλόφιλο» συμφωνεί το μεγαλύτερο ποσοστό (47%), ενώ υπάρχει και ένα μεγάλο ποσοστό που διαφωνεί (37%). Το ίδιο συμβαίνει και στην πρόταση « θα αισθανόμουν άνετα αν μάθαινα ότι ο καλύτερος φίλος μου, (ο οποίος έχει το ίδιο φύλο με μένα) ήταν ομοφυλόφιλος/η», όπου το 41% συμφωνεί, ενώ ένα εξίσου σημαντικό ποσοστό, το 39%, διαφωνεί. Οι συμμετέχοντες φαίνεται να μην έχουν πρόβλημα να συνεργαστούν με άνδρα ομοφυλόφιλο ή γυναίκα ομοφυλόφιλη,

σύμφωνα με τις προτάσεις «θα αισθανόμουν άνετα αν συνεργαζόμουν στενά με ένα άνδρα ομοφυλόφιλο» και «θα αισθανόμουν άνετα αν συνεργαζόμουν στενά με μια γυναίκα ομοφυλόφιλη», εφόσον το 62% και το 55% αντίστοιχα συμφωνούν.

Όσο αφορά στον τομέα της προσέγγισης από ομοφυλόφιλο άτομο, το 60% δεν θα αισθανόταν άνετα εάν το προσέγγιζε ένα ομοφυλόφιλο άτομο του ίδιου φύλου, το 49% θα αισθανόταν θυμό, ενώ μόνο το 38% θα ένοιωθε προσβολή. Η πλειοψηφία του δείγματος δεν θα αισθανόταν κολακευμένη από την προσέγγιση του από ένα ομοφυλόφιλο άτομο (69%).

Οι ερωτώμενοι, φαίνεται να μην νοιώθουν άνετα στην ανακάλυψη της ιδέας ότι τους ελκύουν άτομα του ίδιου φύλου (74%), όπως και το να γνωρίζουν ότι είναι ελκυστικοί σ' αυτούς (60%). Σε ποσοστό 54%, οι ερωτώμενοι θα αισθάνονταν άβολα εάν κάποιος τους έβλεπε σε ένα μπαρ για ομοφυλόφιλους, ενώ το 62% δηλώνει ότι θα ένοιωθε άνετα μιλώντας με ένα ομοφυλόφιλο άτομο, σε ένα πάρτι. Αίσθηση προκαλεί η ερώτηση «θα αισθανόμουν νευρικά σε μια ομάδα ομοφυλόφιλων», αφού το 42% διαφωνεί και το 43% συμφωνεί με αυτήν. Όσον αφορά στην παρακολούθηση κοινωνικών λειτουργιών όπου παρευρίσκονται ομοφυλόφιλοι, το 47% του δείγματος δηλώνει ότι θα απολάμβανε να είναι παρόν.

Στις δύο τελευταίες προτάσεις, από το δείγμα προκύπτει ότι το 56% δεν αισθάνεται αποστροφή όταν βλέπει 2 γυναίκες να κρατιούνται χέρι- χέρι δημόσια, σε αντίθεση με την εικόνα 2 ανδρών, οι οποίοι κάνουν το ίδιο, όπου το δείγμα φαίνεται να μοιράζεται, εφόσον συμφωνούν και διαφωνούν σε ποσοστό 43%.

Υπενθυμίζεται, ότι οι μεταβλητές αυτές αθροίστηκαν σε μία νέα μεταβλητή, την κλίμακα των γενικών στάσεων προς τους ομοφυλόφιλους, με τέτοιο τρόπο ώστε οι υψηλές βαθμολογίες στην κλίμακα να εκφράζουν υψηλή άρνηση. Η μέση βαθμολογία, όπως προέκυψε από την κατανομή της κλίμακας ήταν 67.6 (T.A=17.4).

Πίνακας 3. Γενικές στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους

Θέματα	Διαφωνώ	Δεν ξέρω	Συμφωνώ
Θα αισθανόμουν απογοητευμένος εάν μάθαινα ότι το παιδί μου ήταν ομοφυλόφιλο	11,3	17,3	71,3
Θα αισθανόμουν άβολα εάν μάθαινα ότι ο/η σύζυγός/σύντροφος μου ελκύεται από άτομα του φύλου του/της.	6,3	6,7	87
Θα αναστατονόμουν εάν μάθαινα ότι ο αδελφός ή η αδελφή μου ήταν ομοφυλόφιλος/η.	18,7	9,7	71,7

Θα ένοιωθα ότι έχω αποτύχει ως γονέας εάν μάθαινα ότι το παιδί μου ήταν ομοφυλόφιλο.	36,7	16,7	46,7
Θα με ενοχλούσε εάν ανακάλυπτα ότι ο/η γιατρός μου ήταν ομοφυλόφιλος/η.	73,3	14,3	12,3
Θα αισθανόμουν άβολα εάν μάθαινα ότι ο/η προϊστάμενός/η μου ήταν ομοφυλόφιλος/η.	71,7	14,7	13,7
Θα αισθανόμουν άβολα εάν μάθαινα ότι ο γείτονας μου ήταν ομοφυλόφιλος/η.	80	9,7	10,3
Θα αισθανόμουν άνετα αν μάθαινα ότι ο καλύτερος φίλος μου, (ο οποίος έχει το ίδιο φύλο με μένα) ήταν ομοφυλόφιλος/η.	39,3	20	40,7
Θα αισθανόμουν άνετα αν συνεργαζόμουν στενά με έναν άνδρα ομοφυλόφιλο.	24	14,3	61,7
Θα αισθανόμουν άνετα αν συνεργαζόμουν στενά με μια γυναίκα ομοφυλόφιλη.	25	20	55
Εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου με προσέγγιζε σεξουαλικά θα αισθανόμουν θυμό.	31,3	20	48,7
Εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου με προσέγγιζε, θα προσβαλλόμουν.	45,3	16,3	38,3
Θα αισθανόμουν άνετα εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου με προσέγγιζε.	60	18	22
Εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου με προσέγγιζε, θα αισθανόμουν κολακευμένος/η.	68,7	17,3	14
Θα αισθανόμουν άνετα αν ανακάλυπτα ότι με έλκυαν άτομα του ίδιου φύλου.	74	17	9
Θα αισθανόμουν άνετα ξέροντας ότι είμαι ελκυστικός/η στα άτομα του φύλου μου.	60,3	17,7	22
Θα αισθανόμουν άβολα εάν με έβλεπαν σε ένα μπαρ για ομοφυλόφιλους.	35	10,7	54,3
Θα αισθανόμουν νευρικά σε μια ομάδα ομοφυλοφίλων.	41,7	15	43,3
Θα αισθανόμουν άνετα μιλώντας με ένα ομοφυλόφιλο άτομο σε ένα πάρτι.	22	16	62
Θα απολάμβανα να παρακολουθώ κοινωνικές λειτουργίες στις οποίες είναι παρόντες ομοφυλόφιλοι.	27,3	25,7	47
Αν έβλεπα δύο άνδρες να κρατιούνται χέρι-χέρι δημόσια θα αισθανόμουν αποστροφή.	42,7	14	43,3
Αν έβλεπα δύο γυναίκες να κρατιούνται χέρι-χέρι δημόσια θα αισθανόμουν αποστροφή.	55,7	16,3	28

2.2 Αποτελέσματα T-test στις διαφορές των γενικών στάσεων των δύο φύλων απέναντι στους ομοφυλόφιλους.

Για να μπορέσουμε να ερευνήσουμε αν υπάρχουν διαφορές σε ομοφοβικές συμπεριφορές, χρησιμοποιήσαμε την μέθοδο του T-test. Τα αποτελέσματα του T-test (Πίνακας 4) αποκάλυψαν, ότι υπάρχουν μικρές διαφορές ανδρών και γυναικών, με τους άνδρες να είναι περισσότερο αρνητικοί απέναντι στους ομοφυλόφιλους.

Ειδικότερα, οι άνδρες θα αισθανόντουσαν περισσότερο απογοητευμένοι αν μάθαιναν ότι το παιδί τους ήταν ομοφυλόφιλο και θα ένοιωθαν ότι είχαν αποτύχει ως

γονείς, περισσότερο απ' ότι οι γυναίκες. Οι γυναίκες φαίνεται να είναι περισσότερο αρνητικές στην διαπίστωση ότι ο σύντροφός τους ελκύεται από τα άτομα του ίδιου φύλου. Από την άλλη πλευρά, οι άνδρες θα αναστατώνονταν περισσότερο αν μάθαιναν ότι ο αδερφός τους ή η αδερφή τους ήταν ομοφυλόφιλοι.

Οι άνδρες σημείωσαν υψηλότερη μέση τιμή στις προτάσεις, που αναφέρεται ότι θα ένοιωθαν άβολα, αν μάθαιναν ότι ο γείτονας και ο/η προϊστάμενος/η τους είναι ομοφυλόφιλος/η, όπως επίσης θα τους ενοχλούσε εάν ανακάλυπταν ότι ο/η γιατρός ήταν ομοφυλόφιλος/η.

Ακόμα, οι άνδρες σημείωσαν υψηλότερη μέση τιμή στην πρόταση «θα αισθανόμουν άνετα αν συνεργαζόμουν στενά με ένα άνδρα ομοφυλόφιλο». Η μέση διαφορά ήταν στατιστικά σημαντική με μέσο όρο ανδρών 3,10 και γυναικών 1,86. Μια ακόμα διαπίστωση είναι, ότι σε μεγαλύτερο βαθμό οι άνδρες ερωτώμενοι θα αισθάνονταν θυμό, εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου τους προσέγγιζε σεξουαλικά. Επίσης, θα ένοιωθαν προσβολή και δεν θα αισθανόντουσαν καθόλου κολακευμένοι, εάν άτομο του ίδιου φύλου τους προσέγγιζε (πλησίαζε ερωτικά).

Οι γυναίκες θα αισθανόντουσαν περισσότερο άνετα από τους άνδρες, αν γνώριζαν ότι είναι ελκυστικές στα άτομα του ίδιου φύλου. Με στατιστικά σημαντική διαφορά, οι άνδρες θα αισθάνονταν άβολα εάν κάποιος τους έβλεπε σε ένα μπαρ για ομοφυλόφιλους, όπως και αν βρίσκονταν σε μια ομάδα ομοφυλόφιλων.

Όσον αφορά στην συναναστροφή τους με ομοφυλόφιλους, οι γυναίκες είναι λιγότερο αρνητικές συγκριτικά με τους άνδρες. Αυτό προκύπτει, από τις απαντήσεις τους στις προτάσεις: «θα αισθανόμουν άνετα μιλώντας με ένα ομοφυλόφιλο άτομο σε ένα πάρτι» και «θα απολάμβανα να παρακολουθώ κοινωνικές λειτουργίες στις οποίες ήταν παρόντες ομοφυλόφιλοι». Τέλος, υψηλή μέση τιμή καταγράφεται πιο πολύ στους άνδρες απ' ότι στις γυναίκες, σε σχέση με την αποστροφή που νοιώθουν όταν βλέπουν 2 άνδρες ή 2 γυναίκες να κρατιούνται χέρι - χέρι δημόσια.

Πίνακας 4. Αποτελέσματα T-test στις διαφορές φύλου στις γενικές στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους.

	<u>Ανδρες</u>	<u>Γυναίκες</u>	<u>T</u>	<u>Sig</u>
Θα αισθανόμουν απογοητευμένος εάν μάθαινα ότι το παιδί μου ήταν ομοφυλόφιλο.	4,34	3,93	2,851	0,005
Θα αισθανόμουν άβολα εάν μάθαινα ότι ο/η σύζυγός/σύντροφος μου ελκύεται από άτομα του φύλου του/της.	4,33	4,61	-2,283	0,023
Θα αναστατώνόμουν εάν μάθαινα ότι ο αδελφός ή η αδελφή μου ήταν ομοφυλόφιλος/η.	4,18	3,78	2,573	0,011
Θα ένιωθα ότι έχω αποτύχει ως γονέας εάν μάθαινα ότι το παιδί μου ήταν ομοφυλόφιλο.	3,63	2,83	4,374	<0,001
Θα με ενοχλούσε εάν ανακάλυπτα ότι ο/η γιατρός μου ήταν ομοφυλόφιλος/η.	2,38	1,47	5,949	0,00
Θα αισθανόμουν άβολα εάν μάθαινα ότι ο/η προϊστάμενός/η μου ήταν ομοφυλόφιλος/η.	2,40	1,56	5,599	0,00
Θα αισθανόμουν άβολα εάν μάθαινα ότι ο γείτονας μου ήταν ομοφυλόφιλος/η.	2,13	1,34	5,691	0,00
Θα αισθανόμουν άνετα αν μάθαινα ότι ο καλύτερος φίλος μου, (ο οποίος έχει το ίδιο φύλο με μένα) ήταν ομοφυλόφιλος/η.	2,91	3,06	-,855	0,393
Θα αισθανόμουν άνετα αν συνεργαζόμουν στενά με έναν άνδρα ομοφυλόφιλο.	3,10	1,86	7,459	0,00
Θα αισθανόμουν άνετα αν συνεργαζόμουν στενά με μια γυναίκα ομοφυλόφιλη.	2,53	2,39	,847	0,398
Εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου με προσέγγιζε σεξουαλικά θα αισθανόμουν θυμό.	3,77	3,04	4,216	0,00
Εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου με προσέγγιζε, θα προσβαλλόμουν.	3,37	2,57	4,387	0,00
Θα αισθανόμουν άνετα εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου με προσέγγιζε.	3,85	3,59	1,562	0,120
Εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου με προσέγγιζε, θα αισθανόμουν κολακευμένος/η.	4,32	3,81	3,553	0,00
Θα αισθανόμουν άνετα αν ανακάλυπτα ότι με έλκυαν άτομα του ίδιου φύλου.	4,32	4,19	,950	0,343

Θα αισθανόμουν άνετα ξέροντας ότι είμαι ελκυστικός/η στα άτομα του φύλου μου.	4,02	3,52	3,112	0,002
Θα αισθανόμουν άβολα εάν με έβλεπαν σε ένα μπαρ για ομοφυλόφιλους.	3,67	3,13	2,786	0,006
Θα αισθανόμουν νευρικά σε μια ομάδα ομοφυλόφιλων.	3,48	2,71	4,173	0,00
Θα αισθανόμουν άνετα μιλώντας με ένα ομοφυλόφιλο άτομο σε ένα πάρτι.	2,88	1,81	6,384	0,00
Θα απολάμβανα να παρακολουθώ κοινωνικές λειτουργίες στις οποίες ομοφυλόφιλοι είναι παρόντες.	3,16	2,33	5,228	0,00
Αν έβλεπα δύο άνδρες να κρατιούνται χέρι-χέρι δημόσια θα αισθανόμουν αποστροφή.	3,43	2,73	3,927	0,00
Αν έβλεπα δύο γυναίκες να κρατιούνται χέρι-χέρι δημόσια θα αισθανόμουν αποστροφή.	2,75	2,41	1,948	0,053

2.3 Ένα ερμηνευτικό υπόδειγμα των γενικών στάσεων απέναντι στους ομοφυλόφιλους και η συσχέτιση τους με το κοινωνιολογικό προφίλ των ερωτώμενων.

Τα αποτελέσματα της Ανάλυσης Πολλαπλής Παλινδρόμησης που προέκυψαν από την αναζήτηση μεταβλητών του κοινωνιολογικού προφίλ των ερωτώμενων, και ενδέχεται να επηρεάζουν τις γενικές στάσεις προς τους ομοφυλόφιλους (πρώτη μελέτη) εμφανίζονται στον Πίνακα 5. Πιο συγκεκριμένα, αναζητήθηκαν παράγοντες από το κοινωνιολογικό προφίλ των ερωτώμενων (φύλο, ηλικία, έτη σπουδών, οικογενειακή κατάσταση, τόπος διαμονής, όπως και αν γνωρίζουν κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο και ποιά η σχέση τους με αυτό), οι οποίοι μπορεί να σχετίζονται με την κλίμακα των γενικών στάσεων προς τους ομοφυλόφιλους. Αυτή η συσχέτιση έγινε με κριτήριο κρίσιμου επιπέδου σημαντικότητας συντελεστών το 5%, προκειμένου να γενικευτούν τα αποτελέσματα του δείγματος προς το γενικό πληθυσμό.

Συγκεκριμένα, στην κλίμακα των γενικών στάσεων προς τους ομοφυλόφιλους, αυτοί που συγκεντρώνουν υψηλότερη βαθμολογία είναι: οι άνδρες ($b = -11,4$ $se = 1,8$), τα άτομα που ζουν σε ημιαστική περιοχή ($b = 6,8$ $se = 1,9$), τα άτομα που «δεν γνωρίζουν» κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο ($b = -11,2$ $se = 2,5$) και τα άτομα που δεν έχουν στενή σχέση με κάποιον ομοφυλόφιλο και είναι «απλώς γνωστοί» ($b = -4,7$ $se = 2,3$).

Πίνακας 5. Ανάλυση Πολλαπλής Παλινδρόμησης – συντελεστές παλινδρόμησης και τιμές P των δηλωθέντων γενικών στάσεων απέναντι στους ομοφυλόφιλους .

Constant	b (s.e)	P
Φύλο	-11,4 (1,8)	0,001
Ηλικία	0,072 (0,109)	0,506
Οικ. Κατάσταση	1,831 (2,558)	0,475
Τόπος Διαμονής	6,8 (1,9)	0,001
Έτη σπουδών	-0,417 (0,322)	0,196
Γνωρίζετε κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο	-11,2 (2,5)	0,001
Εάν ναι το ομοφυλόφιλο άτομο είναι	-4,7(2,3)	0,04

R^2 0,271 Adjusted R^2 0,254

Κεφάλαιο 3: Αποτελέσματα δεύτερης μελέτης για την αποτύπωση των ειδικών στάσεων (καταδίκη/ανοχή, επαφή, ηθική, στερεότυπα) των δύο φύλων απέναντι σε άνδρες και γυναίκες ομοφυλόφιλους.

3.1 Ανάλυση Κυρίων Συνιστωσών

Η μέθοδος της Ανάλυσης Κυρίων Συνιστωσών [Principal Component Analysis (PCA)] επελέγη να εφαρμοστεί στις 3 αυτές περιπτώσεις ως ακολούθως:

- στις 42 μεταβλητές που μετρούσαν τις στάσεις και αντιλήψεις ως προς τους ομοφυλόφιλους άνδρες,
- στις 42, ίδιες, μεταβλητές που μετρούσαν τις στάσεις και αντιλήψεις ως προς τις ομοφυλόφιλες γυναίκες και
- στις 7 ουδέτερες μεταβλητές, που μετρούσαν τις στάσεις και αντιλήψεις ως προς την ομοφυλοφιλία, γενικά.

Ο σκοπός της PCA είναι διττός: αφ' ενός να συνδυάσει μεταβλητές με ένα κοινό υπόβαθρο, σε μια νέα μεταβλητή και αφ' ετέρου να περιορίσει τον αριθμό των νέων μεταβλητών όσο το δυνατό περισσότερο.

Στην έρευνα που βασιστήκαμε (Lisa LaMar and Mary Kite, 1998), οι παράγοντες αντιπροσώπευαν 4 συνιστώσες συμπεριφορών απέναντι στους ομοφυλόφιλους και των δύο φύλων, οι οποίες είχαν κοινό θέμα: *καταδίκη/ανοχή, ηθική, επαφή και στερεότυπα*. Εκτός από αυτές, μελέτησε περαιτέρω 7 μεταβλητές χωρισμένους σε δύο παράγοντες, την *ουδέτερη επαφή* και την *ουδέτερη ηθική*, οι οποίες έδειξαν την στάση που έχουν τα άτομα απέναντι στους ομοφυλόφιλους γενικότερα.

Εφαρμόζοντας την PCA στα δικά μας δεδομένα, αρχικά εντοπίσαμε μία μεταβλητή, «Η μητέρα ενός ομοφυλόφιλου /ης άνδρα/γυναίκας είναι πιθανόν να είναι πολύ κυριαρχική», με χαμηλό φορτίο και αποφασίσαμε να την αποκλείσουμε, με αποτέλεσμα, να μείνουν 41 μεταβλητές προς τους ομοφυλόφιλους άνδρες και 41 προς τις ομοφυλόφιλες γυναίκες.

Στην συνέχεια, βρήκαμε, ότι οι 41 μεταβλητές ομαδοποιούνται καλύτερα σε 5 παράγοντες που αντιπροσωπεύουν 5 συνιστώσες συμπεριφορών απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες: *καταδίκη/ανοχή, επαφή, στερεότυπα, ηθική, ανοχή* και 5 συνιστώσες συμπεριφορών απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες: *επαφή, καταδίκη, ηθική, στερεότυπα και ανοχή*.

3.1.1 Ανάλυση κυρίων συνιστωσών (PCA) για τα 41 θέματα του ερωτηματολογίου που αφορούν στις στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες.

Οι 5 παράγοντες που αναφέρονται στους ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες, αντίστοιχα, περιστράφηκαν με την μέθοδο varimax, επειδή υπήρξε αρχικά αδυναμία στην ερμηνεία τους. Η σαφής ερμηνεία και οι ιδιοτιμές (Eigenvalues) των παραγόντων ήταν τα κριτήρια για την κατασκευή αυτών των υποδειγμάτων.

Όλοι οι παράγοντες, με όλες τις μεταβλητές, από τις οποίες συντίθενται, καθώς και τα φορτία (loadings) για κάθε μεταβλητή, παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα6.

Όσον αφορά στις στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες, όλοι οι παράγοντες είχαν ιδιοτιμές υψηλότερες του 1,400. Συγκεκριμένα, η χαμηλότερη ιδιοτιμή ήταν 1,469 (πέμπτος παράγοντας) και η υψηλότερη 14,870 (πρώτος παράγοντας).

Ο πρώτος παράγοντας, περιέλαβε 13 προτάσεις και αντιπροσώπευε το 36,3% της συνολικής διακύμανσης. Ο παράγοντας αυτός, αναφερόταν στην *καταδίκη/ανοχή*, επειδή οι περισσότερες εκ των μεταβλητών που συνόψισε, εκτιμούσαν κατά πόσο οι συμμετέχοντες *καταδικάζουν ή ανέχονται* τους ομοφυλόφιλους άνδρες π.χ. «τα συγκροτήματα διαμερισμάτων δεν θα πρέπει να δέχονται ομοφυλόφιλους άνδρες ως ενοικιαστές» (φορτίο ,704), «οι ομοφυλόφιλοι άνδρες θα πρέπει να υποχρεούνται να παρουσιάζονται στο αστυνομικό τμήμα όπου μένουν» (φορτίο ,758), «Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες δεν θα πρέπει να επιτρέπεται να κατέχουν υπεύθυνες θέσεις» (φορτίο ,663).

Ο δεύτερος παράγοντας, *επαφή*, περιέλαβε 11 μεταβλητές και αντιπροσώπευε το 5,4% της συνολικής διακύμανσης. Είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον, αφού μας δείχνει τα συναισθήματα που προκαλεί στους συμμετέχοντες, η επαφή τους με ομοφυλόφιλους άνδρες. Τα θέματα με τα υψηλότερα φορτία στον παράγοντα αυτό, ήταν τα εξής: «Αποφεύγω τους ομοφυλόφιλους άνδρες όποτε είναι δυνατόν» (,722), «Θα ένοιωθα νευρικά αν βρισκόμουν σε μια ομάδα ομοφυλόφιλων ανδρών» (,722), «Θα ένοιωθα άνετα να συνεργάζομαι στενά με έναν ομοφυλόφιλο άνδρα» (,675).

Ο τρίτος παράγοντας, *στερεότυπα*, περιέλαβε 9 μεταβλητές και αντιπροσώπευε το 4,7% της συνολικής διακύμανσης. Οι προτάσεις αυτές εκφράζουν κατά πόσο

επικρατούν στερεοτυπικές αντιλήψεις για τους ομοφυλόφιλους άνδρες. Θέματα που φορτίζονται υψηλότερα είναι: «Οι περισσότεροι ομοφυλόφιλοι άνδρες έχουν αναγνωρίσιμα γυναικεία χαρακτηριστικά» (,691), «Η ζωή των περισσότερων ομοφυλόφιλων ανδρών αποτελείται από σεξ μιας βραδιάς» (,616), «Στους περισσότερους ομοφυλόφιλους άνδρες αρέσει να ντύνονται με ρούχα του αντίθετου φύλου» (,603).

Ο τέταρτος παράγοντας, ηθική, περιέλαβε 6 μεταβλητές και αντιπροσώπευε το 3,8% της συνολικής διακύμανσης. Αυτές οι μεταβλητές παρουσιάζουν μερικά ηθικά ζητήματα σχετικά με τους άνδρες ομοφυλόφιλους. Τα θέματα με υψηλότερα φορτία ήταν: «Τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια ανδρών θα πρέπει να είναι σε θέση να υιοθετούν παιδιά όπως και τα ετεροφυλόφιλα ζευγάρια» (,733), «Οι κρατικοί νόμοι που ρυθμίζουν την ιδιωτική, συναινετική συμπεριφορά μεταξύ δυο ομοφυλόφιλων ανδρών θα πρέπει να χαλαρώσουν» (,661), «Η ιδέα του γάμου μεταξύ ομοφυλόφιλων ανδρών μου φαίνεται γελοία» (,538).

Ο πέμπτος παράγοντας, ανοχή, περιέλαβε 2 μεταβλητές και αντιπροσώπευε το 3,6% της συνολικής διακύμανσης. Οι συγκεκριμένες μεταβλητές δείχνουν κατά πόσο τα άτομα είναι ανεκτικά απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες πχ «Ανακαλύπτοντας ότι ένας άνδρας καλλιτέχνης είναι ομοφυλόφιλος, δεν θα έχει καμία επίδραση στην εκτίμηση μου για το έργο του» (φορτίο ,718), «Οι διακρίσεις στην δουλειά σε βάρος των ομοφυλόφιλων ανδρών είναι λάθος» (φορτίο ,647).

Πίνακας 6. Παραγοντικό υπόδειγμα και φορτία (loading) για τα 41 θέματα του ερωτηματολογίου που αφορούν στις στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες με τη χρήση της μεθόδου varimax *

Μεταβλητές	Παρ. 1	Παρ. 2	Παρ. 3	Παρ. 4	Παρ. 5
Καταδίκη/Ανοχή					
Τα συγκροτήματα διαμερισμάτων δεν θα πρέπει να δέχονται ομοφυλόφιλους άνδρες ως ενοικιαστές.	,704				
Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες θα πρέπει να υποχρεούνται να παρουσιάζονται στο αστυνομικό τμήμα όπου μένουν.	,758				
Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες δεν θα πρέπει να επιτρέπεται να κατέχουν υπεύθυνες θέσεις.	,663				
Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες αποτελούν κίνδυνο για τους νέους.	,519				

Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες είναι πιο πιθανό να διαπράξουν αποκλίνουσες πράξεις όπως η παρενόχληση παιδιών, ο βιασμός, η ηθονοβλεψία, από ότι οι ετεροφυλόφιλοι.	,509				
Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες θα πρέπει να επιτραπεί να υπηρετούν στο στρατό.	,422				
Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες δεν θα πρέπει να υφίστανται διακρίσεις λόγω των σεξουαλικών τους προτιμήσεων.	,534				
Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες δεν θα πρέπει να επιτρέπεται να εργάζονται με παιδιά.	,483				
Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες απλά δεν μπορούν να ταιριάζουν στην κοινωνία μας.	,500				
Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες χρειάζονται ψυχολογική θεραπεία.	,473				
Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες είναι ένα βιώσιμο τμήμα της κοινωνίας μας.	,447				
Νομίζω ότι οι ομοφυλόφιλοι άνδρες είναι αηδιαστικοί.	,489				
Δεν θα ήθελα ένας ομοφυλόφιλος άνδρας να ζει στο διπλανό σπίτι από το δικό μου.	,558				
<i>Επαφή</i>					
Απολαμβάνω την συντροφιά των ομοφυλόφιλων ανδρών.	,652				
Θα αναστατώνομαι αν ανακάλυπτα ότι ήμουν μόνος με έναν ομοφυλόφιλο άνδρα.	,613				
Αποφεύγω τους ομοφυλόφιλους άνδρες όποτε είναι δυνατόν.	,722				
Θα ένιωθα νευρικά αν βρισκόμουν σε μια ομάδα ομοφυλόφιλων ανδρών.	,722				
Θα απολάμβανα να παρακολουθώ κοινωνικές λειτουργίες στις οποίες ομοφυλόφιλοι άνδρες είναι παρόντες.	,415				
Θα ένιωθα άνετα να συνεργάζομαι στενά με έναν ομοφυλόφιλο άνδρα.	,675				
Εάν ένας ομοφυλόφιλος άνδρας με πλησίαζε σε δημόσια τουαλέτα θα ήμουν αηδιασμένος.	,473				
Η εικόνα δυο ομοφυλόφιλων ανδρών που κρατιούνται χέρι-χέρι ή εκφράζουν συναισθήματα στοργής δημόσια είναι αποκρουστική.	,454				
Θα ήμουν νευρικός, εάν ένας ομοφυλόφιλος άνδρας καθόταν δίπλα μου σε ένα λεωφορείο.	,554				
Θα αρνιόμουν την συμμετοχή μου σε μια οργάνωση εάν ανακάλυπτα ότι είχε μέλη ομοφυλόφιλους άνδρες.	,581				
Αν ήξερα ότι κάποιος ήταν ομοφυλόφιλος άνδρας θα δημιουργούσα αμέσως, φιλία με εκείνο το άτομο.	,586				
<i>Σtereότυπα</i>					
Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες αντιπαθούν τα άτομα του αντίθετου φύλου.			,468		
Η αυξανόμενη αποδοχή των ομοφυλόφιλων ανδρών στην κοινωνία			,534		

μας βοηθάει στην επιδείνωση των ηθών.					
Τα μπαρ που εξυπηρετούν αποκλειστικά και μόνο ομοφυλόφιλους άνδρες θα πρέπει να τοποθετούνται σε ένα συγκεκριμένο και γνωστό μέρος της πόλης.			,381		
Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες προτιμούν να λαμβάνουν ρόλους (παθητικούς ή επιθετικούς) στη σεξουαλική συμπεριφορά τους.			,378		
Η αγάπη μεταξύ δύο ομοφυλόφιλων ανδρών είναι αρκετά διαφορετική από την αγάπη μεταξύ δυο ατόμων του αντίθετου φύλου.			,465		
Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες έχουν ασθενέστερες ερωτικές ορμές από τους ετεροφυλόφιλους.			,404		
Η ζωή των περισσότερων ομοφυλόφιλων ανδρών αποτελείται από σεξ μιας βραδιάς.			,616		
Στους περισσότερους ομοφυλόφιλους άνδρες αρέσει να ντύνονται με ρούχα του αντίθετου φύλου.			,603		
Οι περισσότεροι ομοφυλόφιλοι άνδρες έχουν αναγνωρίσιμα γυναικεία χαρακτηριστικά.			,691		
Ηθική					
Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες θέτουν σε κίνδυνο των θεσμών της οικογένειας.			,532		
Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες είναι πολύ ηθικοί και δεοντολογικοί άνθρωποι.			,502		
Τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια ανδρών θα πρέπει να είναι σε θέση να υιοθετούν παιδιά όπως και τα ετεροφυλόφιλα ζευγάρια.			,733		
Η ιδέα του γάμου μεταξύ ομοφυλόφιλων ανδρών μου φαίνεται γελοία.			,538		
Οι κρατικοί νόμοι που ρυθμίζουν την ιδιωτική, συναινετική συμπεριφορά μεταξύ δύο ομοφυλόφιλων ανδρών θα πρέπει να χαλαρώσουν.			,661		
Η ομοφυλοφιλική συμπεριφορά μεταξύ δυο ανδρών είναι απλά λάθος.			,498		
Ανοχή					
Οι διακρίσεις στην δουλειά σε βάρος των ομοφυλόφιλων ανδρών είναι λάθος.					,647
Ανακαλύπτοντας ότι ένας άνδρας καλλιτέχνης είναι ομοφυλόφιλος, δεν θα έχει καμία επίδραση στην εκτίμηση μου για το έργο του.					,718

3.1.2 Ανάλυση κυρίων συνιστωσών (PCA) για τα 41 θέματα του ερωτηματολογίου που αφορούν στις στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες.

Όλοι οι παράγοντες, με όλες τις μεταβλητές, από τις οποίες συντίθενται καθώς και τα φορτία (loadings) για κάθε μία απ' αυτές, παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα7.

Όσον αφορά στις στάσεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες, όλοι οι παράγοντες είχαν ιδιοτιμές υψηλότερες του 1,500. Συγκεκριμένα, η χαμηλότερη ιδιοτιμή ήταν 1,541 (πέμπτος παράγοντας) και η υψηλότερη 13,861 (πρώτος παράγοντας).

Ο πρώτος παράγοντας, επαφή, περιέλαβε 13 μεταβλητές και αντιπροσώπευε το 33,8% της συνολικής διακύμανσης. Ο παράγοντας αυτός μας, δείχνει τα συναισθήματα, που προκαλεί στους συμμετέχοντες, η επαφή τους με ομοφυλόφιλες γυναίκες. Θέματα με υψηλότερα φορτία στον παράγοντα αυτό, ήταν: «Αποφεύγω τις ομοφυλόφιλες γυναίκες όποτε είναι δυνατόν» (,783), «Θα ένοιωθα νευρικά αν βρισκόμουν σε μια ομάδα ομοφυλόφιλων γυναικών» (,768), «Θα αναστατώνόμουν αν ανακάλυπτα ότι ήμουν μόνος/η με μια ομοφυλόφιλη γυναίκα» (,760).

Ο δεύτερος παράγοντας, καταδίκη, περιέλαβε 6 μεταβλητές και αντιπροσώπευε το 5,7% της συνολικής διακύμανσης. Οι περισσότερες εκ των μεταβλητών, δείχνουν κατά πόσο οι συμμετέχοντες καταδικάζουν τις ομοφυλόφιλες γυναίκες. Θέματα με υψηλότερα φορτία στον παράγοντα αυτό ήταν: «Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες θα πρέπει να υποχρεούνται να παρουσιάζονται στο αστυνομικό τμήμα όπου μένουν» (,783), «Τα συγκροτήματα διαμερισμάτων δεν θα πρέπει να δέχονται ομοφυλόφιλες γυναίκες ως ενοικιαστές» (,718), «Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες δεν θα πρέπει να επιτρέπεται να κατέχουν υπεύθυνες θέσεις» (,700).

Ο τρίτος παράγοντας, ηθική, περιέλαβε 10 μεταβλητές και αντιπροσώπευε το 4,9% της συνολικής διακύμανσης, όπου παρουσιάζονται μερικά ηθικά ζητήματα σχετικά με τις ομοφυλόφιλες γυναίκες. Π.χ., «Η ιδέα του γάμου μεταξύ ομοφυλόφιλων γυναικών μου φαίνεται γελοία» (φορτίο ,684), «Τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια γυναικών θα πρέπει να είναι σε θέση να υιοθετούν παιδιά όπως και τα ετεροφυλόφιλα ζευγάρια» (φορτίο ,682), «Οι κρατικοί νόμοι που ρυθμίζουν την

ιδιωτική, συναινετική συμπεριφορά μεταξύ δύο ομοφυλόφιλων γυναικών θα πρέπει να χαλαρώσουν» (φορτίο ,638).

Ο τέταρτος παράγοντας, *στερεότυπα*, περιέλαβε 8 μεταβλητές με συνολική διακύμανση 4,6% που δείχνουν αν επικρατούν στερεοτυπικές απόψεις για τις ομοφυλόφιλες γυναίκες. Τα θέματα με υψηλότερα φορτία, ήταν: «Στις περισσότερες ομοφυλόφιλες γυναίκες αρέσει να ντύνονται με ρούχα του αντίθετου φύλου» (,768), «Οι περισσότερες ομοφυλόφιλες γυναίκες έχουν αναγνωρίσιμα αρσενικά χαρακτηριστικά» (,719), «Η ζωή των περισσότερων ομοφυλόφιλων γυναικών αποτελείται από σεξ μιας βραδιάς» (,625).

Ο πέμπτος παράγοντας *ανοχή*, περιέλαβε 4 μεταβλητές και αντιπροσώπευε το 3,7% της συνολικής διακύμανσης. Οι προτάσεις που φανερώουν κατά πόσο τα άτομα είναι ανεκτικά απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες ήταν: «Οι διακρίσεις στην δουλειά σε βάρος των ομοφυλόφιλων γυναικών είναι λάθος» (φορτίο ,670), «Ανακαλύπτοντας ότι μια γυναίκα καλλιτέχνης είναι ομοφυλόφιλη, δεν θα έχει καμία επίδραση στην εκτίμηση μου για το έργο της» (φορτίο ,669), «Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες δεν θα πρέπει να υφίστανται διακρίσεις λόγω των σεξουαλικών τους προτιμήσεων» (φορτίο ,592).

Πίνακας 7. Παραγοντικό υπόδειγμα και φορτία (loading) για τα 41 θέματα του ερωτηματολογίου που αφορούν στις στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες με τη χρήση της μεθόδου varimax *

Μεταβλητές	Παρ. 1	Παρ. 2	Παρ. 3	Παρ. 4	Παρ. 5
Επαφή					
Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες δεν θα πρέπει να επιτρέπεται να εργάζονται με παιδιά.	,468				
Απολαμβάνω την συντροφιά των ομοφυλόφιλων γυναικών.	,515				
Θα αναστατώνομαι αν ανακάλυπτα ότι ήμουν μόνος με μια ομοφυλόφιλη γυναίκα.	,760				
Αποφεύγω τις ομοφυλόφιλες γυναίκες όποτε είναι δυνατόν.	,783				
Θα ένιωθα νευρικά αν βρισκόμουν σε μια ομάδα ομοφυλόφιλων γυναικών.	,768				
Νομίζω ότι οι ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι αηδιαστικές.	,577				
Θα ένιωθα άνετα να συνεργάζομαι στενά με μια ομοφυλόφιλη γυναίκα.	,632				
Εάν μία ομοφυλόφιλη γυναίκα με πλησίαζε σε δημόσια τουαλέτα θα ήμουν αηδιασμένος.	,657				
Δεν θα ήθελα μια ομοφυλόφιλη γυναίκα να ζει στο διπλανό σπίτι	,536				

από το δικό μου.					
Η εικόνα δυο ομοφυλόφιλων γυναικών που κρατιούνται χέρι-χέρι ή εκφράζουν συναισθήματα στοργής δημόσια είναι αποκρουστική.	,494				
Θα ήμουν νευρικός, εάν μια ομοφυλόφιλη γυναίκα καθόταν δίπλα μου σε ένα λεωφορείο.	,623				
Θα αρνιόμουν την συμμετοχή μου σε μια οργάνωση εάν ανακάλυπτα ότι είχε μέλη ομοφυλόφιλες γυναίκες.	,632				
Αν ήξερα ότι κάποια ήταν ομοφυλόφιλη γυναίκα θα δημιουργούσα αμέσως, φίλια με εκείνο το άτομο.	,549				
Καταδίκη/Ανοχή					
Τα συγκροτήματα διαμερισμάτων δεν θα πρέπει να δέχονται ομοφυλόφιλες γυναίκες ως ενοικιαστές.		,718			
Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες θα πρέπει να υποχρεούνται να παρουσιάζονται στο αστυνομικό τμήμα όπου μένουν.		,783			
Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες δεν θα πρέπει να επιτρέπεται να κατέχουν υπεύθυνες θέσεις.		,700			
Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες αποτελούν κίνδυνο για τους νέους.		,587			
Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι πιο πιθανό να διαπράξουν αποκλίνουσες πράξεις όπως η παρενόχληση παιδιών, ο βιασμός, η ηδονοβλεψία, από ότι οι ετεροφυλόφιλοι.		,453			
Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες απλά δεν μπορούν να ταιριάζουν στην κοινωνία μας.		,508			
Ηθική					
Η αυξανόμενη αποδοχή των ομοφυλόφιλων γυναικών στην κοινωνία μας βοηθάει στην επιδείνωση των ηθών.			,563		
Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες θέτουν σε κίνδυνο τον θεσμό της οικογένειας.			,612		
Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι πολύ ηθικοί και δεοντολογικοί άνθρωποι.			,400		
Τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια γυναικών θα πρέπει να είναι σε θέση να υιοθετούν παιδιά όπως και τα ετεροφυλόφιλα ζευγάρια.			,682		
Η ιδέα του γάμου μεταξύ ομοφυλόφιλων γυναικών μου φαίνεται γελοία.			,684		
Οι κρατικοί νόμοι που ρυθμίζουν την ιδιωτική, συναινετική συμπεριφορά μεταξύ δύο ομοφυλόφιλων γυναικών θα πρέπει να χαλαρώσουν.			,638		
Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες χρειάζονται ψυχολογική θεραπεία.			,505		
Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι ένα βιώσιμο τμήμα της κοινωνίας μας.			,460		
Η ομοφυλοφιλική συμπεριφορά μεταξύ δυο γυναικών είναι απλά λάθος.			,538		

Θα απολάμβανα να παρακολουθώ κοινωνικές λειτουργίες στις οποίες ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι παρούσες.				,458	
Σtereότυπα					
Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες αντιπαθούν τα άτομα του αντίθετου φύλου.				,481	
Τα μπαρ που εξυπηρετούν αποκλειστικά και μόνο ομοφυλόφιλες γυναίκες θα πρέπει να τοποθετούνται σε ένα συγκεκριμένο και γνωστό μέρος της πόλης.				,407	
Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες προτιμούν να λαμβάνουν ρόλους (παθητικούς ή επιθετικούς) στη σεξουαλική συμπεριφορά τους.				,526	
Η αγάπη μεταξύ δύο ομοφυλόφιλων γυναικών είναι αρκετά διαφορετική από την αγάπη μεταξύ δυο ατόμων του αντίθετου φύλου.				,475	
Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες έχουν ασθενέστερες ερωτικές ορμές από τις ετεροφυλόφιλες.				,505	
Η ζωή των περισσότερων ομοφυλόφιλων γυναικών αποτελείται από σεξ μιας βραδιάς .				,625	
Στις περισσότερες ομοφυλόφιλες γυναίκες αρέσει να ντύνονται με ρούχα του αντίθετου φύλου.				,768	
Οι περισσότερες ομοφυλόφιλες γυναίκες έχουν αναγνωρίσιμα αρσενικά χαρακτηριστικά				,719	
Ανοχή					
Οι διακρίσεις στην δουλειά σε βάρος των ομοφυλόφιλων γυναικών είναι λάθος.				,670	
Ανακαλύπτοντας ότι μια γυναίκα καλλιτέχνης είναι ομοφυλόφιλη, δεν θα έχει καμία επίδραση στην εκτίμηση μου για το έργο της.				,669	
Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες θα πρέπει να επιτραπεί να υπηρετούν στο στρατό.				,478	
Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες δεν θα πρέπει να υφίστανται διακρίσεις λόγω των σεξουαλικών τους προτιμήσεων.				,592	

3.1.3 Ανάλυση κυρίων συνιστωσών (PCA) για τις 7 μεταβλητές του ερωτηματολογίου που αφορούν στις ουδέτερες στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους γενικά.

Επιπροσθέτως, τα δεδομένα μας έδειξαν ότι οι 7 ουδέτερες μεταβλητές συνοψίστηκαν σε 2 παράγοντες, όπως και στην έρευνα των Lisa LaMar and Mary Kite, (1998) ‘‘Διαφορές των φύλων στις στάσεις απέναντι σε ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες’’ που αντιπροσώπευαν 2 συνιστώσες συμπεριφορών απέναντι στους ομοφυλόφιλους: *ουδέτερη επαφή, ουδέτερη ηθική*.

Όσον αφορά στην ουδέτερη στάση απέναντι στους ομοφυλόφιλους γενικά, οι δυο παράγοντες είχαν ιδιοτιμές υψηλότερες του 1,100. Συγκεκριμένα, η χαμηλότερη ιδιοτιμή 1,123, ήταν ο **δεύτερος παράγοντας** και ο **πρώτος παράγοντας** είχε την υψηλότερη ιδιοτιμή 3,775.

Όλοι οι παράγοντες, με όλες τις μεταβλητές, από τις οποίες συντίθενται, καθώς και τα φορτία (loadings) για κάθε μεταβλητή, παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα8.

Ο **πρώτος παράγοντας**, *ουδέτερη ηθική*, περιέλαβε 3 μεταβλητές και αντιπροσώπευε το 53,9% της συνολικής διακύμανσης, οι οποίες παρουσιάζουν ηθικά ζητήματα σχετικά με την ομοφυλοφιλία, πχ: «Η ομοφυλοφιλία όσον αφορά σ’ εμένα, δεν είναι αμαρτία» (φορτίο ,851).

Ο **δεύτερος παράγοντας**, *ουδέτερη επαφή* περιέλαβε 4 μεταβλητές, που δείχνουν τα συναισθήματα που προκαλεί στους συμμετέχοντες η επαφή τους με ομοφυλόφιλα άτομα και η συνολική του διακύμανση, ήταν το 16%. Τα θέματα με υψηλότερα φορτία στον παράγοντα αυτόν, ήταν: «Θα αισθανόμουν άβολα εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου με προσέγγιζε ερωτικά» (,834), «Δεν θα ήμουν άνετος εάν ανακάλυπτα ότι με ελκύει άτομο του φύλου μου» (,803).

Πίνακας 8. Παραγοντικό υπόδειγμα και φορτία (loading) για τα 7 θέματα του ερωτηματολογίου που αφορούν στις στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους γενικά, με τη χρήση της μεθόδου varimax *

Μεταβλητές	Παρ. 1	Παρ. 2
<i>Ουδέτερη ηθική</i>		
Η ομοφυλοφιλία, όσον αφορά σ' εμένα, δεν είναι αμαρτία.	,851	
Η ομοφυλοφιλία είναι διαστροφή.	,787	
Βρίσκω τη σκέψη των ομοφυλοφιλικών πράξεων αηδιαστική.	,651	
<i>Ουδέτερη επαφή</i>		
Αν κάποιος του ίδιου φύλου με εμένα ,με προσέγγιζε ερωτικά, θα θύμωνα.		,719
Δεν θα αισθανόμουν άνετα γνωρίζοντας ότι ήμουν ελκυστικός σε άτομα του φύλου μου.		,799
Δεν θα ήμουν άνετος εάν ανακάλυπτα ότι με ελκύει άτομο του φύλου μου.		,803
Θα αισθανόμουν άβολα εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου με προσέγγιζε ερωτικά.		,834

3.2 Τα αποτελέσματα της Ανάλυσης Πολλαπλής Παλινδρόμησης (Multiple Regression Analysis).

Στο κεφάλαιο αυτό, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα, έτσι όπως αυτά προέκυψαν από την Ανάλυση Πολλαπλής Παλινδρόμησης, συσχετίζοντας το κοινωνιολογικό προφίλ των ερωτώμενων με την κλίμακα των ειδικών στάσεων στις οποίες αφορούν, στους ομοφυλόφιλους άνδρες, στις ομοφυλόφιλες γυναίκες και στις ουδέτερες στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους γενικά, με κριτήριο κρίσιμου επιπέδου σημαντικότητας συντελεστών το 5%, προκειμένου να γενικευτούν τα αποτελέσματα του δείγματος προς το γενικό πληθυσμό.

3.2.1 Πέντε ερμηνευτικά υποδείγματα των ειδικών στάσεων απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες ως προς τους παράγοντες *καταδίκη/ανοχή, επαφή, στερεότυπα, ηθική, ανοχή*.

Ο στόχος μας ήταν να εξετάσουμε την επιρροή του κοινωνιολογικού προφίλ(φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, τόπος διαμονής, έτη σπουδών, γνωριμία με κάποιο ομοφυλόφιλο και ποια η σχέση τους με αυτόν) στις στάσεις των ατόμων απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες. Για το λόγο αυτό, χρησιμοποιήσαμε την Ανάλυση Πολλαπλής Παλινδρόμησης.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι άνδρες έλαβαν υψηλότερη βαθμολογία (Πίνακας 9α):

- στον παράγοντα *καταδίκη/ανοχή* (συντελεστής παλινδρόμησης $b = -0,50$ $se = 0,11$), δηλαδή οι άνδρες καταδίκασαν περισσότερο την ανδρική ομοφυλοφιλία.
- στον παράγοντα *επαφή* (συντελεστής παλινδρόμησης $b = -0,70$ $se = 0,10$), οι άνδρες ήταν πιο αρνητικοί, όταν έρχονταν σε άμεση επαφή με ομοφυλόφιλους άνδρες.
- στον παράγοντα *ηθική* (συντελεστής παλινδρόμησης $b = -0,31$ $se = 0,12$) όπου οι άνδρες έδειξαν περισσότερο αρνητικοί σε ηθικά ζητήματα που αφορούν στους ομοφυλόφιλους άνδρες.

Στην συνέχεια, τα άτομα όπου διέμεναν στην ημιαστική περιοχή συγκέντρωσαν υψηλότερη βαθμολογία:

- στον παράγοντα *καταδίκη/ανοχή* (συντελεστής παλινδρόμησης $b = 0,45$ $se = 0,12$), τα άτομα που διαμένουν σε ημιαστική περιοχή καταδίκασαν περισσότερο τους ομοφυλόφιλους άνδρες.
- στον παράγοντα *επαφή* (συντελεστής παλινδρόμησης $b = 0,30$ $se = 0,11$), οι κάτοικοι ημιαστικής περιοχής συμπεριφέρονταν πιο αρνητικά, όταν έρχονταν σε άμεση επαφή με ομοφυλόφιλους άνδρες.

Επιπροσθέτως, τα άτομα με τα λιγότερα έτη σπουδών ανέφεραν υψηλότερη βαθμολογία στον παράγοντα *στερεότυπα*, (συντελεστής παλινδρόμησης $b = -0,06$ $se = 0,02$). Από αυτό προκύπτει, ότι οι απόψεις των ατόμων με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο, βασίζονταν περισσότερο στα στερεότυπα που αφορούν στους ομοφυλόφιλους άνδρες.

Τέλος, τα άτομα που δήλωσαν ότι «δεν γνωρίζουν» κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο ($b=-0,90$ $se=0,14$), όπως και τα άτομα που ανέφεραν σχέση με κάποιον ομοφυλόφιλο, «απλώς γνωστό», ($b= -0,43$ $se=0,13$) παρουσίασαν υψηλότερη βαθμολογία στον παράγοντα *επαφή*. Τα άτομα που «δεν γνωρίζουν» κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο ή που έχουν κάποιον «απλώς γνωστό», φέρονταν πιο εχθρικά, όταν έρχονται σε άμεση επαφή με ομοφυλόφιλους άνδρες.

Πίνακας 9α. Ανάλυση Πολλαπλής Παλινδρόμησης – συντελεστές παλινδρόμησης και τιμές P των συσχετίσεων για τις ειδικές στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες.

	Καταδίκη/ Ανοχή		Επαφή		Στερεότυπα		Ηθική		Ανοχή	
	b (s.e)	P	B (s.e)	P	B (s.e)	P	b (s.e)	P	b (s.e)	P
Φύλο	-0,50 (0,11)	0,001	-0,7 (0,10)	0,001	-0,083 (0,12)	0,48	-0,31 (0,12)	0,01	-0,15 (0,12)	0,23
Ηλικία	-0,001 (0,11)	0,87	0,006 (0,01)	0,35	0,000 (0,01)	0,90	0,01 (0,007)	0,07	0,004 (0,01)	0,58
Οικ. Κατάσταση	-0,49 (0,11)	0,23	-0,042 (0,15)	0,77	0,026 (0,17)	0,88	-0,060 (0,166)	0,72	-0,02 (0,17)	0,90
Τόπος Διαμονής	0,45 (0,12)	0,001	0,30 (0,11)	0,011	0,074 (0,13)	0,57	-0,24 (0,127)	0,06	-0,10 (0,131)	0,46
Έτη σπουδών	0,01 (0,02)	0,48	0,016 (0,02)	0,38	-0,06 (0,02)	0,003	-0,011 (0,021)	0,60	-0,01 (0,02)	0,67
Γνωρίζετε κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο	-0,24 (0,16)	0,12	-0,90 (0,14)	0,001	0,06 (0,17)	0,70	-0,24 (0,162)	0,14	0,001 (0,17)	0,10
Εάν ναι το ομοφυλόφιλο άτομο είναι	0,03 (0,14)	0,85	-0,43 (0,13)	0,001	0,10 (0,15)	0,50	-0,267 (0,148)	0,07	-0,03 (0,152)	0,82

Καταδίκη/Ανοχή: R^2 0,142 Adjusted R^2 0,122 , Επαφή: R^2 0,285 Adjusted R^2 0,268

Στερεότυπα: R^2 0,40 Adjusted R^2 0,017, Ηθική: R^2 0,073 Adjusted R^2 0,050

Ανοχή: R^2 0,011 Adjusted R^2 -0,013

3.2.2 Πέντε ερμηνευτικά υποδείγματα των ειδικών στάσεων απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες ως προς τους παράγοντες επαφή, καταδίκη, ηθική, στερεότυπα, ανοχή.

Ο στόχος μας ήταν να εξετάσουμε την επιρροή του κοινωνιολογικού προφίλ (φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, τόπος διαμονής, έτη σπουδών, γνωριμία με κάποιο ομοφυλόφιλο και ποια η σχέση τους με αυτόν) στις στάσεις των ατόμων απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες. Για το λόγο αυτό χρησιμοποιήσαμε την Ανάλυση Πολλαπλής Παλινδρόμησης.

Συσχετίζοντας το φύλο με τις στάσεις των ατόμων απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι (Πίνακας 9β):

- στον παράγοντα *επαφή*, υψηλότερη βαθμολογία έλαβαν οι γυναίκες (συντελεστής παλινδρόμησης $b = 0,31$ $se = 0,11$). Οι γυναίκες κράτησαν αρνητικότερη στάση, σε ενδεχόμενη επαφή με ομοφυλόφιλες γυναίκες.
- στον παράγοντα *καταδίκη*, αυτοί που συγκέντρωσαν υψηλές βαθμολογίες είναι οι άνδρες (συντελεστής παλινδρόμησης $b = -0,50$ $se = 0,11$), οι οποίοι καταδίκασαν την γυναικεία ομοφυλοφιλία.
- στον παράγοντα *ηθική*, υψηλότερη βαθμολογία παρουσίασαν οι άνδρες (συντελεστής παλινδρόμησης $b = -0,37$ $se = 0,11$), όπου εμφανίστηκαν περισσότερο αρνητικοί σε ηθικά ζητήματα που σχετίζονται με τις ομοφυλόφιλες γυναίκες.
- στον παράγοντα *στερεότυπα*, οι άνδρες ανέφεραν υψηλή βαθμολογία (συντελεστής παλινδρόμησης $b = -0,30$ $se = 0,12$). Αυτό σημαίνει, ότι οι άνδρες είχαν περισσότερο στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με τις ομοφυλόφιλες γυναίκες.

Στην συνέχεια, τα άτομα με τόπο διαμονής την ημιαστική περιοχή συγκέντρωσαν υψηλότερη βαθμολογία:

- στον παράγοντα *επαφή* (συντελεστής παλινδρόμησης $b = 0,28$ $se = 0,12$), οι κάτοικοι αυτοί, κράτησαν αρνητικότερη στάση, αναφορικά με την επαφή τους με ομοφυλόφιλες γυναίκες.
- στον παράγοντα *καταδίκη* (συντελεστής παλινδρόμησης $b = 0,43$ $se = 0,12$), οι κάτοικοι καταδίκασαν περισσότερο την γυναικεία ομοφυλοφιλία.

Τα άτομα που «δεν γνωρίζουν» κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο ανέφεραν υψηλότερη βαθμολογία:

- στον παράγοντα *ηθική* (συντελεστής παλινδρόμησης $b = -0,55$ $se = 0,16$), αυτοί που δεν γνωρίζουν καθόλου κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο, ήταν περισσότερο αρνητικοί σε ηθικά ζητήματα που σχετίζονται με τις ομοφυλόφιλες γυναίκες.
- στον παράγοντα *επαφή* (συντελεστής παλινδρόμησης $b = -0,53$ $se = 0,16$), αυτοί που δεν γνωρίζουν καθόλου κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο, είχαν πιο αρνητική στάση, σε ενδεχόμενη επαφή με ομοφυλόφιλες γυναίκες.

Τέλος, τα άτομα που έχουν «απλώς γνωστό» κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο ανέφεραν υψηλότερη βαθμολογία:

- στον παράγοντα *ηθική* ($b = -0,43$ $se = 0,13$), τα άτομα αυτά, αντιμετώπισαν με αρνητισμό θέματα ηθικής που αφορούσαν στις ομοφυλόφιλες γυναίκες.

Πίνακας 9β. Ανάλυση Πολλαπλής Παλινδρόμησης – συντελεστές παλινδρόμησης και τιμές P των συσχετίσεων για τις ειδικές στάσεις απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες.

	<i>Επαφή</i>		<i>Καταδίκη</i>		<i>Ηθική</i>		<i>Στερεότυπα</i>		<i>Ανοχή</i>	
	<i>b</i> (s.e)	P	<i>B</i> (s.e)	P	<i>b</i> (s.e)	P	<i>b</i> (s.e)	P	<i>b</i> (s.e)	P
Φύλο	0,31 (0,11)	0,01	-0,51 (0,11)	0,001	-0,37 (0,11)	0,001	-0,3 (0,12)	0,01	-0,09 (0,12)	0,48
Ηλικία	0,010 (0,007)	0,16	-0,004 (0,01)	0,54	0,001 (0,01)	0,89	0,002 (0,007)	0,77	-0,004 (0,007)	0,61
Οικ. Κατάσταση	-0,05 (0,16)	0,77	-0,17 (0,16)	0,30	0,03 (0,16)	0,84	-0,11 (0,17)	0,52	0,14 (0,17)	0,41
Τόπος Διαμονής	0,28 (0,12)	0,03	0,43 (0,12)	0,001	-0,07 (0,13)	0,56	0,06 (0,13)	0,64	-0,09 (0,13)	0,53
Έτη σπουδών	0,01 (0,020)	0,81	0,01 (0,02)	0,73	-0,03 (0,02)	0,1	-0,02 (0,02)	0,31	-0,02 (0,02)	0,45

Γνωρίζετε κάποιιο ομοφυλόφιλο άτομο	-0,53 (0,16)	0,001	-0,17 (0,16)	0,27	-0,55 (0,16)	0,001	0,03 (0,17)	0,88	-0,09 (0,17)	0,6
Εάν ναι το ομοφυλόφιλο άτομο είναι	-0,17 (0,15)	0,26	0,17 (0,14)	0,23	-0,29 (0,15)	0,05	-0,10 (0,15)	0,51	0,09 (0,15)	0,54

Επαφή: R^2 0,105 Adjusted R^2 0,083 Καταδίκη: R^2 0,148 Adjusted R^2 0,127

Ηθική: R^2 0,102 Adjusted R^2 0,080 Στερεότυπα: R^2 0,033 Adjusted R^2 0,010

Ανοχή: R^2 0,013 Adjusted R^2 -0,010

3.2.3 Δυο ερμηνευτικά υποδείγματα των ουδέτερων στάσεων απέναντι στους ομοφυλόφιλους.

Ο στόχος μας ήταν να εξετάσουμε την επιρροή του κοινωνιολογικού προφίλ (φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, τόπος διαμονής, έτη σπουδών, γνωριμία με κάποιο ομοφυλόφιλο και ποια η σχέση τους με αυτόν) στις ουδέτερες στάσεις των ατόμων απέναντι στους ομοφυλόφιλους. Για το λόγο αυτό, χρησιμοποιήσαμε την Ανάλυση Πολλαπλής Παλινδρόμησης.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι άνδρες έλαβαν υψηλότερη βαθμολογία (Πίνακας 9γ) :

- στον παράγοντα *ουδέτερη ηθική* (συντελεστής παλινδρόμησης $b = -0,31$ $se = 0,12$), όπου οι άνδρες έδειξαν περισσότερο αρνητικοί σε ηθικά ζητήματα που αφορούσαν στα ομοφυλόφιλα άτομα.
- Στον παράγοντα *ουδέτερη επαφή*, (συντελεστής παλινδρόμησης $b = -0,47$ $se = 0,12$), οι άνδρες φάνηκαν περισσότερο εχθρικοί, όταν έρχονταν σε άμεση επαφή με ομοφυλόφιλα άτομα.

Οι κάτοικοι ημιαστικής περιοχής έλαβαν υψηλότερη βαθμολογία:

- Στον παράγοντα *ουδέτερη επαφή* (συντελεστής παλινδρόμησης $b = 0,30$ $se = 0,12$), τα άτομα που διαμένουν σε ημιαστική περιοχή διάκιντο πιο αρνητικά, όταν έρχονταν σε επαφή με ομοφυλόφιλα άτομα.

Αυτοί που «δεν γνωρίζουν» κάποιο ομοφυλόφιλο ανέφεραν υψηλότερη βαθμολογία:

- Στον παράγοντα *ουδέτερη ηθική*, (συντελεστής παλινδρόμησης $b = -0,50$ $se = 0,16$), αυτοί που δεν γνώριζαν καθόλου κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο,

ήταν περισσότερο αρνητικοί σε ηθικά ζητήματα που σχετίζονται με τα ομοφυλόφιλα άτομα.

- Στον παράγοντα *ουδέτερη επαφή* (συντελεστής παλινδρόμησης $b = -0,45$ $se = 0,16$), αυτοί που δεν γνώριζαν καθόλου κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο, φάνηκαν πιο απορριπτικοί σχετικά με την επαφή με ομοφυλόφιλα άτομα.

Τα άτομα που έχουν κάποιο «απλώς γνωστό» ομοφυλόφιλο άτομο ανέφεραν υψηλότερη βαθμολογία:

- Στον παράγοντα *ουδέτερη ηθική* ($b = -0,30$ $se = 0,15$), τα άτομα αυτά κρατούσαν αρνητικότερη στάση σε ηθικά ζητήματα που σχετίζονται με ομοφυλόφιλους.

Τέλος, να επισημάνουμε ότι οι ενδείξεις των μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντικές, δηλαδή $P \leq 0,05$.

Πίνακας 9γ. Ανάλυση Πολλαπλής Παλινδρόμησης – συντελεστές παλινδρόμησης και τιμές P των συσχετίσεων για τις ουδέτερες στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους.

	Ουδέτερη ηθική		Ουδέτερη επαφή	
	B (s.e)	P	b (s.e)	P
Φύλο	-0,31 (0,12)	0,01	-0,47 (0,11)	0,000
Ηλικία	0,01 (0,01)	0,32	0,001 (0,01)	0,90
Οικ. Κατάσταση	0,04 (0,16)	0,8	-0,24 (0,16)	0,14
Τόπος Διαμονής	0,12 (0,13)	0,36	0,30 (0,12)	0,01
Έτη σπουδών	0,0001 (0,02)	0,10	-0,02 (0,02)	0,30
Γνωρίζετε κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο	-0,50 (0,16)	0,002	-0,45 (0,16)	0,004
Εάν ναι το ομοφυλόφιλο άτομο είναι	-0,30 (0,15)	0,05	-0,16 (0,14)	0,17

Ουδέτερη ηθική: R^2 0,085 Adjusted R^2 0,063
 Ουδέτερη επαφή: R^2 0,142 Adjusted R^2 0,121

Δ. Συζήτηση

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή

Η ομοφυλοφιλία είναι ένα δύσκολο θέμα, από πλευράς προσέγγισης, ειδικά στον ελλαδικό χώρο. Μολονότι, οι διεθνείς έρευνες για τις στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους ήταν αρκετές, στην Ελλάδα παρουσίαζαν έλλειψη. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, να μην μπορούμε να έχουμε μια ολοκληρωμένη άποψη για το ζήτημα αυτό στην χώρα μας.

Πρόσφατα αποτελέσματα, μας δίνουν μια αδρή εικόνα για τις ομοφοβικές στάσεις που έχουν οι Έλληνες απέναντι στους ομοφυλόφιλους. Σύμφωνα με την έρευνα του i-RED, η Ελλάδα παρουσιάζεται ως μια αρκετά ομοφυλοφοβική χώρα σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης. Η Ελλάδα και η Κύπρος, ήταν οι χώρες στις οποίες, οι διακρίσεις με βάση το σεξουαλικό προσανατολισμό είναι πιο διαδομένες, σύμφωνα με το ευρωβαρόμετρο του 2008 (i-RED, 2009).

Η παραπάνω άποψη ενισχύεται και από την Τζαμαλούκα Γ. (2002). Η έρευνα της, δείχνει ότι υπάρχει έντονη ομοφυλοφοβία και ανυπαρξία ανοχής απέναντι στους ομοφυλόφιλους.

Στο εξωτερικό, φαίνεται ότι οι στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους από το 1977 μέχρι το 2003, γίνονται όλο και περισσότερο προοδευτικές (Hicks & Lee, 2006), ενώ άλλες έρευνες έχουν προχωρήσει περισσότερο και έχουν διερευνήσει ξεχωριστά τις στάσεις απέναντι στην ανδρική και γυναικεία ομοφυλοφιλία. (LaMar and Kite, 1998, Herek, 2000, Herek, 2002). Τα αποτελέσματα, δείχνουν ότι οι άνδρες είναι πιο αρνητικοί, περισσότερο στην ανδρική και λιγότερο στην γυναικεία ομοφυλοφιλία, συγκριτικά με τις γυναίκες.

Έρευνες όπως οι παραπάνω, είναι πολύ σημαντικές καθώς έχουν ως στόχο να ενημερώσουν και να αποτρέψουν από κάθε είδους ομοφυλοφοβικές συμπεριφορές. Το γεγονός, ότι στην Ελλάδα δεν έχουν πραγματοποιηθεί έρευνες, που να αναφέρονται ξεχωριστά στις στάσεις απέναντι στην γυναικεία και ανδρική ομοφυλοφιλία, μας προβλημάτισε και μας ώθησε στην επιλογή του εν λόγω θέματος, στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας.

Τα αποτελέσματα της έρευνας μας, αποκάλυψαν ότι οι άνδρες είναι περισσότερο αρνητικοί στην ομοφυλοφιλία απ' ότι οι γυναίκες, γεγονός που γίνεται

εμφανές από άλλες έρευνες (Arnold et al,2004, Herek,2002, Herek & Gonzalez-Rivera,2006, Hicks & Lee,2006, Hopwood & Connors,2002, Kissinger et al,2009, Nelson & Shirley,1997, Verweij et al,2008, Wills & Crawford,1999).

Κεφάλαιο 2: Συζήτηση για τις γενικές στάσεις απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα (πρώτη μελέτη)

Η πρώτη μελέτη συγκεκριμένα, έδειξε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων θα είχε πρόβλημα αν κάποιο άτομο του στενού οικογενειακού του περιβάλλοντος ήταν ομοφυλόφιλο (παιδί, σύζυγος, αδερφός/η). Αντίθετα, δεν θα είχαν πρόβλημα αν ένα άτομο από το ευρύτερο περιβάλλον τους (γιατρός, προϊστάμενος, γείτονας) ήταν ομοφυλόφιλο. Τα δικά μας αποτελέσματα δεν έχουν καμία διαφορά με τα ευρήματα της Vivien K.G. Lim (2002), που έδειξε ακριβώς το ίδιο, με τη διαφορά ότι τα άτομα θα είχαν πρόβλημα, αν ο γιατρός τους ήταν ομοφυλόφιλος. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της δικής μας έρευνας, παρ' όλο που οι άνδρες έχουν πιο αρνητική στάση, οι γυναίκες είναι αυτές που θα ένιωθαν περισσότερο άβολα εάν μάθαιναν ότι ο σύζυγος τους ένιωθε έλξη για άτομα του ίδιου φύλου.

Πολλοί ερωτώμενοι της έρευνας, Vivien K.G. Lim (2002) θα αισθάνονταν αποτυχημένοι ως γονείς αν μάθαιναν ότι το παιδί τους ήταν ομοφυλόφιλο, ενώ οι απόψεις των ατόμων της έρευνας μας φαίνεται να διχάζονται, αφού μόνο το 46% θα αισθανόταν ότι έχει αποτύχει. Συγκεκριμένα, αυτοί που θα ένιωθαν περισσότερο αποτυχημένοι ήταν οι άνδρες.

Όσον αφορά στον τομέα της προσέγγισης από κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο, το δείγμα μας δεν θα αισθανόταν θυμό, ούτε άνεση αλλά ούτε και κολακεία. Οι άνδρες είναι πάλι αυτοί που θα θύμωναν και θα προσβάλλονταν περισσότερο, σε σχέση με τις γυναίκες.

Βλέποντας τις απαντήσεις που έδωσαν οι ερωτώμενοι, οι άνδρες φαίνεται να έχουν περισσότερο αρνητική στάση, σχετικά με την παρεύρεση τους σε μια ομάδα ομοφυλοφίλων ή την παρουσία τους σε κοινωνικές λειτουργίες, όπου υπάρχουν ομοφυλόφιλοι. Επίσης, φαίνεται να νοιώθουν αμήχανα μιλώντας με ένα ομοφυλόφιλο άτομο σε ένα πάρτι, όπως και αν κάποιος τους έβλεπε σε ένα μπαρ για ομοφυλόφιλους.

Το θέαμα δύο ανδρών να κρατιούνται χέρι-χέρι δημόσια προκαλεί αποστροφή στους άνδρες περισσότερο απ' ό τι στις γυναίκες. Αντίθετα, η εικόνα δύο γυναικών που συμπεριφέρονται με τον ίδιο τρόπο δεν δημιουργεί κάποια αντίδραση στους περισσότερους. Αυτό είναι αναμενόμενο να συμβεί, αφού η οικειότητα δυο γυναικών είναι πιο συνηθισμένη και αποδεκτή, από αυτή των ανδρών, λόγω του ρόλου που

αποδίδει η κοινωνία στον άνδρα. Θα μπορούσαμε να προσθέσουμε ότι αυτό δεν ισχύει για όλες τις κοινωνίες, εφόσον οι συμπεριφορές αλλάζουν με βάση τα κοινωνικό-πολιτισμικά πρότυπα, όπως λόγω χάρη στην Ρωσία, όπου οι άνδρες αγκαλιάζονται και φιλιούνται στα χείλη ως ένδειξη εγκαρδιότητας (Πολίτης, 2006).

Τέλος, από τις διαπιστώσεις της δικής μας έρευνάς, η οποία πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα, στις περιοχές (Δήμος Ηρακλείου, Δήμος Μοιρών και Δήμος Χαϊδαρίου), φαίνεται οι άνδρες να συγκεντρώνουν πιο υψηλά αρνητικές στάσεις προς τα ομοφυλόφιλα άτομα, απ' ότι οι γυναίκες. Αν και τα αποτελέσματα μας δείχνουν να είναι παρόμοια με αυτά της Vivien K.G. Lim, οι άνδρες εκεί είναι κατά πολύ περισσότερο ομοφυλοφοβικοί, αφού η έρευνα πραγματοποιήθηκε στην Σιγκαπούρη, στην Ασία, σε μια πατριαρχική κοινωνία, όπου οι ρόλοι των φύλων ακολουθούν ένα παραδοσιακό πρότυπο.

Σχετίζοντας τα κοινωνικό- δημογραφικά χαρακτηριστικά με την κλίμακα των γενικών στάσεων απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα, ανακαλύψαμε ότι, πραγματικά, οι άνδρες έχουν πιο αρνητική στάση προς την ομοφυλοφιλία. Τα αποτελέσματα αυτά συμφωνούν με την έρευνα Hicks & Lee (2006). Στην έρευνα αυτή, επίσης, βρέθηκε ότι τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και τα άτομα με χαμηλή εκπαίδευση είναι πιο αρνητικά προς τα ομοφυλόφιλα άτομα, γεγονός που δεν επιβεβαιώνεται από την δική μας έρευνα. Οι ερευνητικές υποθέσεις: «Τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας είναι πιο αρνητικά απέναντι στην ομοφυλοφιλία» και «Τα έγγαμα άτομα είναι πιο αρνητικά απέναντι στην ομοφυλοφιλία», που είχαμε θέσει εξ αρχής, διαψεύστηκαν.

Επιπροσθέτως, τα άτομα που ζουν σε ημιαστική περιοχή είναι πιο αρνητικά απέναντι στους ομοφυλόφιλους. Κατά την διάρκεια της βιβλιογραφικής αναζήτησής μας, δεν βρήκαμε καμία έρευνα που να συγκρίνει αστικές με ημιαστικές περιοχές και να καταλήγει σε παρόμοιο αποτέλεσμα.

Οι ερωτώμενοι που αναφέρουν, ότι γνωρίζουν ένα ομοφυλόφιλο άτομο, είναι περισσότερο δεκτικοί σε ομοφυλόφιλα άτομα, απ' ότι αυτοί που «δεν γνωρίζουν». Παρόμοια αποτελέσματα παρουσιάζει η έρευνα Horwood & Connors (2002), Herek & Glunt (1993) και Sakalh & Ugurlu (2002). Συγκεκριμένα, αυτοί που έχουν κάποιο φίλο, συγγενή, γείτονα ή συνάδελφο είναι περισσότερο δεκτικοί από αυτούς που έχουν κάποιον «απλώς γνωστό».

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα μας ήταν τα αναμενόμενα καθώς, τα περισσότερα ήταν κοινά με αυτά προηγούμενων ερευνών. Το αποτέλεσμα που προέκυψε, αναφορικά με τις στάσεις των κατοίκων ημιαστικής περιοχής που

ήταν πιο αρνητικές, δεν έχει ερευνηθεί από τις διεθνείς έρευνες που αναζητήσαμε κατά την διάρκεια της εκπόνησης της πτυχιακής μας εργασίας. Ελπίζαμε να βρούμε μελέτες που αφορούν στην σύγκριση των στάσεων, αστικής και ημιαστικής περιοχής, απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα.

Κεφάλαιο 3: Συζήτηση δεύτερης μελέτης

Η δεύτερη μελέτη, ανέλυε τις ειδικές στάσεις των δύο φύλων, προς τους άνδρες και γυναίκες ομοφυλόφιλους, ξεχωριστά. Το factor analysis αποκάλυψε 5 συνιστώσες συμπεριφορών απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες: *καταδίκη /ανοχή, ηθική, επαφή, στερεότυπα και ανοχή*. Τα αποτελέσματα του πέμπτου παράγοντα δεν ήταν στατιστικώς σημαντικά στην συσχέτισή του με τα κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά.

Οι άνδρες ήταν λιγότερο ανεκτικοί στις περισσότερες συνιστώσες των ειδικών στάσεων απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες, σε σχέση με τις γυναίκες. Συγκεκριμένα, οι άνδρες καταδίκασαν περισσότερο τους ομοφυλόφιλους άνδρες, ήταν πιο αρνητικοί όταν έρχονταν σε επαφή μαζί τους αλλά και τους κατέκριναν ηθικά πιο πολύ, συγκριτικά με τις γυναίκες. Όσον αφορά στις ομοφυλόφιλες γυναίκες, οι άνδρες και πάλι βρέθηκαν να τις καταδικάζουν, να έχουν στερεοτυπικές αντιλήψεις, και να είναι αρνητικοί σε ηθικά ζητήματα που σχετίζονται με αυτές, συγκριτικά με τις γυναίκες. Επίσης, οι άνδρες, παρουσιάζονται περισσότερο αρνητικοί στις ουδέτερες προτάσεις οι οποίες εκφράζουν *επαφή και ηθική*, γενικά.

Οι Kite and Whitley (1996) εξηγούν, ότι αυτό συμβαίνει, διότι οι άνδρες είναι περισσότερο πιθανό να αισθάνονται πίεση από τους παραδοσιακούς ρόλους. Στερεοτυπικά, οι ομοφυλόφιλοι θεωρούνται θηλυπρεπείς και γι' αυτό είναι περισσότερο πιθανόν να εκφράσουν μια προκατάληψη προς αυτούς. Αυτός είναι ένας τρόπος να επιβεβαιώσουν στον ίδιο τους τον εαυτό, ότι είναι περισσότερο αρρενωποί και δεν έχουν καμία θηλυπρέπεια, από φόβο μην τους συμπεριφερθούν σαν γυναίκες.

Οι παραδοσιακές σεξιστικές αντιλήψεις συνδέονται με αντίομοφυλοφιλική συμπεριφορά. Έτσι οι ομοφυλόφιλοι επειδή δεν ακολουθούν το παραδοσιακό πρότυπο καταδικάζονται κυρίως από τους ετεροφυλόφιλους άνδρες (Bernard & Whitley, 2002).

Όσον αφορά στην *επαφή* με ομοφυλόφιλες γυναίκες, αξιοσημείωτο είναι ότι, οι γυναίκες είναι αυτές που εκφράζουν πιο αρνητικές στάσεις. Η παραπάνω διαπίστωση συμπίπτει με τα ευρήματα των La Mar & Kite (1998). Οι ίδιες, εξηγούν ότι αυτό συμβαίνει, γιατί σύμφωνα με την ψυχοδυναμική θεωρία, οι άνδρες καταπνίγουν την έλξη που νοιώθουν για το ίδιο φύλο και επομένως εκθέτουν μια αμυντική αντίδραση στους ομοφυλόφιλους άνδρες, εκφράζοντας καταδίκη στους ομοφυλόφιλους. Παρ'

ότι, δεν έχει διαπιστωθεί το ίδιο για τις γυναίκες, υποθέτουν ότι υπάρχει πιθανότητα να εφαρμόζεται η ίδια θεωρία και σ' αυτές.

Παρόμοια αποτελέσματα, έδειξε η έρευνα των Herek&Gonzalez-Rivera (2006) που αναφέρει ότι οι γυναίκες κρατούν πιο αρνητική στάση απέναντι στις ομοφυλόφιλες γυναίκες. Αυτό, υποστηρίζεται μερικώς και από τον Oksal (2007) που συμπεράνει ότι οι νέες της Τουρκίας έχουν επίσης σχετικά αρνητικές στάσεις.

Τα αποτελέσματα αυτά, επαλήθευσαν τις ερευνητικές υποθέσεις που είχαμε θέσει αρχής εξαρχής, ότι δηλαδή: «Οι γυναίκες αποδέχονται περισσότερο τα ομοφυλόφιλα άτομα» όπως έδειξαν πρόσφατες έρευνες (Hicks & Lee, 2006, Hopwood & Connors, 2002, Kissinger et al, 2009, Verweij et al, 2008) και ότι οι άνδρες είναι περισσότερο αρνητικοί όταν έρχονται σε επαφή με ομοφυλόφιλους άνδρες, ενώ οι γυναίκες όταν έρχονταν σε επαφή με γυναίκες ομοφυλόφιλες. Τα αποτελέσματα μας είναι κοινά με αυτά των ερευνών των La Mar & Kite (1998), Herek&Gonzalez-Rivera (2006), Oksal (2007).

Οι κάτοικοι ημιαστικής περιοχής, στην οποία έγινε η έρευνα, παρουσιάζονται πιο αρνητικοί, καθώς καταδικάζουν τους ομοφυλόφιλους και φαίνονται πιο αρνητικοί ως προς την επαφή μαζί τους. Όλοι οι υπόλοιποι παράγοντες δεν ήταν στατιστικά σημαντικοί. Με τα αποτελέσματα αυτά, παρατηρούμε ότι δεν υπήρχε καμία διαφορά στις ειδικές στάσεις ως προς τους ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι κατά την διάρκεια την βιβλιογραφικής μας αναζήτησης, δεν βρήκαμε καμία συγκριτική μελέτη μεταξύ αστικής και ημιαστικής περιοχής ως προς τις στάσεις απέναντι στους άνδρες και γυναίκες ομοφυλόφιλους.

Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης, οι απόψεις εκείνων που έχουν χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο βασίζονται περισσότερο σε στερεότυπα που σχετίζονται με τους ομοφυλόφιλους άνδρες. Αυτό αναδείχθηκε από τις απαντήσεις, σε προτάσεις όπως, «Οι περισσότεροι ομοφυλόφιλοι άνδρες έχουν αναγνωρίσιμα γυναικεία χαρακτηριστικά», «Η ζωή των περισσότερων ανδρών αποτελείται από σεξ μιας βραδιάς», «Στους περισσότερους ομοφυλόφιλους άνδρες αρέσει να ντύνονται με ρούχα του αντίθετου φύλου». Τα παραπάνω, ενισχύονται από τα αποτελέσματα της Τζαμαλούκα Γ, από τα οποία προκύπτει ότι οι πολύ μορφωμένοι έχουν θετική στάση απέναντι στους ομοφυλόφιλους. Επίσης, το ίδιο αποτέλεσμα είχαν και οι ακόλουθες έρευνες (Herek, 2002, Herek & Gonzalez-Rivera, 2006, Wills & Crawford, 1999).

Τα άτομα που «δεν γνωρίζουν» κάποιο ομοφυλόφιλο είναι πιο αρνητικά σε ενδεχόμενη επαφή τους με τους ομοφυλόφιλους άνδρες. Όμοια στάση παρουσιάζουν και σε πιθανή επαφή τους με ομοφυλόφιλες γυναίκες και σε ηθικά ζητήματα που σχετίζονται με αυτές (π.χ. «Τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια γυναικών θα πρέπει να είναι σε θέση να υιοθετούν παιδιά όπως και τα ετεροφυλόφιλα ζευγάρια», «Η ιδέα του γάμου μεταξύ ομοφυλόφιλων γυναικών μου φαίνεται γελοία»). Οι ερωτώμενοι που έχουν απαντήσει, ότι «δεν γνωρίζουν» κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο, είναι επίσης αρνητικοί στις ουδέτερες προτάσεις που εκφράζουν *επαφή και ηθική* (π.χ. «Θα αισθανόμουν άβολα εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου με προσέγγιζε ερωτικά», «Η ομοφυλοφιλία, όσον αφορά σ' εμένα, δεν είναι αμαρτία»).

Τα άτομα που έχουν «απλώς γνωστό» κάποιο ομοφυλόφιλο, είναι πιο αρνητικά σε ηθικά ζητήματα που σχετίζονται με ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες αλλά και σε ουδέτερα ηθικά ζητήματα που αφορούν στους ομοφυλόφιλους.

Τα αποτελέσματα συμφωνούν με αυτά της πρώτης μελέτης, που υποστηρίζουν ότι τα άτομα που «δεν γνωρίζουν» κάποιον ομοφυλόφιλο είναι αρνητικά ως προς αυτούς, επαληθεύοντας έτσι την τελευταία ερευνητική μας υπόθεση.

Πολλές έρευνες έχουν διαπιστώσει ότι, τα άτομα που έχουν μια πιο στενή σχέση με κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο, έχουν θετικότερες στάσεις προς τους ομοφυλόφιλους από κάποιον που «δεν γνωρίζει» ή έχει κάποιον «απλώς γνωστό». (Heinze & Horn, 2009, Hopwood & Connors, 2002, La Mar & Kite, 1998, Sakalh & Ugurlu, 2002, Wills & Crawford, 1999, Πεντίδης & Αρκαδινού, 2006).

Τα αποτελέσματα που βγήκαν από το συνδυασμό της πρώτης και της δεύτερης μελέτης, που χρησιμοποιήσαμε, έδειξαν ότι οι άνδρες, τα άτομα που κατοικούν σε ημιαστικές περιοχές, τα άτομα που «δεν γνωρίζουν» κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο και τα άτομα που έχουν κάποιο ως «απλώς γνωστό» είναι πιο αρνητικοί ως προς τις στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους και των δύο φύλων. Το ερευνητικό ερώτημα «Τα άτομα με χαμηλότερο επίπεδο μόρφωσης είναι πιο αρνητικά προς τα ομοφυλόφιλα άτομα» επαληθεύθηκε εν μέρει, μόνο στις προτάσεις που εξέφραζαν στερεοτυπικές αντιλήψεις.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που δεν επαληθεύθηκαν ήταν τα εξής: α) Τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας είναι πιο αρνητικά απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα, β) Τα έγγαμα άτομα είναι πιο αρνητικά απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα. Η ηλικία και η οικογενειακή κατάσταση φάνηκε να μην παίζει ουσιαστικό ρόλο ως προς τις στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους, όπως αρχικά είχαμε υποθέσει.

Κεφάλαιο 4: Συμπεράσματα

Τα αποτελέσματα που βρήκαμε ήταν πολύ σημαντικά, καθώς αναδεικνύουν αλήθειες που αν και κάποιες ήταν αναμενόμενες, δεν γνωρίζαμε με σιγουριά εάν ισχύουν στα ελληνικά δεδομένα. Τα κυριότερα αποτελέσματα έδειξαν ότι, οι άνδρες, τα άτομα που διαμένουν σε ημιαστική περιοχή, τα άτομα που «δεν γνωρίζουν» κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο και τα άτομα που έχουν κάποιο «απλώς γνωστό» είναι πιο αρνητικοί ως προς τις στάσεις τους απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες.

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι δεν βρήκαμε καμία συγκριτική μελέτη μεταξύ αστικής και ημιαστικής περιοχής ως προς τις στάσεις απέναντι στους άνδρες και γυναίκες ομοφυλόφιλους, κατά την διάρκεια της βιβλιογραφικής μας αναζήτησης. Αυτό είχε ως επακόλουθο, να μην μπορούμε να υποστηρίξουμε το αποτέλεσμα που έβγαλε η δική μας έρευνα, ότι δηλαδή οι κάτοικοι ημιαστικής περιοχής είναι περισσότερο αρνητικοί ως προς τις στάσεις τους απέναντι στους ομοφυλόφιλους.

Ολοκληρώνοντας την έρευνα μας, θεωρούμε ότι απέδωσε όσα ελπίζαμε και τα συμπεράσματα της ήταν ιδιαίτερα ικανοποιητικά και αξιοποιήσιμα και για μελλοντικές έρευνες. Μέσω της έρευνας μας, απαντήθηκαν όλα τα ερευνητικά ερωτήματα που είχαμε θέσει στην αρχή της μελέτης μας και επαληθεύτηκαν αρκετά από αυτά.

Τέλος, πρέπει να τονισθεί η ανάγκη για περαιτέρω έρευνα πάνω στις στάσεις προς τους ομοφυλόφιλους, εφόσον στην Ελλάδα δεν υπάρχουν, παρά ελάχιστες έρευνες που αφορούν στις στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους, άνδρες και γυναίκες. Επιπλέον, θα πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω, η επιρροή της ηλικίας και της οικογενειακής κατάστασης στις στάσεις ως προς τα ομοφυλόφιλα άτομα, καθώς στα αποτελέσματα μας δεν παρουσιάστηκε κάτι τέτοιο.

Κεφάλαιο 5: Η χρησιμότητα των αποτελεσμάτων της έρευνας στην Κοινωνική Εργασία.

5.1. Ομοφυλοφοβία και Κοινωνική Εργασία

«Οι κοινωνικοί λειτουργοί υπογραμμίζουν, αναδεικνύουν και υπερασπίζονται τα δικαιώματα και τις ατομικές ελευθερίες των ανθρώπων που αντιμετωπίζουν κοινωνικά προβλήματα» (Καλλινικάκη, 1998:44). Ακόμα ένα από τα σημεία της δεοντολογικής ευθύνης έναντι στους εξυπηρετούμενους, είναι ότι «οφείλει να μην ασκεί, επιτρέπει, διευκολύνει ή συνεργάζεται με κριτήριο την οποιαδήποτε μορφή διάκρισης λόγω φυλής, χρώματος, φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού», κ.ά. (ΣΚΛΕ, 2006). Αυτό δείχνει ότι ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να είναι ανοιχτόμυαλος ώστε να μπορεί να ασκεί σωστά το επάγγελμα του.

Τα σημαντικότερα εμπόδια στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών για τα ομοφυλόφιλα άτομα αποτελούν ο φόβος και οι διακρίσεις που μπορεί να αντιμετωπίζουν. Ο ομοφυλόφιλος δυσκολεύεται να έρθει σε επαφή με κάποια κοινωνική υπηρεσία, καθώς δεν ξέρει ποια θα είναι η στάση του ειδικού που θα συναντήσει εκεί, και είναι πιθανόν να δεχθεί διακρίσεις αλλά και ομοφυλοφοβική συμπεριφορά (Ben -Ari, 2001).

Οι κοινωνικές υπηρεσίες, λόγω άγνοιας του φαινομένου της ομοφυλοφιλίας δεν γνωρίζουν πώς να αντιμετωπίσουν έναν ομοφυλόφιλο εξυπηρετούμενο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός, ότι καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μας και της επαγγελματικής πρακτικής μας, έχουν παραμεληθεί ή έχουν φιωθεί ορισμένες κοινωνικές πραγματικότητες, όπως το φαινόμενο της ομοφυλοφιλίας (Maroto Saez, 2006). Αυτό το γεγονός θα πρέπει να αλλάξει, με την ύπαρξη της κατάλληλης υποδομής μέσα στις σχολές, όπου θα δίνεται η ευκαιρία να πραγματοποιείται ειλικρινής διάλογος και ειλικρινή αυτό-αντανάκλαση πάνω σε θέματα που σχετίζονται με την ομοφυλοφιλία και τις σεξουαλικές μειονότητες (Kissinger et al, 2009).

Ο Κοινωνικός Λειτουργός, θα πρέπει να αντιμετωπίσει τα δικά του στερεότυπα και τις προκαταλήψεις του, καθώς και τον τρόπο που έχει κοινωνικοποιηθεί σε μια ετεροφυλοφιλική, πατριαρχική και ομοφυλοφοβική κοινωνία.

Ως κοινωνικοί λειτουργοί θα πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι η ομοφυλοφοβία έχει δύο όψεις. Την εσωτερική ομοφυλοφοβία, δηλαδή τα εσωτερικευμένα αντί-

ομοφυλοφοβικά συναισθήματα της κοινωνίας που υπάρχουν μέσα στο ομοφυλόφιλο άτομο, αλλά και την εξωτερική ομοφυλοφοβία, δηλαδή τα ομοφυλοφοβικά συναισθήματα που έχουν οι ετερόφυλοι απέναντι στους ομοφυλόφιλους άνδρες και τις ομοφυλόφιλες γυναίκες. Ο κοινωνικός λειτουργός θα μπορούσε να βοηθήσει τους ομοφυλόφιλους να αποδομήσουν και να ανακατασκευάσουν την εσωτερικευμένη ομοφυλοφοβία τους, συμβάλλοντας στην κοινωνικοποίηση και ενθάρρυνση τους, εξαλείφοντας την διαδικασία που έχει ενσωματωθεί με την ομοφυλοφοβία, τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις, που βασίζονται σε κοινωνικές διακρίσεις και την περιθωριοποίηση των ομοφυλοφίλων (Maroto Saez, 2006).

Αυτό είναι απαραίτητο, ώστε να μπορέσουμε να βοηθήσουμε τους εξυπηρετούμενους, κατανοώντας την κατάσταση στην οποία βρίσκονται, αλλά και προσπαθώντας να αντιμετωπίσουμε την τυχόν ομοφυλοφοβία που μπορεί να αντιμετωπίζουν.

5.2. Συμπεριφορές Κοινωνικού Λειτουργού απέναντι στους ομοφυλόφιλους

Ένα χρήσιμο εργαλείο για τον Κοινωνικό Λειτουργό, μπορεί να αποτελέσει το έγγραφο του Αμερικάνικου Συνδέσμου Ψυχολογίας (American Psychological Association) *“Guidelines for Psychotherapy with lesbians, gay & bisexual clients”*, σε περίπτωση που έρθει σε επαφή με κάποιον ομοφυλόφιλο εξυπηρετούμενο.

Ο Κοινωνικός Λειτουργός θα πρέπει:

- ✓ Να καταλάβει ότι η ομοφυλοφιλία δεν είναι ψυχική ασθένεια.
- ✓ Να γνωρίζει τι είναι ομοφυλόφιλος άνδρας και τι ομοφυλόφιλη γυναίκα, γιατί αυτό έχει μεγάλη σημασία λόγω της φύσης του επαγγέλματος του.
- ✓ Να κατανοήσει πως ο κοινωνικός στιγματισμός αποτελεί κίνδυνο για την ψυχική υγεία και την καλή διαβίωση των ομοφυλόφιλων.
- ✓ Να προσπαθήσει να κατανοήσει τις συνθήκες, υπό τις οποίες, επέρχεται αλλαγή στους γονείς των ομοφυλόφιλων.
- ✓ Να κατανοήσει πως ο σεξουαλικός προσανατολισμός των ομοφυλοφίλων μπορεί να έχει βαθύ αντίκτυπο στην οικογένεια καταγωγής τους και στην σχέση τους με αυτή.

- ✓ Να γνωρίζει τα ειδικά ζητήματα που αφορούν τις αλλαγές που συμβαίνουν στη ζωή των ομοφυλόφιλων, π.χ. εθνικές μειονότητες και πολιτιστικές συγκρούσεις, κανόνες, αξίες και πεποιθήσεις.
- ✓ Να εξετάζει τα ειδικά προβλήματα και τους κινδύνους που επηρεάζουν τους ομοφυλόφιλους εφήβους.
- ✓ Να εξετάζει ειδικές περιστάσεις, όπως ηλικιωμένοι ομοφυλόφιλοι.
- ✓ Να αποκτήσει βασικές γνώσεις εκπαίδευσης σχετικά με την ομοφυλοφιλία και τα ειδικά προβλήματα που παρουσιάζουν οι ομοφυλόφιλοι.
- ✓ Να έχει στα άμεσα σχέδια του την συνεχή κατάρτιση, αποκτώντας γνώσεις σχετικά με την ομοφυλοφιλία και τα προβλήματα που δημιουργούνται στα ομοφυλόφιλα άτομα.

Τέλος, σύμφωνα με τον Maroto Saez (2006) ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει ως επαγγελματίας, να εργάζεται με γνώμονα, την αιτιολόγηση και την διεύρυνση των οριζόντων του σχετικά με την επαγγελματική του παρέμβαση, μέσω της ανταλλαγής γνώσεων, εμπειριών και ιδεών με συναδέλφους και επαγγελματίες από άλλους κλάδους.

5.3. Οι παρεμβάσεις του Κοινωνικού Λειτουργού

Ο κοινωνικός λειτουργός, κάθε στιγμή θα πρέπει να αντιλαμβάνεται την αναγκαιότητα μιας κοινωνίας. Θα πρέπει να παρεμβαίνει και να παίρνει μέρος σε διαδικασίες που βοηθούν στην πρόληψη ομοφυλοφοβικών συμπεριφορών σε οικογένειες, προωθώντας την ανοικτή επικοινωνία, το σεβασμό και την αλληλεπίδραση μεταξύ γονέων - παιδιών.

Ένα από τα πολλά κέντρα που μπορεί να δουλέψει ο κοινωνικός λειτουργός είναι οι σχολές γονέων, όπου στόχο έχουν την παροχή μέσων, δράσεων και γνώσεων στους γονείς για θέματα εκπαίδευσης, και να επεξεργαστεί μαζί τους τον τρόπο διαχείρισης διαφόρων θεμάτων. Μέσω αυτής της παροχής υπηρεσιών, ο κοινωνικός λειτουργός θα μπορούσε να δουλέψει με τους γονείς, σχετικά με τον τρόπο μεταχείρισης θεμάτων που αφορούν στην σεξουαλικότητα και στην σεξουαλική οριοθέτηση μιας ενδεχόμενης ομοφυλοφιλίας. Συνεργαζόμενος μ' αυτούς, βοηθάει

στην αποδόμηση των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων, βάσιμων ή αβάσιμων, που μπορεί να συμβάλλουν στην ομοφυλοφοβική συμπεριφορά. (Maroto Saez, 2006).

Τέλος, ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να έχει θετική, άνευ όρων αποδοχή, ενσυναίσθηση και αυθεντικότητα στη σχέση του με τον ομοφυλόφιλο εξυπηρετούμενο.

Επίλογος

Παρότι, είναι δύσκολο για τους ανθρώπους να διατηρήσουν μια ανοικτή και χωρίς προκαταλήψεις στάση απέναντι στα ομοφυλόφιλα άτομα, πιθανόν στο μέλλον να υπάρξει μια σχετική αποδοχή της σεξουαλικής διαφορετικότητας.

Πιστεύουμε, ότι τα αποτελέσματα μας, θα οδηγήσουν σε μια πληρέστερη γνώση αναφορικά με τις στάσεις και τις αντιλήψεις των ανθρώπων προς την ομοφυλοφιλία. Αυτό, ίσως οδηγήσει στην κατανόηση της ομοφυλοφιλίας και στην αποδοχή των σεξουαλικών μειονοτήτων. «Είναι επίσης πιθανό, ότι η μείωση των αρνητικών στάσεων απέναντι σε ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες, που μαρτυριέται με τον χρόνο, γίνεται εξαιτίας, τουλάχιστον ως ένα μέρος, με απλή έκθεση σε μια ευρεία και διαφορετική ομάδα ατόμων (που θα συμπεριλαμβάνονται ομοφυλόφιλα άτομα) περισσότερο απο ότι η εκπαίδευση, αυτή καθαυτή. Για παράδειγμα, η διαπροσωπική επαφή με ομοφυλόφιλους άνδρες και γυναίκες σχετίζεται με βελτιωμένες στάσεις απέναντι στους ομοφυλόφιλους» (Schellenberg, Hirt & Sears, 1999: 149).

Είναι έντονη η ανάγκη ενημέρωσης της κοινής γνώμης για την ομοφυλοφιλία, στις πραγματικές της διαστάσεις, έτσι ώστε να εξαλειφθούν οι διακρίσεις και η ομοφυλοφοβία.

Οι αρνητικές στάσεις θα μπορούσαν να περιοριστούν ή και να τροποποιηθούν, πραγματοποιώντας συγκεκριμένες δράσεις, όπως για παράδειγμα, η ενημέρωση από τον κοινωνικό λειτουργό στις σχολές γονέων για τις πραγματικές διαστάσεις της ομοφυλοφιλίας, η ενημέρωση του ευρύ κοινού μέσω εκδηλώσεων και παρουσιάσεων με στόχο την εξάλειψη των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων, η ένταξη μαθημάτων σχετικά με ζητήματα που αφορούν στους ομοφυλόφιλους, σε σχολές κοινωνιολογικού και ψυχολογικού περιεχομένου.

Αν πραγματοποιηθούν οι παραπάνω προτάσεις, ελπίζουμε, στο μέλλον, να ευοδοθεί, η μείωση των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων. Η σεξουαλική προτίμηση δεν θα αποτελεί πλέον εμπόδιο στην καθημερινότητα ενός ατόμου και τα ομοφυλόφιλα άτομα θα αντιμετωπίζονται ως ίσα με τα ετεροφυλόφιλα, με τον σεβασμό και την υποστήριξη που τους αρμόζει.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

1. Αντωνοπούλου, Χ. (1997) *Ανθρώπινη σεξουαλικότητα*. Αθήνα: Ατραπός – Περιβολάκι.
2. Ασκητής, Θ. (1997) *Η σεξουαλική αφύπνιση της εφηβείας*. Αθήνα: Καστανιώτης.
3. Βαϊδάκης, Ν. (2005) *Η σεξουαλική Συμπεριφορά του Ανθρώπου*. Αθήνα: Βήτα Ιατρικές Εκδόσεις.
4. Γιαννακόπουλος, Κ. (2001) *Θεωρία της κοινωνικής κατασκευής και σεξουαλικότητα*. Στο: Δημητρίου Σωτήρης.(επιμ.) *Ανθρωπολογία των φύλων*. Αθήνα: Σαββάλα.
5. Δεληγιάννη-Κουιμτζή, Β.(2005) *Κατοχυρώνοντας την ανδρική ταυτότητα: Απόψεις εφήβων για την ομοφυλοφιλία*. Στο Δεληγιάννη - Κουιμτζή, Β & Σακκά, Δ. (επιμ.) *Μεγαλώνοντας ως αγόρι: Η διερεύνηση της ανάπτυξης της ανδρικής ταυτότητας στην εφηβική ηλικία*. Αθήνα: Gutenberg, σελ 204- 212.
6. Ερευνητικό Πανεπιστημιακό «Ινστιτούτο Ψυχικής Υγιεινής, Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ΓΕΝΕΗ». (1992) *Ταξινόμηση ICD-10 ψυχικών διαταραχών και διαταραχών της συμπεριφοράς. Κλινικές περιγραφές και οδηγίες για τη διάγνωση*. Αθήνα: ΒΗΤΑ ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ.
7. Ινστιτούτο για τα Δικαιώματα, την Ισότητα και την Ετερότητα (i-RED) (2009) *Homophobia in Greece Love for Equality*. <http://www.i-red.eu> [accessed 8 July 2009]
8. Ιωαννίδου-Johnson, Α. (1998) *Προκατάληψη. Ποιος, εγώ;* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

9. Καλλινικάκη, Θ (1998) *Κοινωνική Εργασία: Εισαγωγή στην θεωρία και την πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας*, β' έκδοση. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

10. Καντσά, Β.(2009) «*Σεξουαλικότητες και Φύλα: Λεσβιακές, Γκέι, Αμφί, Τρανς και Queer Κοινότητες στην Ελλάδα*», *Ορατά αόρατες, αόρατα ορατές: Δυο όψεις της λεσβιακής παρουσίας στην Ελλάδα*. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο.
http://www.athenspride.eu/v2/index.php?view=details&id=9%3A---&option=com_eventlist&Itemid=81&lang=el [πρόσβαση 22 Ιουνίου 2010]

11. Καραβαγγέλη,Κ. (2005) *Ομοφυλοφιλία*. ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας – ΑΤΕΙ Πάτρας.

12. Κουκουτσάκη, Α. (2001) *Χρήση ναρκωτικών, ομοφυλοφιλία. Συμπεριφορές μη συμμόρφωσης μεταξύ ποινικού και ιατρικού ελέγχου*. Αθήνα: Κριτική.

13. Λαγουμίδου, Μ. (1996) *'Gay! Γιατί;'* *Τα Αίτια της Ομοφυλοφιλίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

14. Παπαδόπουλος, Ν (1994) *Λεξικό Ψυχολογίας*, Α' έκδοση, Αθήνα.

15. Παπαζήση, Θ. (2000) Το Ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο για την ομοφυλοφιλία και η νομική κατάσταση στην Ελλάδα, *Πρακτικά 1^{ης} Διεπιστημονικής Συνάντησης για την ομοφυλοφιλία και την ομοφυλοφοβία «Η κατάσταση στην Ελλάδα και οι προοπτικές βελτίωσης της»*. Αθήνα: Επίκεντρο, σελ 45.

16. Παπαθανασίου, Χ. (2005) «*Αυτοκτονία και σεξουαλικός προσανατολισμός*», Ημερίδα της Ο.Ν.ΝΕ.Δ. με θέμα «Αυτοκτονία και εφηβική ηλικία», Αθήνα 17-3-05

17. Πεντίδης, Α. & Αρκαδινού, Ε. (2006) *Στάσεις στην ανδρική ομοφυλοφιλία και επαγγελματική εκπαίδευση: συγκριτική παρουσίαση των αντιλήψεων των τελειόφοιτων των επαγγελματιών υγείας και πρόνοιας στο Ηράκλειο*. ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας – ΑΤΕΙ. ΚΡΗΤΗΣ.

18. Πολίτης, Φ. (2006) *Οι «ανδρικές ταυτότητες» στο σχολείο. Ετεροσεξουαλικότητα, ομοφυλοφοβία και μισογυνισμός*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
19. Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος. (2006) *Αρχές Δεοντολογίας των κοινωνικών λειτουργών*. <http://skle.gr>
20. Σκουτάρη, Ρ. (2004) *Γυναίκες - Ομοφυλοφιλία - Φεμινισμός*. <http://users.otenet.gr/~scoutari/27may/keimena/omofylofilia.html> [πρόσβαση 22 Ιουνίου 2010]
21. Ταχτσής Κ. (1992) *Από τη χαμηλή σκοπιά*. Αθήνα: Εξάντας.
22. Τζαμαλούκα, Γ. (2002) *Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις και οι αιτιακές αποδόσεις της ομοφυλοφιλίας στην σύγχρονη Ελλάδα*. Διδακτορική διατριβή. Πάντειο Πανεπιστήμιο.
23. Φρειδερίκου, Α., Φολέρου, Φ. (2004) *«Τα κορίτσια παίζουν αναπαραστάσεις του φύλου στην αυλή του Δημοτικού Σχολείου»*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Μεταφρασμένη Βιβλιογραφία

1. Badinter, E. (1994) *XY: Η Ανδρική Ταυτότητα*. Λ. Σταματιάδη, Αθήνα: Κάτοπτρο.
2. Μπάντμαν, Μ. (2000) *«Σύντομη ιστορία του σεξ»*. Αθήνα: Καστανιώτη.
3. Canterella, E. (1998) *«Οι γυναίκες της αρχαίας Ελλάδας»*. Αθήνα: Παπαδήμα.
4. Javeau, C. (1996) *Η έρευνα με ερωτηματολόγιο, μεταφρ.* Τζαννόνε-Τζώρτζη, Κ. 2000, Αθήνα: τυπωθήτω Δάρδανος, Γ.

5. Λαβώ- Μοσού, Ζ., Κερβαντονέ Α.Ν. (2000) *Οι Γυναίκες δεν είναι σαν τους άλλους*. (μετ) Οικονομάκη Μ. (επιμ.) Μπουρνάζος Στρατής. Αθήνα: Πόλις.
6. Potter, J. (2004) *Στάσεις, Κοινωνικές Αναπαραστάσεις και η δια/του λόγου ψυχολογία*. Στο: Wetherell, M (επιμ) *Ταυτότητες, ομάδες και κοινωνικά ζητήματα*. Μεταφρ. Ν. Μποζατζής. Αθήνα: Μεταίχμιο, σελ. 183-207.
7. Theo, A. (2003) *Παρεκκλίνουσα συμπεριφορά*. Μπράτσο, Μ. Αθήνα: Ελλην.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

1. Adams, H., Wright, L., & Lahr, B. (1996) *Is homophobia associated with homosexual arousal? Journal of Abnormal Psychology*. vol. 105, pp. 440-445.
<http://www.sciencedirect.com> [accessed 8 February 2010]
2. Altemeyer, B. (2002) *Changes in attitudes toward homosexuals* vol.42:2, pp. 63-75. HEAL-Link Consortium [accessed 11 June 2009]
3. American Psychological Association, (2000) *Guidelines for Psychotherapy with Lesbian, Gay & Bisexual Clients*.
www.apa.org/pi/lgbt/resources/guidelines.pdf [accessed 3 May 2010]
4. Arnold, O., Voracek, M., Musalek, M., Springer-Kremser, M. (2004) *Austrian medical students' attitudes towards male and female homosexuality: A comparative survey*. Wiener Klinische Wochenschrift, vol. 116 (21-22), pp.730-736. <http://www.springerlink.com> [accessed 18 may 2010]

5. Ben-Ari, A. T. (2001) *Homosexuality and heterosexism: Views from academics in the helping professions*. *British Journal of Social Work*, vol. 3, pp. 119-131. <http://www.sciencedirect.com> [accessed 8 May 2009]
6. Bernard, E., Whitley, Jr. (2002) *Gender-Role Variables and Attitudes Toward Homosexuality*. *Sex Roles*, vol. 45, no 11/12, pp. 691-721. <http://www.springerlink.com>. [accessed 11 June 2009]
7. Brorhek, M.V. (1988) *Helping Gay and Lesbian Adolescents and Their Families*, *Journal of Adolescent Health Care*, vol. 9, pp. 123-128. <http://www.sciencedirect.com> [accessed 18 may 2010]
8. Cheng-Fang Yen, Shung -Mei Pan, Shu- Ying Hou, Hsiu- Chin Liu, Shu-Jung Wu, Wen-Chiung Yang, Hsing-Hu Yang. (2005) *Attitudes toward gay men and lesbians and related factors among nurses in Southern Taiwan*. *The Royal Institute of Public Health*. vol. 121(1). pp.73-79. <http://www.elsevierhealth.com/journals/pubh> [accessed 28 May 2009]
9. Denmark, F.L. (2004) *Gender, Overview*. *Encyclopedia of applied psychology*. vol. 2, pp. 71-84. <http://www.sciencedirect.com> [accessed 15 February 2010].
10. Devlin, P. K., & Cowan, G. A. (1985) *Homophobia, perceived fathering, and male intimate relationships*. *Journal of Personality Assessment*, vol. 49, pp. 467–473. <http://www.informaworld.com> [accessed 5 December 2009].
11. Dovidio, J.F., Brigham, J.C., Johnson, B.T. & Gartner, S.L. (1996) *Steorotyping, Prejudice and Discrimination: Another look*. In : Macrae, O., Stangor, C. L., Hewstore, M. (ed) *Stereotypes and stereotyping*. New York, London: The Guilford press, pp. 276-279.
12. Gallup, G. (1993) *Have attitudes toward homosexuals been shaped by natural selection?* *Ethology and Sociobiology*, vol. 16 (1), pp. 53-70. <http://www.sciencedirect.com> [accessed 15 February 2010]

13. Heinze, J.E., Horn, S. S. (2009) *Intergroup Contact and Beliefs about Homosexuality in Adolescence*. *Youth Adolescence*, vol. 3, pp. 937-951. <http://www.springerlink.com>. [accessed 18 May 2010]
14. Herek, G.M. (1989) *Sexual orientation*. In H. Tierney, *Women's Studies Encyclopedia*, vol. 1, pp. 344-346. <http://www.sciencedirect.com> [accessed 15 February 2010].
15. Herek, G.M. & Berrill K. T. (Eds.) (1992) *Hate Crimes: Confronting Violence Against Lesbians and Gay Men*. Newbury Park, CA: Sage.
16. Herek, G.M., & Glunt, E.K. (1993) Interpersonal contact and heterosexuals' attitudes toward gay men: Results from a national survey. *The Journal of Sex Research*, vol. 30 (3), pp. 239-244.
17. Herek, G.M. (1995) Psychological heterosexism in the United States. In A.R. D'Augelli & C.J. Patterson (Eds.) *Lesbian, gay, and bisexual identities across the lifespan: Psychological perspectives*. Oxford: University Press.
18. Herek, G.M. (2000) Sexual prejudice and gender: Do heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men differ? *Journal of Social Issues*, vol. 56 (2), pp. 251-266. <http://psychology.ucdavis.edu/rainbow/html/bibabs.html#abs2007c> [accessed 12 February 2010]
19. Herek, G.M. (2002) Gender gaps in public opinion about lesbians and gay men. *Public Opinion Quarterly* 66 (1), 40-66. <http://psychology.ucdavis.edu/rainbow/html/bibabs.html#abs2007c> [accessed 12 February 2010]
20. Herek, G.M. & Gonzalez-Rivera, M. (2006) *Attitudes toward homosexuality among U.S. residents of Mexican descent*, *Journal of sex research*, vol. 43(2), pp. 122 – 135. <http://psychology.ucdavis.edu/rainbow/html/bibabs.html#abs2006a> [accessed 12 February 2010]

21. Hicks, G.R. & Lee T.T. (2006) «Public Attitudes toward Gay and Lesbians» *Journal of Homosexuality*, vol. 51 (2), pp.57-77. HEAL-Link Consortium. [accessed 12 February 2010]
22. Hopwood, M & Connors, J. (2002) *Heterosexuals Attitudes to homosexuality*. Journal of gay & lesbians social services. vol. 14 (2) pp.79-94. <http://dx.doi.org> [accessed 12 February 2010]
23. Irvine, J. (1994) *Sexuality education across cultures: working with differences*. San Francisco: josses-Bass.
24. Kimmel, D. (2003) *Homophobia, Encyclopedia of applied psychology*, vol. 2, pp. 209–214. <http://www.sciencedirect.com> [accessed 15 February 2010]
25. King, K. P & Biro, S. C. (2006) “A transformative learning perspective of continuing sexual identity development in the workplace” in: Hill, R. J. (ed) *Challenging homophobia and heterosexism, lesbian, gay, bisexual , transgender and queer*. New York: Wiley Periodicals, inc, pp. 17.
26. Kissinger, Daniel B., Lee, Sang Min, Twitty, Lisa and Kisner, Harrison (2009) «*Impact of Family Environment on Future Mental Health Professionals' Attitudes Toward Lesbians and Gay Men*», *Journal of Homosexuality*, vol. 56 (7), pp. 894-920. HEAL-Link Consortium. [accessed 12 February 2010]
27. Kite, M.E. & Whitley, B. E., Jr. (1996) *Sex differences in attitudes toward homosexual persons, behaviors, and civil rights: A meta-analysis*. *Personality and Social Psychology Bulletin*, vol. 22, pp. 336-353. [accessed 12 February 2010]
28. Lisa LaMar and Mary Kite,(1998) «*Sex Differences in Attitudes Toward Gay Men and Lesbians: A Multidimensional Perspective*». *The Journal of Sex Research*, vol. 35 (2), pp. 189-196. <http://www.bsu.edu/web/mkite/jsr.scale.htm> [accessed 04 June 2009]

29. Maroto, S. (2006) *Homosexualidad y Trabajo Social*. Madrid: Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social, SigloXXI.
30. Meier, B., Robinson, M., Gaither, G. & Heinert, N. (2005) *A secret attraction or defensive loading? Homophobia, defense, and implicit cognition*. Journal of research in personality. www.elsevier.com [accessed 10 January 2010].
31. Nelson, E.S. & Shirley, L.K. (1997) *Changes in Attitudes Toward Homosexuality in College Students*. Journal of Homosexuality, vol. 33(2), pp.63-81. HEAL-Link Consortium. [accessed 11 June 2009]
32. Oksal, A. (2007) *Turkish Family Members Attitudes Toward Lesbians and Gay Men*. Sex Roles, Springer, vol 58 p. 514-525. <http://www.springerlink.com> [accessed 18 may 2010]
33. Parrott, D., Adams, H. & Zeichner, A. (2002) *Homophobia: personality and attitudinal correlates*. Personality and Individual Differences. vol. 32, pp.1269-1278. <http://www.sciencedirect.com> [accessed 15 February 2010].
34. Pearson, Q. M. (2003) *Breaking the silence in the counselor education classroom: A training seminar on counseling sexual minority clients*. Journal of Counseling and Development, vol. 81, pp. 292–300. Goliath.ecnet.com. [accessed 24 June 2010]
35. Pierson, J. & Thomas, M. (2002) *Dictionary of social work*. 1st ed. Glasgow: Collins.
36. Sakalh, N & Ugurlu, O. (2002) *Effects of Social Contact with Homosexuals on Heterosexual Turkish University Students' Attitudes Towards Homosexuality*, Journal of Homosexuality, vol. 42(1), pp.53-62. HEAL-Link Consortium. [accessed 12 February 2010]

37. Schellenbeg, E.G, Hirt, J & Sears, A. (1999) *Attitudes Toward Homosexuals Among Students at a Canadian University*. *Sex Roles*, vol. 40 (1/2), pp. 139-152. <http://www.utm.utoronto.ca/~w3psygs/SexRoles.pdf> [accessed 28 May 2009]

38. Smith, G.B. (1993) *Homophobia and Attitudes Toward Gay Men and Lesbians by psychiatric nurses*. *Archives of psychiatric nursing*, vol. 7, No 6. *Usa*: Elsevier Science. <http://www.sciencedirect.com> [accessed 15 February 2010]

39. Sullivan, M.K. (2003) *Homophobia, History and Homosexuality: Trends for Sexual Minorities*. *Jurnal of human behavior in the Social Environment*. Vol. 8. <http://www.haworthpress.com> [accessed 2 February 2010]

40. Thio, A. (1998) *Deviant Behavior*. United States: Addison'Wesley Educational Publishers Inc.

41. Verweij, KJ., Shekar SN., Zietsch BP., Eaves LJ., Bailey JM., Boomsma DI. & Martin NG. (2008) *Genetic and environmental influences on individual differences in attitudes toward homosexuality: an Australian twin study*. *Behavior Genetics*. vol. 38, no 3, pp. 257–265. <http://www.springerlink.com> [accessed 18 may 2010]

42. Vivien, K. G. Lim. (2002) *Gender Differences and Attitudes Towards Homosexuality*. *Journal of Homosexuality*, vol. 43(1), pp.85-97. <http://www.haworthpressinc.com/store/product.asp?sku=J082> [accessed 8 July 2009].

43. Weinderg, G. (1972) *Society and the health homosexual*. New York: Plenum.

44. Wills, G., Crawford, R. (1999) *Attitudes Toward Homosexuality in Shreveport-Bossier City, Louisiana*. *Journal of Homosexuality*, vol. 38(3) pp. 97-116. HEAL-Link Consortium. [accessed 12 February 2010]

45. Wright ER, Perry BL. (2006) “Sexual identity distress, social support, and the health of gay, lesbian, and bisexual youth”, J Homosex. vol.51 no 1 pp. 81-110 Indiana University, Bloomington, USA, www.pubmed.gov [accessed 23 June 2010]

Ηλεκτρονική βιβλιογραφία

1. Χρυσανθακόπουλος, Α. (2009) «Απερρίφθη πρόταση νόμου ΠΑΣΟΚ για ‘σύμφωνο συμβίωσης’ και ομοφυλόφιλων». *Τράπεζα ιδεών*. www.tiodeon.org [2 Μαΐου 2010].

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε

Τ.Ε.Ι ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ: Ε.Υ.Π.

ΤΜΗΜΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

«Στάσεις και αντιλήψεις για την ομοφυλοφιλία».

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Εποπτεύων Καθηγητής: Χλιαουτάκης Ιωάννης
Ερευνήτριες: Αγγουράκη Ροδάνθη
Δριμυσκιανάκη Χαρίκλεια
Κουνάδη Αιμιλία

ΑΑΕ I_I_I_I

ΑΑΣ I_I

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2009

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Αυτό το ερωτηματολόγιο θα βοηθήσει στην έρευνα της πτυχιακής εργασίας μας, που μελετά τις στάσεις και αντιλήψεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία.

Το ερωτηματολόγιο είναι απολύτως ανώνυμο και προσωπικό.

Παρακαλείσθε να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις με ειλικρίνεια γιατί η επιτυχία και ακρίβεια της έρευνας εξαρτάται από εσάς.

1. Δημογραφικά στοιχεία

A1. Φύλο: 1. Άνδρας I_I 2. Γυναίκα I_I A2. Ηλικία: I_I_I

A3. Οικογενειακή κατάσταση: 0. Άγαμος I_I 1. Έγγαμος I_I 2. Άλλο.....

A4. Τόπος Διαμονής: 1. Αστική Περιοχή I_I 2. Μη Αστική Περιοχή I_I

A5. Έτη σπουδών I_I_I

B1. Γνωρίζετε κάποιο ομοφυλόφιλο άτομο: 1. Ναι I_I 0. Όχι I_I

B2. Εάν ναι, το ομοφυλόφιλο άτομο είναι:

1. Γνωστός I_I 2. Φίλος I_I 3. Συγγενής I_I 4. Συνάδελφος I_I 5. Γείτονας I_I

Παρακαλούμε, λαμβάνοντας καθετί υπόψη σας, συμπληρώστε με ειλικρίνεια τον βαθμό συμφωνίας-διαφωνίας σας ως προς τα συναισθήματα που σας προκαλούν οι ακόλουθες προτάσεις:

	<i>Διαφωνώ</i>	<i>Μάλλον διαφωνώ</i>	<i>Δεν ξέρω</i>	<i>Μάλλον Συμφωνώ</i>	<i>Συμφωνώ</i>
Γ1. Θα αισθανόμουν απογοητευμένος εάν μάθαινα ότι το παιδί μου ήταν ομοφυλόφιλο.					
Γ2. Θα αισθανόμουν άβολα εάν μάθαινα ότι ο/η σύζυγός/σύντροφος μου ελκύεται από άτομα του φύλου του/της.					
Γ3. Θα αναστατώνόμουν εάν μάθαινα ότι ο αδελφός ή η αδελφή μου ήταν ομοφυλόφιλος/η.					
Γ4. Θα ένοιωθα ότι έχω αποτύχει ως γονέας εάν μάθαινα ότι το παιδί μου ήταν ομοφυλόφιλο.					
Γ5. Θα με ενοχλούσε εάν ανακάλυπτα ότι ο/η γιατρός μου ήταν ομοφυλόφιλος/η.					
Γ6. Θα αισθανόμουν άβολα εάν μάθαινα ότι ο/η προϊστάμενός/η μου ήταν ομοφυλόφιλος/η.					

Γ7.Θα αισθανόμουν άβολα εάν μάθαινα ότι ο γείτονας μου ήταν ομοφυλόφιλος/η.					
Γ8.Θα αισθανόμουν άνετα αν μάθαινα ότι ο καλύτερος φίλος μου, (ο οποίος έχει το ίδιο φύλο με μένα) ήταν ομοφυλόφιλος/η.					
Γ9.Θα αισθανόμουν άνετα αν συνεργαζόμουν στενά με έναν άνδρα ομοφυλόφιλο.					
Γ10.Θα αισθανόμουν άνετα αν συνεργαζόμουν στενά με μια γυναίκα ομοφυλόφιλη.					
Γ11.Εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου με προσέγγιζε σεξουαλικά θα αισθανόμουν θυμό.					
Γ12.Εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου με προσέγγιζε, θα προσβαλλόμουν.					
Γ13. Θα αισθανόμουν άνετα εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου με προσέγγιζε.					
Γ14.Εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου με προσέγγιζε, θα αισθανόμουν κολακευμένος/η.					
Γ15.Θα αισθανόμουν άνετα αν ανακάλυπτα ότι με έλκυαν άτομα του ίδιου φύλου.					
Γ16.Θα αισθανόμουν άνετα ξέροντας ότι είμαι ελκυστικός/η στα άτομα του φύλου μου.					
Γ17.Θα αισθανόμουν άβολα εάν με έβλεπαν σε ένα μπαρ για ομοφυλόφιλους.					
Γ18.Θα αισθανόμουν νευρικά σε μια ομάδα ομοφυλοφίλων.					
Γ19.Θα αισθανόμουν άνετα μιλώντας με ένα ομοφυλόφιλο άτομο σε ένα πάρτι.					
Γ20. Θα απολάμβανα να παρακολουθώ κοινωνικές λειτουργίες στις οποίες ομοφυλόφιλοι είναι παρόντες.					
Γ21.Αν έβλεπα δύο άνδρες να κρατιούνται χέρι-χέρι δημόσια θα αισθανόμουν αποστροφή.					
Γ22.Αν έβλεπα δύο γυναίκες να κρατιούνται χέρι-χέρι δημόσια θα αισθανόμουν αποστροφή.					

Δα. Διαβάστε και συμπληρώστε κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τα παρακάτω.

	Διαφωνώ Απόλυτα	Μάλλον Διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	Μάλλον Συμφωνώ	Συμφωνώ Απόλυτα
Δ1α. Τα συγκροτήματα διαμερισμάτων δεν θα πρέπει να δέχονται ομοφυλόφιλους άνδρες ως ενοικιαστές.					
Δ2α. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες θα πρέπει να υποχρεούνται να παρουσιάζονται στο αστυνομικό τμήμα όπου μένουν.					
Δ3α. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες δεν θα πρέπει να επιτρέπεται να κατέχουν υπεύθυνες θέσεις.					
*Δ4α.Οι διακρίσεις στην δουλειά εις βάρος των ομοφυλόφιλων ανδρών είναι λάθος.					

	<i>Διαφωνώ Απόλυτα</i>	<i>Μάλλον Διαφωνώ</i>	<i>Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ</i>	<i>Μάλλον Συμφωνώ</i>	<i>Συμφωνώ Απόλυτα</i>
Δ5α. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες αποτελούν κίνδυνο για τους νέους.					
Δ6α. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες είναι πιο πιθανό να διαπράξουν αποκλίνουσες πράξεις όπως η παρενόχληση παιδιών, ο βιασμός, η ηδονοβλεψία, από ότι οι ετεροφυλόφιλοι.					
Δ7α. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες αντιπαθούν τα άτομα του αντίθετου φύλου.					
*Δ8α. Ανακαλύπτοντας ότι ένας άνδρας καλλιτέχνης είναι ομοφυλόφιλος, δεν θα έχει καμία επίδραση στην εκτίμηση μου για το έργο του.					
*Δ9α. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες θα πρέπει να επιτραπεί να υπηρετούν στο στρατό.					
*Δ10α. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες δεν θα πρέπει να υφίστανται διακρίσεις λόγω των σεξουαλικών τους προτιμήσεων.					
Δ11α. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες δεν θα πρέπει να επιτρέπεται να εργάζονται με παιδιά.					
Δ12α. Η αυξανόμενη αποδοχή των ομοφυλόφιλων ανδρών στην κοινωνία μας βοηθάει στην επιδείνωση των ηθών.					
Δ13α. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες θέτουν σε κίνδυνο των θεσμό της οικογένειας.					
*Δ14α. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες είναι πολύ ηθικοί και δεοντολογικοί άνθρωποι.					
*Δ15α. Τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια ανδρών θα πρέπει να είναι σε θέση να υιοθετούν παιδιά όπως και τα ετεροφυλόφιλα ζευγάρια.					
Δ16α. Η ιδέα του γάμου μεταξύ ομοφυλόφιλων ανδρών μου φαίνεται γελοία.					
*Δ17α. Οι κρατικοί νόμοι που ρυθμίζουν την ιδιωτική, συναινετική συμπεριφορά μεταξύ δύο ομοφυλόφιλων ανδρών θα πρέπει να χαλαρώσουν.					
Δ18α. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες απλά δεν μπορούν να ταιριάζουν στην κοινωνία μας.					
Δ19α. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες χρειάζονται ψυχολογική θεραπεία.					
*Δ20α. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες είναι ένα βιώσιμο τμήμα της κοινωνίας μας.					
Δ21α. Η ομοφυλοφιλική συμπεριφορά μεταξύ δυο ανδρών είναι απλά λάθος.					
*Δ22α. Απολαμβάνω την συντροφιά των ομοφυλόφιλων ανδρών.					
Δ23α. Θα αναστατώνομαι αν ανακάλυπτα ότι ήμουν μόνος με έναν ομοφυλόφιλο άνδρα.					
Δ24α. Αποφεύγω τους ομοφυλόφιλους άνδρες όποτε είναι δυνατόν.					

	<i>Διαφωνώ Απόλυτα</i>	<i>Μάλλον Διαφωνώ</i>	<i>Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ</i>	<i>Μάλλον Συμφωνώ</i>	<i>Συμφωνώ Απόλυτα</i>
Δ25α. Θα ένιωθα νευρικά αν βρισκόμουν σε μια ομάδα ομοφυλόφιλων ανδρών.					
Δ26α. Νομίζω ότι οι ομοφυλόφιλοι άνδρες είναι αηδιαστικοί.					
*Δ27α. Θα απολάμβανα να παρακολουθώ κοινωνικές λειτουργίες στις οποίες ομοφυλόφιλοι άνδρες είναι παρόντες.					
Δ28α. Τα μπαρ που εξυπηρετούν αποκλειστικά και μόνο ομοφυλόφιλους άνδρες θα πρέπει να τοποθετούνται σε ένα συγκεκριμένο και γνωστό μέρος της πόλης.					
*Δ29α. Θα ένιωθα άνετα να συνεργάζομαι στενά με έναν ομοφυλόφιλο άνδρα.					
Δ30α. Εάν ένας ομοφυλόφιλος άνδρας με πλησίαζε σε δημόσια τουαλέτα θα ήμουν αηδιασμένος.					
Δ31α. Δεν θα ήθελα ένας ομοφυλόφιλος άνδρας να ζει στο διπλανό σπίτι από το δικό μου.					
Δ32α. Η εικόνα δυο ομοφυλόφιλων ανδρών που κρατιούνται χέρι-χέρι ή εκφράζουν συναισθήματα στοργής δημόσια είναι αποκρουστική.					
Δ33α. Θα ήμουν νευρικός, εάν ένας ομοφυλόφιλος άνδρας καθόταν δίπλα μου σε ένα λεωφορείο.					
Δ34α. Θα αρνιόμουν την συμμετοχή μου σε μια οργάνωση εάν ανακάλυπτα ότι είχε μέλη ομοφυλόφιλους άνδρες.					
*Δ35α. Αν ήξερα ότι κάποιος ήταν ομοφυλόφιλος άνδρας θα δημιουργούσα αμέσως, φιλία με εκείνο το άτομο.					
Δ36α. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες προτιμούν να λαμβάνουν ρόλους (παθητικούς ή επιθετικούς) στη σεξουαλική συμπεριφορά τους.					
Δ37α. Η αγάπη μεταξύ δύο ομοφυλόφιλων ανδρών είναι αρκετά διαφορετική από την αγάπη μεταξύ δυο ατόμων του αντίθετου φύλου.					
Δ38α. Οι ομοφυλόφιλοι άνδρες έχουν ασθενέστερες ερωτικές ορμές από τους ετεροφυλόφιλους.					
Δ39α. Η μητέρα ενός ομοφυλόφιλου άνδρα είναι πιθανό να είναι πολύ κυριαρχική.					
Δ40α. Η ζωή των περισσότερων ομοφυλόφιλων ανδρών αποτελείται από σεξ μιας βραδιάς .					
Δ41α. Στους περισσότερους ομοφυλόφιλους άνδρες αρέσει να ντύνονται με ρούχα του αντίθετου φύλου.					
Δ42α. Οι περισσότεροι ομοφυλόφιλοι άνδρες έχουν αναγνωρίσιμα γυναικεία χαρακτηριστικά.					

Δβ. Διαβάστε και συμπληρώστε κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τα παρακάτω.

	<i>Διαφωνώ Απόλυτα</i>	<i>Μάλλον Διαφωνώ</i>	<i>Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ</i>	<i>Μάλλον Συμφωνώ</i>	<i>Συμφωνώ Απόλυτα</i>
Δ1β. Τα συγκροτήματα διαμερισμάτων δεν θα πρέπει να δέχονται ομοφυλόφιλες γυναίκες ως ενοικιαστές.					
Δ2β. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες θα πρέπει να υποχρεούνται να παρουσιάζονται στο αστυνομικό τμήμα όπου μένουν.					
Δ3β. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες δεν θα πρέπει να επιτρέπεται να κατέχουν υπεύθυνες θέσεις.					
*Δ4β. Οι διακρίσεις στην δουλειά εις βάρος των ομοφυλόφιλων γυναικών είναι λάθος.					
Δ5β. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες αποτελούν κίνδυνο για τους νέους.					
Δ6β. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι πιο πιθανό να διαπράξουν αποκλίνουσες πράξεις όπως η παρενόχληση παιδιών, ο βιασμός, η ηδονοβλεψία, από ότι οι ετεροφυλόφιλοι.					
Δ7β. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες αντιπαθούν τα άτομα του αντίθετου φύλου.					
*Δ8β. Ανακαλύπτοντας ότι μια γυναίκα καλλιτέχνης είναι ομοφυλόφιλη, δεν θα έχει καμία επίδραση στην εκτίμηση μου για το έργο της.					
*Δ9β. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες θα πρέπει να επιτραπεί να υπηρετούν στο στρατό.					
*Δ10β. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες δεν θα πρέπει να υφίστανται διακρίσεις λόγω των σεξουαλικών τους προτιμήσεων.					
Δ11β. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες δεν θα πρέπει να επιτρέπεται να εργάζονται με παιδιά.					
Δ12β. Η αυξανόμενη αποδοχή των ομοφυλόφιλων γυναικών στην κοινωνία μας βοηθάει στην επιδείνωση των ηθών.					
Δ13β. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες θέτουν σε κίνδυνο τον θεσμό της οικογένειας.					
*Δ14β. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι πολύ ηθικοί και δεοντολογικοί άνθρωποι.					
*Δ15β. Τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια γυναικών θα πρέπει να είναι σε θέση να υιοθετούν παιδιά όπως και τα ετεροφυλόφιλα ζευγάρια.					
Δ16β. Η ιδέα του γάμου μεταξύ ομοφυλόφιλων γυναικών μου φαίνεται γελοία.					
*Δ17β. Οι κρατικοί νόμοι που ρυθμίζουν την ιδιωτική, συναινετική συμπεριφορά μεταξύ δύο ομοφυλόφιλων γυναικών θα πρέπει να χαλαρώσουν.					
Δ18β. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες απλά δεν μπορούν να ταιριάζουν στην κοινωνία μας.					

	<i>Διαφωνώ Απόλυτα</i>	<i>Μάλλον Διαφωνώ</i>	<i>Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ</i>	<i>Μάλλον Συμφωνώ</i>	<i>Συμφωνώ Απόλυτα</i>
Δ19β. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες χρειάζονται ψυχολογική θεραπεία.					
*Δ20β. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι ένα βιώσιμο τμήμα της κοινωνίας μας.					
Δ21β. Η ομοφυλοφιλική συμπεριφορά μεταξύ δυο γυναικών είναι απλά λάθος.					
*Δ22β. Απολαμβάνω την συντροφιά των ομοφυλόφιλων γυναικών.					
Δ23β. Θα αναστατωνόμουν αν ανακάλυπτα ότι ήμουν μόνος με μια ομοφυλόφιλη γυναίκα.					
Δ24β. Αποφεύγω τις ομοφυλόφιλες γυναίκες όποτε είναι δυνατόν.					
Δ25β. Θα ένιωθα νευρικά αν βρισκόμουν σε μια ομάδα ομοφυλόφιλων γυναικών.					
Δ26β. Νομίζω ότι οι ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι αηδιαστικές.					
*Δ27β. Θα απολάμβανα να παρακολουθώ κοινωνικές λειτουργίες στις οποίες ομοφυλόφιλες γυναίκες είναι παρούσες.					
Δ28β. Τα μπαρ που εξυπηρετούν αποκλειστικά και μόνο ομοφυλόφιλες γυναίκες θα πρέπει να τοποθετούνται σε ένα συγκεκριμένο και γνωστό μέρος της πόλης.					
*Δ29β. Θα ένιωθα άνετα να συνεργάζομαι στενά με μια ομοφυλόφιλη γυναίκα.					
Δ30β. Εάν ένας ομοφυλόφιλη γυναίκα με πλησίαζε σε δημόσια τουαλέτα θα ήμουν αηδιασμένος.					
Δ31β. Δεν θα ήθελα μια ομοφυλόφιλη γυναίκα να ζει στο διπλανό σπίτι από το δικό μου.					
Δ32β. Η εικόνα δυο ομοφυλόφιλων γυναικών που κρατιούνται χέρι-χέρι ή εκφράζουν συναισθήματα στοργής δημόσια είναι αποκρουστική.					
Δ33β. Θα ήμουν νευρικός, εάν μια ομοφυλόφιλη γυναίκα καθόταν δίπλα μου σε ένα λεωφορείο.					
Δ34β. Θα αρνιόμουν την συμμετοχή μου σε μια οργάνωση εάν ανακάλυπτα ότι είχε μέλη ομοφυλόφιλες γυναίκες.					
*Δ35β. Αν ήξερα ότι κάποια ήταν ομοφυλόφιλη γυναίκα θα δημιουργούσα αμέσως, φιλία με εκείνο το άτομο.					
Δ36β. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες προτιμούν να λαμβάνουν ρόλους (παθητικούς ή επιθετικούς) στη σεξουαλική συμπεριφορά τους.					
Δ37β. Η αγάπη μεταξύ δύο ομοφυλόφιλων γυναικών είναι αρκετά διαφορετική από την αγάπη μεταξύ δυο ατόμων του αντίθετου φύλου.					
Δ38β. Οι ομοφυλόφιλες γυναίκες έχουν ασθενέστερες ερωτικές ορμές από τις ετεροφυλόφιλες.					

	<i>Διαφωνώ Απόλυτα</i>	<i>Μάλλον Διαφωνώ</i>	<i>Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ</i>	<i>Μάλλον Συμφωνώ</i>	<i>Συμφωνώ Απόλυτα</i>
Δ39β. Η μητέρα μιας ομοφυλόφιλης γυναίκας είναι πιθανό να είναι πολύ κυριαρχική.					
Δ40β. Η ζωή των περισσότερων ομοφυλόφιλων γυναικών αποτελείται από σεξ μιας βραδιάς .					
Δ41β. Στις περισσότερες ομοφυλόφιλες γυναίκες αρέσει να ντύνονται με ρούχα του αντίθετου φύλου.					
Δ42β. Οι περισσότερες ομοφυλόφιλες γυναίκες έχουν αναγνωρίσιμα αρσενικά χαρακτηριστικά.					

Δγ. Διαβάστε και συμπληρώστε κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τα παρακάτω

	<i>Διαφωνώ Απόλυτα</i>	<i>Μάλλον Διαφωνώ</i>	<i>Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ</i>	<i>Μάλλον Συμφωνώ</i>	<i>Συμφωνώ Απόλυτα</i>
*Δ1γ. Η ομοφυλοφιλία, όσον αφορά σ' εμένα, δεν είναι αμαρτία.					
Δ2γ. Η ομοφυλοφιλία είναι διαστροφή.					
Δ3γ. Βρίσκω τη σκέψη των ομοφυλοφιλικών πράξεων αηδιαστική.					
Δ4γ. Αν κάποιος του ίδιου φύλου με εμένα ,με προσέγγιζε ερωτικά, θα θύμωνα.					
Δ5γ. Δεν θα αισθανόμουν άνετα γνωρίζοντας ότι ήμουν ελκυστικός σε άτομα του φύλου μου.					
Δ6γ. Δεν θα ήμουν άνετος εάν ανακάλυπτα ότι με ελκύει άτομο του φύλου μου.					
Δ7γ. Θα αισθανόμουν άβολα εάν ένα άτομο του ίδιου φύλου με προσέγγιζε ερωτικά.					

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΠΟΛΥ!

